

DE

št. 37/38

Glavni urednik
Marjan Horvat

Odgovorni urednik
Ciril Brajer

Telefon: 313-942

Naročnina in prodaja:
321-255

Telefaks: 311-956

Naslov: ČZP Enotnost,
Dalmatinova 4, Ljubljana

časopis slovenskih delavcev

Ljubljana, 25. avgusta 1994, št. 37/38, letnik 53, cena 350 SIT

- Zakon o denacionalizaciji tako ali drugače ogroža 447 slovenskih podjetij.
 - Od tega 154 podjetij ugotavlja, da bodo izgubila 4.659 delovnih mest.
 - Ogrožena je torej četrtina slovenskih družbenih podjetij, 17 pa jih je že napovedalo propad, fizično likvidacijo.
 - Nekaj podjetij zapira vrata, delavci že izgubljajo delo in njihov konzorcij predlaga spremembo zakona. Njegov predstavnik **Jože Šketa** vabi sindikate, naj pobudo podprejo s podpisovanjem posebnih obrazcev. To res vzame nekaj časa in korakov, toda vsak podpis lahko pomeni najmanj eno delovno mesto.
- Več v Areni na 3. strani in v Sindikalnem zaupniku.

5.000 PODPISOV

ZA 5.000 DELOVNIH MEST

Če hočete pomagati, pokličite 061 - 214 552 in preberite 15. stran

ZAKAJ SE JANKO BOJI METKE

DE, sreda 14⁰⁰

VRATARSKI SLUŽBI

ŠTAJERSKE PIVOVARNE D.D.

Po sklepu Upravnega odbora z dne 16. 8. 1994 prepovedujem vstop v pivovarno ge. Roksandič Metki.

Ukrep je nujen, zaradi ker ga. Roksandič s svojo prisotnostjo med delovnim časom in samovoljnim interpretiranjem naših poslovnih odločitev ruši delovno disciplino, vspodbuja nezadovoljstvo delavcev in ruši avtoriteto vodilnih delavcev v firmi.

Sicer so sindikalni delavci Občinskega sindikalnega sveta dobrodošli pri nas, vendar jim je dovoljen vstop v firmo po predhodni 5-dnevni napovedi izdaje soglasja za sestanek in najavljeni temi, ki se bo na sestanku obravnavala v skladu s sindikalno pogodbo o pogojih za delovanje sindikata, ki jo sindikat delniške družbe krši.

Ukrep je nujen zaradi ohranitve delovne discipline v delniški družbi.

Štajerska Pivovarna
d.d. Maribor
Ljubljanska 81

Direktor družbe
ing. Janko Lipovec

Zakaj se je JANKO tako ustrašil METKE, preberite v naslednji številki DE.

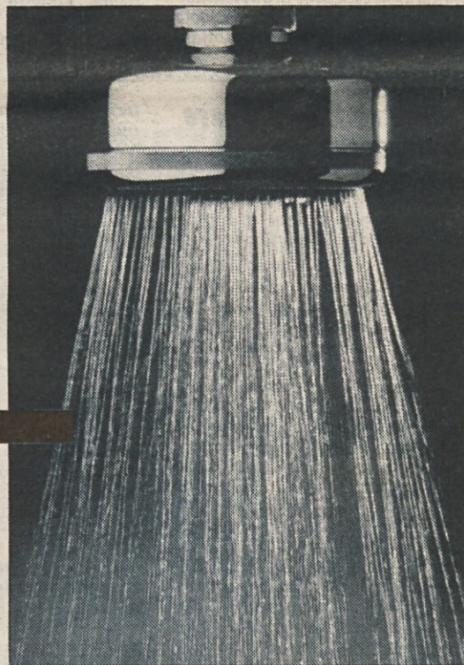
OD »VIŠKA« GLAVA NE BOLI

Kako naj država razdeli odvečne devize, svetujemo na 4. strani

FIGE NAMESTO PLAČ

Šele po mrzli prhi z ministrstva za delo so delavci Emija zahtevali stečaj (stran 6)

AH, TA UBOGA MARJETICA

O najnovejših podvigih Tomšičevega sindikata v Ravbarkomandi na 19. strani

PULSAR d.d.

Odslej lahko po vsej Sloveniji zamenjate svoje certifikate za delnice PULSAR

061/13 13 325

PULSAR
061/13 13 325

Ustanovitelji in vpisna mesta: PROXY d.d., Ljubljana / BONA FIDE d.d. Koper / TMB d.o.o. Maribor

Ne zaigrajte svojih

Vpisna mesta: PTT podjetje Slovenije, Ljubljana, na vseh poštah v Sloveniji DADAS d.d., Trbovlje, Gimnazijska 16,

certifikatov

Nova alera?

DE št. 36. 18. 8. 1994

Gospod Igor Guzelj bi lahko prihranil zase oceno o bedastocah. Jaz sem že nekajkrat zapisal svoje mnenje o škodljivih posledicah senzacionalnega pisanja o materialni pomoči Slovenije naši manjšini v sosednjih državah. Nisem se spuščal na raven »odkritij« avtorjev serije člankov, zato tudi nisem reagiral na straneh Dela, ampak sem v svoji redni kolumni v Delavski enotnosti opozoril na potrebo po večji skrbi za naše nacionalne interese.

Kot predsednik Socialistične zveze Slovenije sem se dosledno zavzemal za enakopravno obravnavanje vseh slovenskih organizacij v sosednjih državah. Očitki o »ideološko selekcionirani (diskriminacijski) pomoči« in »dvojnih merilih« so, vsaj kar se mojega ravnanja tiče, čista izmišljotina.

Karikirani in obojati konkretne oblike pomoči v preteklosti, pri tem pa ignorirati takratne konkretne mednarodne danosti, je, blago rečeno, neodgovorno početje.

Guzelja očitno moti, ker nisem politični kameleon. Svojege dolgoletnega političnega delovanja se ne sramujem. Dosledno bom branil vse, kar je bilo pozitivnega doseženega v prejšnjem sistemu. In tega je zelo veliko tudi na področju podpore in pomoči Slovincem v sosednjih državah. Zato sem za normalno kontinuiteto graditve na pozitivnih pridobitvah preteklosti.

Nič nisem prespal, in tudi nikdar nisem držal fige v žepih, kot mi to očita Guzelj. Moja stališča so vedno bila transparentna.

»Raziskovalnemu« novinarju Guzelju pa pripravocam, naj ne posega po osebnih žalitvah, ker takšno početje samo odkriva pomanjkanje stvarnih argumentov.

Jože Smole,
Vrtača 5a, Ljubljana

Desničarstvo otroška bolezen postkomunizma

DE št. 35, 11. 8. 1994

Ne spomnim se, da bi z Mladom Švarcem kaj dosti besedovala med seboj na straneh DE. Res pa je, da sem ga tedaj branil v polemiki z Jožetom Praprotnikom, kljub vsemu častivrednim človekom. In to zaradi diametralno nasprotnih stališč, kakršne zagovarja zdaj (Švarc namreč)!

Ne bi se dosti spuščal v zgodovino ZLSD, ali združenega lista po Švarčevem, vendar naj ga spomnim, da je ideja o združenju listi delavsko in socialno orientiranih strank nastala izven SDP, ki se je priključila šele pozneje. Dejstvo je, da bi DSS, Naprej in krščanski socialisti težko prišli v parlament s skupno listo brez preostalih članic združenega lista. Če so predvsem krščanski socialisti, za kar ima prav gotovo precej zaslug gospod Švarc, ostali zunaj koalicije in s tem morda združeni listi odnesli še eno poslansko mesto, je to njihova stvar. Z malone stalinisti pa zmerjati tiste, ki so pravilno ocenili razmerje moči in sprejeli koalicijo s prenovitelji, da bi se kolikor toliko uprli pohodu desnice, pa je stvar politične in človeške kulture avtorjev takih obtožb. Očitno je za Švarca najpomembnejše držati komuniste čimdlje od oblasti. Samo kako to doseči, če so tudi desne stranke, kot sam priznava, pripravljene z bivšimi komunisti. Da pa bi v primeru še kakšnega poslanskega mesta za ZL manj dobili desnosredinsko ali povsem desno koalicijo in kaj bi to pomenilo za volilno bazo krščanskih socialistov, očitno za nekatere niti najmanj ni pomembno. Prepričan sem, da bi taka koalicija do konca demontirala še zadnje ostanke socialne desnice, predvsem pa bi pometla s pravno zaščito delavcev, kar je sicer že sedanji koaliciji po zaslugi LDS, ki na socialnem področju nastopa kot skrajno desna stranka – da ne bo pomote, uspelo v precejšnji meri.

Kar se tiče omenjanja liberalizma, nikakor nisem povezoval Švarca z LDS, temveč z liberalnostjo kot načinom razmišljanja

– pa bi ga moral očitno prej z anti-komunističnim pogromštvom. Upam, da je to bilo večini bralcev jasno. Vlačenje na svetlo Mačka in Avblja zadosti pove o piscu. Morda bi kazalo pri Avblju uporabiti še Janševo formulo, da bo bolj zaleglo. Sicer pa, da bo kost bolj privlačna: Slava spominu partijskih poveljnikov Ivana Mačka Matije in Viktorja Avblja-Rudija!

Tudi v mojem imenu in ne samo združenega lista! Tudi zaradi njegune nemajhnega prispevka se morajo danes mnogi drenjati pred italijanskim konzulatom v Kopru zaradi pridobitve italijanskega državljanstva, ker bi ga sicer že tako ali tako imeli. Samo mimogrede!

Zaradi boljše orientacije me zanima še nekaj: ali bi morali anatemizirati samoprenovitelje, Združeno listo v celoti ali tudi njene volivce? Kaj storiti z bivšimi člani ZK, ki so v drugih strankah, jim odvzeti pasivno ali tudi aktivno volilno pravico in kaj storiti s tistimi, ki prej niso bili člani partije, pa so zdaj člani ZL?

Res grozne dileme!

Če že za nekatere ni mogoče organizacijsko sodelovanje, bi morali pristati vsaj na projektno, ker je na žalost prav zdaj na tapeti kup eksistenčnih vprašanj za volilno bazo leve. Če se to prepušča demagogom Janševemu in Podobnikovega kova, se ni čuditi njuni popularnosti v javnosti, čeprav je jasno, da je vsa njuna ideologija sestavljena iz antikomunizma, poceni samoreklamerke socialne demagogije in preračunljivega nacionalizma, ki mu niso tuje niti fašistoide pojave oblike. V razmerah, ko desnica dejansko obvladuje osrednje medije (s televizijo ni odšel samo Petan, temveč tudi precej novinarjev pred njim, zaradi česar se noben slovenski razumnik ni preveč razburjal, katarzo je preživelo Delo, da o uredniški politiki niti ne govorim), vse skupaj Švarca ne moti kaj dosti!

Zakaj molk ob vprašanju nacionalne varnosti in zahtevi v vključevanju v NATO, kar naj bi nas stalo dodatnih milijard dolarjev

na leto. Ob vse bolj prazni malhi za socialne izdatke bo morala levica paskočiti do neba. In to naj bi obvarovalo Slovence pred zunanjo nevarnostjo! Pred kakšno?

Ker Slovenija še dolgo ne bo članica, bo pred tem samo lepa tarča, kar se tiče varnosti, pa gre bolj za notranjo nevarnost. Ta nevarnost pa se imenuje polom projekta prehoda v kapitalizem (prvotne akumulacije). Res je žal tudi v ZLSD nekaj mladih povzpeticov, ki zagovarjajo takšno rešitev, vendar bodite prepričani, da nas je kar nekaj, ki se s tem ne strinjamo in bomo storili vse, da bi odšli – mi ali oni!

Moderna levica je prepoznavna po antimilitarizmu, antifašizmu, distanciranju od stalinističnih deviacij, zahtevi po varovanju marginalnih skupin in narodnih manjšin, protinacionalizmu, zahtevah po ekološkem razvoju po sprejemljivi ceni, religiozni strpnosti in s tem povezani ločitvi cerkve od države, laični šoli, po kulturni odprtosti in predvsem po zahtevi po trdem jamstvu za pravice delavcev, borcev in upokojenec ter nasprotovanju zakonu o denacionalizaciji, ki omogoča vračanje premoženja cerkvi in velepsestnikom! Kdor se ne strinja s to kvalifikacijo leve, se niti ne more imenovati levičar.

Sicer pa se pridružujem pozivu Toneta Šefanca za ustanovitev enotne protifašistične fronte, kateremu bi se morale v prvi vrsti odzvati vse leve politične stranke, pa tudi vse, ki nosijo v naslovu naziv demokratična. To sicer je svojevrstna diferenciacija, ker se nikakor ne bodo odzvale vse stranke, ki bi se po svoji formalni usmeritvi morale, ni pa to skrajni cilj.

Ta je, prepričan sem tudi za Šefanca, preprečiti ponoven dvig fašizma na Slovenskem in zaustaviti nosilce tendenc, ki vodijo v to smer. Kdo so to, veva tako jaz kot Švarc in upam, da se strinja, da je prišel čas za konkretno akcijo.

Samo brez zmerjanja in podtikanja, lepo prosim!

Tugomer Kušan,
član Delavske zveze pri ZLSD

Pocenimo državo!

Piše: Ciril Brajer

Se spomnite, kakšno državo so nam obljubljali? Res majceno, a ljubko, gotovo demokratično in socialno pravično pa pravno – in predvsem takoooo cenejšo.

Pustimo zdaj, kakšna je v resnici. Pogledimo le, kako jo lahko pocenimo. Gospoda narodni voditelji so nam ponudili enostavno možnost. Do naslednjih volitev bodo menda že spacali zakon o strankah. Če zaradi ničesar drugega, se bodo potrudili zaradi predloga, da bi stranka iz proračuna pokasirala vračilo stroškov predvolilne kampanje in vsak mesec po 30 tolarjev na glas, ki so ji ga naklonili volivci.

Na prejšnjih volitvah je bilo 1.491.374 volilnih upravičencev, volilo pa jih je 1.280.248. Če bi torej na naslednjih volitvah volili vsi upravičenci, bi s tem iz proračuna, torej iz svojih žepov, strankam poklonili le iz naslova tistih 30 tolarjev kar 44.741.220 tolarjev mesečno. Letno bi bilo to 536.894.640 tolarjev.

Če bi bila udeležba takšna kot na prejšnjih volitvah, bi dali strankam 38.407.440 tolarjev mesečno oziroma 460.889.280 tolarjev letno.

Si sploh predstavljate, kolikšen denar naj bi zgolj z udeležbo na volitvah poklonili strankam? Gre za približno 6.000.000 mark ali še bolj nazorno, 100 mercedesov vsako leto!!

Naj ponovim, gre le za denar, ki bi si ga stranke prisvojile z našo udeležbo na volitvah. Dodajte še stroške kampanje pa sponzorje in druge prijeme, s katerimi si stranke pomagajo že zdaj, in vse gromozanske denarce, ki jih potegnje k sebi skozi parlament...

Mislite, da so si slovenske politične stranke takšno veliko-dušnost volivcev zaslužile? Če ne, obrnimo njihov recept pocenitve države na glavo. Stranke naj žive od članarine, mi pa pošljimo na volitve dva delegata. Tako nas bodo stranke stale 60 tolarjev mesečno. Toliko si pa menda že zaslužijo.

Ker so prav te stranke vse po vrsti prelomile obljubo o cenejši državi, jim jo vsaj delno lahko pomagamo izpolniti le volilci. Recept je enostaven:

POCENIMO DRŽAVO – NE VOLIMO JIH!

Ločitev cerkve od države po slovensko

DE št. 36, 18. 8. 1994

Z razmišljanji Sonje Lokar v imenovanem članku se v glavnem strinjam. Oporekam ji le v temle:

1. da "Slovenija gradi demokracijo na prelomu dveh totalitarizmov – meščanskega izpred 2. svetovne vojne in komunističnega po njej";

Le čemu bivši komunisti in celo razumni ljudje med njimi že nekaj let stalno ležejo v ...propagandistom zahodnih idej in misli, ki vidijo demokracijo le v političnih strankah, spektakularnih parlamentarnih preprikih in pretepih. Sam živim že skoraj 50 let, pri čemer nisem bil nikoli član komunistične partije ali ZK, niti aktiven član pionirske, mladinske ali študentske organizacije niti SZDL, pa mi kljub temu niti na kraj pameti ne pade, da bi trdil, da sem večino življenja preživel v komunističnem totalitarizmu ali v komunistem enoumju ipd. kretenskih poenostavitvah socialističnega obdobja, ki smo jim priča v dnevnih politikah zadnjih 5–6 let. Ta nas hkrati prepričuje, da imamo sedaj – sicer še mlado, a vendarle pravo demokracijo. Če pa čovek le-to vzame pod drobnogled in jo primerja s pravkar minulim totalitarizmom, se mu ta "demokracija" nenadoma stopi kot jutranja rosa na soncu, v roki pa ostane verbalen nič, s katerim nima kaj početi. Ljudje na Vzhodu to vsak dan bolj občutijo na svoji koži in se zato vse bolj obračajo k nekdanjim vrednotam in pravkar preminulim sistemom. Zahodnjakom se zdi to čudno, ker živijo pod propagandnim vzorcem nekega stereotipa, ki pa z življenjem teh ljudi ni imel veliko skupnega. Ne dojemajo oz. nočejo dojeti, da mi nismo živeli v absolutnem totalitarizmu, temveč v svojevrstni obliki demokracije, v ka-

teri pač nekatere stvari (kot je to tudi drugod) niso bile dovoljene. Neizpodbitno dejstvo je, da smo imeli številne izpeljave iz življenja in dela v prejšnjem sistemu dosti bolj demokratično urejene (KS, občine, SIS, DO, volitve), kot pa jih imamo danes. Trdim, da to velja za večino stvari. Zato danes ne moremo govoriti o kakršnikoli demokratizaciji našega življenja, razen morda o verbalni (pa še pri tej težji z golj tisti, ki ima denar, vedno lahko toži in iztoži ter pošlje po "demokratični" poti na beraško palico), temveč o reakciji predvojne meščanskega tipa demokracije, ki pa jo prihodnji razvoj dogodkov kmalu povozi, in to ne le na Vzhodu, temveč tudi na Zahodu – Italija je zgleden primer za njeno krizo.

2. da obstaja nekakšna "slovenska rimokatoliška cerkev"; To je zgolj fikcija, ki si jo je izmislila rimokatoliška cerkev alias Papeška država zato, da neovirano širi svojo organizacijo in vpliv na našem ozemlju. Vemo, kolikšno je nelagodje naših državljanov ob misli, da pri nas še delujejo nekatere politične organizacije, ki so zgolj filiale central iz drugih nekdanjih jugoslovanskih republik, in da se v političnih krogih išče možnost, da bi takšne organizacije v prihodnosti pri nas prepovedali. To je povsem razumno in logično, saj bi v nasprotnem primeru dovoljevali povsem legalno življenje in delovanje številnih petih kolon med nami. Nerazumljivo je zato dejstvo, da se takšen položaj in intenzivno delovanje rimokatoliške cerkve tolerira, in da celo potekajo zakulisni dogovori o njeni povezavi s slovensko državo v vzgojno-izobraževalnem sistemu. Človek mora biti ali bejav ali slep, da ne vidi, da je tudi ta organizacija čista politična stranka, ki zgolj izkorišča vero ljudi za interese svoje matične države – Vatikan. Skozi vsi krščansko zgodovino je bilo tako in je

tako tudi danes. O kakšni resnični slovenski rimokatoliški cerkvi bi lahko govorili šele tedaj, ko bi njene dušne pastirje na svobodnih volitvah izbirali katoliški verniki, državljani Republike Slovenije, in ko bi o materialnih dobrinah te cerkve in o pravih igrah vseregga življenja katoličanov odločali tisti verniki. Dokler pa verske principe, hierarhično organizacijo, imenovanja ljudi na položaje in odločanje o materialnih dobrinah večjih vrednosti drži v rokah Papeška država v Rimu, je o kakršnikoli katoliški cerkvi s predznakom slovenska nesmiselno govoriti. Osebnost se zavzemam za to, da bi slovenska država za ureditev duhovnih razmerij med državljani Republike Slovenije sprejela zakon o slovenski cerkvi, v katerem bi uredila:

- da verske skupnosti ne morejo biti sestavni del tujih verskih ali političnih organizacij,
- da verske skupnosti ne morejo imeti v posesti materialnih dobrin,
- da se verske skupnosti ne morejo ukvarjati z dejavnostmi, ki nimajo neposredne zveze z verovanjem njihovih članov,
- da se verske skupnosti organizirajo po svobodni opredelitvi vernikov,
- da verniki sami svobodno izbirajo svoje dušne pastirje,
- da verske skupnosti nosijo finančno breme lastnega delovanja,
- da država daje z (brezplačnim) oddajanjem sakralnih prostorov verskim skupnostim le-tem prostorske možnosti za njihovo nemoteno delovanje,
- da država skrbi za funkcionalnost sakralnih prostorov.

S tem bi zagotovili večjo kohezivnost med državljani Republike

Slovenije in zmanjšali možnosti vplivanja zunanjih dejavnikov na notranje življenje države.

3. ter da je potreben referendum za ureditev vprašanja verske vzgoje v šolah

Na referendumu, kot vemo, odloča večina, ustavna določba o svobodi vere pa le-to zagotavlja vsakemu posamezniku, ki ga torej mnenje ali odločitev večine prav nič ne briga in se jima ni dolžan podrediti. Če je naša "mlada demokracija" kaj vredna, bo oralo Ustavno sodišče, če želi uveljaviti avtoriteto te ustanove, ne glede na svojo sestavo, vedno vsak dogovor med komerkoli, ki bi vsiljeval (vzgoja v šoli pa to stalno počne) posamezniku enostranski ali pluralni pogled na verska vprašanja, razveljaviti. Oporo za boj proti verskemu nasilju kakršnekoli vrste je torej treba iskati v ustavi in njenem varuhu, ne pa v volji večine, pa naj si bo to parlamentarna ali državljanska.

Branko Weixler

Ločitev cerkve od države po slovensko II.

Praznik Marijinega vnebovzeta (velika maša, veliki šmaren, velika gospojnica) je za nami. Letos so romanja Mariji v čast dobila tudi veliko medijskega prostora. V sosednji Hrvaški napovedujejo papežev obisk, med drugim njegovo maševanje v zagorski Marija Bistrici, kar bo, če se bo zgodilo, pritegnilo tudi veliko slovenskih katoličanov.

Drugače pa je nepolitični avgust pritegnil pozornost na slovenskem predvsem z urejanjem odnosov med cerkvijo in Republiko Slovenijo. V tišini poletja je mogoče mnogo urediti.

Republika Slovenija je najprej odpravila institut prejšnjega režima – komisijo za odnose z verskimi skupnostmi. To vlogo je

prevzela vlada sama in v njej gospod ministrski predsednik Peterle. Menjava vlade je prinesla spoznanje, da ta pot ni bila najboljša in učinkovita za obe strani, in nastal je urad, ki pa ga znova vodi gospod Peterle. V odnosih pa se zatika vse bolj.

Država je laična institucija, ki mora svojim državljanom zagotavljati uporabo njihovih človekovih pravic in svoboščin. Cerkev, ali katerakoli druga verska skupnost, je element civilne družbe in na ta način možnost državljanov za uresničevanje svojih človekovih pravic, svoboščin ter izražanja svetovnonazorskih pogledov.

Toda tako kot so si stranke oblasti, premalo upoštevale, da so enako odgovorne do vseh državljanov in volivcev, začele z vidika političnih interesov po dogovoru prisvajati posamezne veje države in upravne oblasti, se tudi Cerkev skuša predstaviti preko bojevitiga krila z ihtavim hotenjem pridobiti lastnino in nas vrniti v pretekli čas, ki ga je prosvetlensko transformirala najprej Marija Terezija, njeno delo pa nadaljeval Jožef II. Na področju šolstva skuša v imenu pravice staršev do vzgoje svojih otrok šolskemu sistemu vsiliti katehezo, vse skupaj pa noprtili dvakoplačevalcem na ramena, ne glede na njihov nazor.

Republika Slovenija je tudi naslednica konkordata med Jugoslavijo in Vatikanom, toda cerkvenim radikalnim logom tudi ta več ne ugaja, tako kot ne Italijanom osimski sporazumi in bi jih hoteli zanikati ali »modernizirati«.

Vse to počne radikalni del slovenske cerkve v imenu svojega poslanstva in popravljanja krivice. Toda že danes je veliko cerkva ponoči osvetljenih, elektrika pa prihaja iz javne razsvetljave v breme vseh nas. Pa pustimo to obrobno, ki je simbol utiranja novih poti.

Več kot osemdeset odstotkov ljudi pri nas je vernih, tako kažejo raziskave. Po tem podatku smo v evropskem vrhu, tako kot po številu privatnih hiš in stanovanj. To pomeni, da je tiranska štride-setletna oblast z ločitvijo Cerkev od države le-tej med drugim omogočila v njenih prostorih in še kje drugje povsem legalno in normalno versko vzgojo – tudi mladim – seveda v skladu z voljo staršev in otrok. Teološka fakulteta je odšla pred desetletji iz sestave Univerze, ker ni želela sprejeti državno določenih pravil delovanja visokošolskih zavodov, semeniščniki po Sloveniji so mirno dobivali tudi gimnazijska spričevala, ko so opravili obveznosti iz verificiranih programov, pred spremembo oblasti pa je država iz svojih sredstev za socialno zavarovanje nekaterih duhovnikov primaknila državna sredstva, enako kot za samostojne umetnike. To pomeni, da je obstajal dialog kot temeljni pogoj za izražanje dobre volje vseh strani. Ta dialog skuša danes radikalni del cerkve spreminiti v diktat državi in državljanom in jim po tej poti zmanjšati nekoč že doseženo raven človekovih pravic in svoboščin. Kot je pred meseci zapisal dr. Marko Kerševan, se je takšno početje za Cerkev vedno končalo pogubno. Kaže pa, da je v radikalnih cerkvenih krogih izginila zavest o tem. Cerkev, ki se ima za nacionalno, mora biti z ljudmi (celo oltar je obrnila k vernikom) in ne nad njimi, nikakor pa ne sme odločati v svojem imenu o usodi državljanov in vernikov. Le-ti o tem odločajo po svoji državljanski volji že od francoske revolucije dalje. Francoska revolucija pa je temelj sodobne demokratične evropske civilizacije, ki je tudi Cerkvi in veri odmerila mesto, ki ji gre kot delu civilne družbe. In nič več in nič manj!

Vroča tema za vroče dni.
Milan Bratec

Ustanovitelji in vpisna mesta: PROXY d.d., Ljubljana / BONA FIDE d.d. Koper / TMB d.o.o. Maribor

stavite na strokovnjake

v Ljubljani, Kotnikova 2 in v Mariboru, Partizanska 13a / TRIMO d.d., Trebnje, Prijateljova 12, AZUR GROSUPLJE, Adamičeva 10, c. Gubčeve brigade b.š. Trebnje in c. 1 borcev 17, Brežice

PULSAR
061/13 13 325

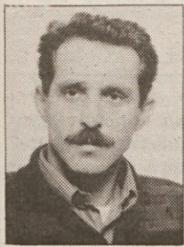
Borznaposredniška hiša
PROXY d.d.
Dalmatinova 2, Ljubljana

061
13 12 101

DE časopis slovenskih delavcev

Delavska enotnost je bila ustanovljena 20. novembra 1942 ● DE – glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije ● Izdaja ČZP Enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 479 ● Direktor in glavni urednik: Marjan Horvat, telefon 313-942, 311-956 ● Odgovorni urednik: Ciril Brajer, telefon 1316-163, 313-942 ● Časopis urejajo: Sašo Bernardi (fotografija), Brane Bombač (oblikovalec), Marija Frančeskin (živiljenjska razpotja), Ivo Kuljaj (Ravbarkomanda, Najpomembnejša stran), Damjan Križnik (Kazipot), Franček Kavčič (sindikati), Boris Rugej (Na trznem prepihu), Andrej Ulaga (Na trznem prepihu), Bora Zlobec (lektorica), Igor Žitnik (Razum in srce) in Jožica Anžel (tajnica), telefon 313-942, 311-956 ● Naročnina: 321-255 ● Posamezna številka stane 175 tolarjev ● Ziro račun: 50101-603-46834 ● Tisk: Tiskarna Ljudske pravice, Kopitarjeva 6, Ljubljana ● Časopisni svet: Mira Videčnik, Alojz Omejc, Ciril Urek, Edo Kavčič, Jernej Jeršan, Dušan Semolič

Nediplomatsko

Piše: Martin Ivanič

Z našimi javnimi občili mora biti nekaj hudo narobe! Niti ene same dobre, vedre vesti. Televizija nas baše samo še z begunci in s prizori, ki človeku priskutijo celo požirek hladne pijače pred sprejemnikom. Včasih smo pred TV uživali vsaj med poročili, ki so se začinjala s kroniko Titovega vsakdana, vmes pa so nam pokazali še kakšno otvoritev novega obrata v nerazvitih krajih.

Sedaj so nas mediji povsem zamorili. Vzemite prilogo Dela! Marko Zorko genialno morbidno pokomentira črno kroniko tedna. Marko Kerševan nam dopoveduje, da ni nobenega razloga za strah pred tistim, kar se nam bo na koncu vseeno zgodilo: vsiljen verouk v šole in verjetno še cerkveni davek. Dimitrij Rupel lamentira o razlikah in podobnostih med demokracijami in totalitarizmi in nas tolaži, da smo sicer z eno nogo že zunaj nevarnosti, a da nam pod drugo nogo nevarno drsi. In še zdaleč ne na koncu nas časti vredni Aleksander Bajt »rajca« z neustavnostjo zakona o lastninskem preoblikovanju družbene lastnine in nam kvalificirano pove, da nas novo »plemstvo« striže kot ovce.

Na koncu si porečeš, da je domovina do konca zmešana in greš pogledat, kaj se dogaja na mednarodnih meridianih. Zadnje dni nam po ušesih odzvanja Alpach. Zveni idilično. Lep kraj na Tirolskem, a glej ga zlomka, spet naletiš na znane obraze in izjave. Kučana so povabili zraven, kar je lepo od njih, saj nas, »ta malek«, tako radi prezrejo! Stvar človeka pritegne. In prebere, da se bo Kučan tam potegoval za vseevropsko spravo. Velika reč! In ravno, ko si misliš, da bomo vsem skupaj malo pokadili, ker nas imajo za prepirljive doma in zunaj, ugotoviš, da Kučan ne govori tistega, kar so časopisi že objavili. Menda je govoril nekaj o konvojih in o razmerju med evropskimi bogataši in reveži in vse kaže, da ni padlo na najbolj plodna tla.

Priznati moramo, da Kučan s svojimi javnimi nastopi nima ravno sreče. Praviloma ga kritiziramo, da je dolgozven, nedorečen, preveč moralizirajoč in poučujoč, da ne zna ničesar povedati naravnost. Ko pa kaj zabrusi naravnost, je že ogenj v stehi. Spomnimo se samo Nove Gorice in nekkih likvidacij (če je potrebno, seveda!). Zdej je podobno. In težko je zanikati, da njegova smer razprave ni bila ravno diplomatsko spretna. Razkošje je, če si lahko privoščiš povedati na-

tančno tisto, kar se ti zdi v nekem trenutku aktualno in pošteno. Toda za to mora biti »tvoja masa« zadostna. Te »mase« pa danes Kučan z vso Slovenijo vred nima. In to je po mojem treba vedeti. Če govoriš, da za Slovenijo Evropska skupnost nima alternative, tedaj moraš vedeti, da si ti tisti, ki kupuje, in da verjetno ne postavljaš zadnje cene.

Menda so Kučana vrli in navdse ljubezni gostitelji okarali, rekoč, da se popolnoma jasno ve, zakaj je danes evropski vzhod reven. Vsemu cinizmu visoke diplomacije navkljub ugotavljamo, da so premožni Kučanu prodajali postan ideološkopolitičen zvarok: Revščina vzhoda izvira iz marksizma in komunistične diktature. Nič več in nič manj, vsekakor pa za dosti, da Kučanu (ki je tudi sam otrok komunizma) potisneš v krotko defenzivo, v kateri je prisiljen vljudno razlagati, da ni rekel ravno tega, kar so zgodljivi prevajalci, da je pravzaprav rekel, da zaohodu res ni treba, da bi čakal najpogostejšo »ladjo evropskega vzhoda«. To je vsekakor nekaj posebej drugega – in povrh vsega tudi nekaj diplomatsko nepopolnarnega. Kaj lahko bo namreč kdo iz več kot prijateljske države na jugu ugotovil, da Slovenija tako rekoč hujska Evropo, naj ne čaka na počasnete – in sebično zlorablja položaj, v katerega je sosedo pravzaprav pahnil slovenski nacionalni egoizem, kakor so svetu že skušali dopovedati Srbi...

Kot rečeno – ne preveč diplomatsko! A diplomacija, zlasti tista lisjaska, ni bila nikoli močnejša stran Slovencev. Vendar pa je treba saj zaradi nas samih spomniti na dvoličnost bogatih stricev, ki so nam pograjali dobro mislečega predsednika. Torej: vzhod je ubožen zaradi marksizma in boljševiske diktature! Nikomur pa se ni treba ubadati z vprašanjem, zakaj je vzhod v to godljivo domaćega političnega zverinjaka, ki nam dopoveduje, da so bili komunisti nekakšni pobešli bizantinski kaz-

Poslušanje nastopov poslanca liberalne demokracije Janeza Kopača, ki ga poznamo še iz mladinskofunkcionarskih časov, je za povprečnega davkoplačevalca v tej državi moralo biti zelo pomirjujoče, da ne rečemo spodbudno. Gospod Kopač je namreč nadvse vztrajen branilec državne blagajne. Kadarkoli so se pojavili poskusi, da bi državi obesili kakšne nove dajatve, se je takoj pojavil Kopač s svojim ostrim nasprotovanjem in dokazovanjem, da država pač ni neizčrpana molzna krava. Gospod Kopač je bil pač pravi pravcati liberalce. Res je, da so ga včasih preglasovali, toda poslanec Kopač ni nikoli vrgel puške v koruzo in je pri naslednjem primeru, ki je grozil državnemu denarju, znova bil strumno na okopih.

Sedaj pa beremo, da gospod poslanec Kopač glede državnega denarja le ni bil tako tankovesten in občutljiv, ko je šlo za njegove koristi. Po pisanju časnikov sodeč, si je na državni račun kar nekaj privoščil. Češ da stanuje v vlažnem stanovanju in ima hčerka astmo, je terjal kadrovsko stanovanje in ga tudi dobil. Najprej s 45 kvadratnimi metri, nato pa drugega s sto kva-

Revež

dratnimi metri. Seveda bi si gospod Kopač lahko sam najel suho stanovanje, saj najbrž ni bil brez beliča. Poznamo ga kot pisca knjig o davkih, s katerimi je menda že nekaj zaslužil, pa tudi njegova poslanska plača ni ravno skromna. Upamo tudi, da zasluži še kakšen skromen tolar na račun raznih funkcij, ki jih je imel oz. jih ima.

Seveda si gospod Kopač, sodeč po pisanju časnikov, ni mogel najeti dobrega stanovanja, ker je pač vlagal denar v turistični objekt v Soški dolini. Kako priručno. Denar, ki ga imaš, investiraš, da ti bo prinesel »solde« od države pa terjaš kadrovsko stanovanje. Država pa je dovolj nora, da ga da.

Seveda se take reči dogajajo in tudi Kopačev primer ne bi bil nič posebnega, če ne bi šlo za pravega dušebrižnika pri državnih financah. Bog ne daj državo obremeniti s kakšnimi obveznostmi, saj bi ji lahko zmanjkalo denarja za kadrovska stanovanja. Seveda nimamo nič proti, če so politiki tudi podjetni. Kako pa bodo sprejemali zakone v prid kapitalu, če svojega ne znajo obračati. Gospod Kopač si sicer menda gradi hišo in bo tako rešil svoj stanovanjski problem. Toda medtem dovoli državi, da mu pridno pomaga revežu brez denarja, da bi si začasnno najel stanovanje po ceni, kakršna pač je na trgu najemnin. Prepričani pa smo, da bo še naprej odločno branil državne finance. Le kdo mu bo še verjel?

njenci, ki so prek ruskih step prišli ogrožati idilično Evropo. To so počeli zaradi slabe vzgoje in iz z dolgočasene malopridnosti. Čudno je le, kako da so našli toliko somišljenikov v mirni, idilični Evropi, kjer ni nikomur nič manjkalo. Nemara prav zaradi oboženosti z belim kruhom in s pravičnostjo posestnikov!

Evropi se seveda ni treba ubadati z vprašanjem njene »moralne in materialne« krivde za to, da so

številni narodi – pogojno – prostovoljno ali nasilno postali plen brezperspektivne ideologije in sistema, ki jih je osiromasil. Lahkotno pozablja, da je bil nastanek komunizma in njegov konec pravzaprav vseevropski problem, ki ji ga je zaradi njegovega občutka ogroženosti uspelo zapreti v »lager«. Evropa govori tako rekoč v jeziku kolektivne kazni in z njo bomo morali živeti brez običajnih iluzij.

teresarirani za ukinitvev političnih in gospodarskih sankcij, ker ju izčrpavajo. Mednarodno dovoljenje predstavnikom Muslimanov in Hrvatov za legalni nakup orožja pa bi seveda še bolj razširilo vojaške operacije na ozemlju BiH. In če bi Srbi začeli izgubljati že zasedena ozemlja, bi Beograd gotovo poskrbel za kanale, po katerih bi bosanskim Srbom dostavljali orožje in vse drugo.

Najavljeni ukrep Washingtona o ukinitvi prepovedi uvoza orožja pa seveda ni enostaven. Prvič zaradi prosrbskega stališča Moskve in drugič zaradi zadržanosti nekaterih zahodnoevropskih partnerjev. Predstavniki Rusije so že uradno objavili svoje odločno odklonilno stališče, v Parizu pa so temu v nekem smislu že pritrtili.

Iz vsega tega se lahko izcimi, da se bo Beograd rešil sankcij, v Bosni in Hercegovini pa bo stanje še naprej, kakršno je danes. S svojim napovedanim obiskom v Sarajevu papež Janez Pavle II. ne bo mogel kaj veliko prispevati k umiritvi razmer. Papež je nedvomno iskreno zainteresiran za vzpostavitev miru, toda predstavlja interese katoliškega dela BiH, o interesih pravoslavnega pa odločajo v Beogradu, v cerkvenih in političnih krogih. Nedavni obisk patriarha srbske pravoslavne cerkve na Palah in napovedani obisk papeža v Sarajevu imata vsak svoje razsežnosti, učinke in posledice. Oba sta vpletena v tragično dogajanje v tej republiki, v kateri so Srbi, Muslimani in Hrvati složno živeli več kot štirideset let.

Seveda pa je veliko vprašanje, kakšni bodo resnični učinki napovedane odprave obeh omejitev. Srbija in Crna gora sta zelo zain-

arena

Nekdanji sindkalist in sedanjí trgovski poddirektor Jože Šketa se je zakona o denacionalizaciji lotil pri njegovi najbolj občutljivi točki: vračanju odvzetega oz. nacionaliziranega premoženja v naravi. Šketa sedaj mrzlično zbira pet tisoč podpisov, ki jih potrebuje, da bi lahko v parlamentu izposloval razpravo o omenjenem zakonu oziroma njegove spremembe. Šketa je namreč proti načelnemu vračanju premoženja v naravi in se zavzema, naj bi država razlaščenim lastnikom škodo povrnila v drugačni obliki.

Pogumnež

Pri sprejemanju zakona je bila oblika vračanja premoženja najbolj sporno vprašanje. Kljub številnim svarilom, da bodo s tem velike težave, smo vendar dobili zakon, ki najbolj radikalno odreja vračanje odvzetega premoženja v naravi. Ničkolikokrat je bilo rečeno, da stare krivice treba popraviti, kar je nesporno, rečeno pa je bilo tudi, da pri tem ne bi smeli delati novih, kar bi tudi moralo biti nesporno. Vendar pa se je kmalu pokazalo, da eno in drugo ne gre skupaj. Žalost in jezo razlaščenca, ki so jo imeli in kuhali skoraj štirideset let, je treba razumeti. Svoje hočejo nazaj. Res pa je, da ima njihova jeza največkrat prav slabe poslovne učinke. Ker sami niso sposobni nadaljevati poslovanja s svojim oz. v svojem premoženju, določajo težko sprejemljive in tudi nesprijemljive najemne pogoje. Če bo šel ta proces naprej, utegne brez dela ostati tudi do deset tisoč novih delavcev.

Sketi je treba dati prav, ko trdi, da podjetja, ki so poslovala z razlaščenim premoženjem, niso prav nič kriva za nacionalizacijo in da zato tudi ne morejo nositi posledic denacionalizacije. Po sedanjem zakonu pa naj bi prav delavci teh podjetij morali plačati celotno ceno denacionalizacije in biti zaradi nje celo ob kruh.

Država in še posebej liberalna demokracija se take obveznosti kajpak otepa in noče o njej nič slišati, čeprav ima dovolj vzrokov za take rešitve v državah, ki se prav tako ukvarjajo z denacionalizacijo. Parola, da bo denacionalizacija pri nas prva oblika privatizacije, drži za sedaj le v pičlem številu denacionalizacijskih primerov. Očitno je državi z denacionalizacijskim zakonom šlo le za »politični obraz«, medtem ko je na poslovne učinke tega procesa pozabila ali pa jih je zavestno zanemarila. Malo je verjetno, da bo Jože Šketa s svojim predlogom za spremembo denacionalizacijskega zakona uspel, upati pa je, da bo vsaj sprožil obširno razpravo o negativnih posledicah sedanjega zakona tako za narodno gospodarstvo kot za nekaj tisoč delavcev, ki se v času povojne nacionalizacije še rodili niso. Boža Gloda

Piše: Geza Fílo

Družina – skupnost odnosov

Leto 1994 je razglašeno za mednarodno leto družine. Primerno je, da tudi v Delavski enotnosti razmišljamo o družini, kajti družina je skupnost človeških odnosov. Vprašati se moramo, če morda nismo zamudili izražati, da moramo zaživeti v razumevanju, da je treba graditi take odnose, kjer se zazevamo drug za drugega, da je treba zagovarjati vrednote, ki krepijo položaj družine v družbi.

V zadnjih tridesetih letih se neprestano oglašja klic: »Rešite družino!« Obe svetovni vojni in industrijski razvoj, ki jima je sledil, vse je v mnogih družbah odločilno vplivalo na tradicionalno razdelitev vlog, takoj da je družina v dosedanjem razumevanju res ogrožena. Ta ogroženost obstaja tudi v letu 1994: v spremenjenih predstavah o vrednotah, v gospodarskem pritisku in v nedefiniranem načinu življenja. Razumevanje družine se torej spreminja. Družina pa je potrebna, kajti človek ni določen za to, da bi živel sam. V mednarodnem letu družine moramo večjo pozornost posvetiti ravno družini. Nikakor ne smemo zamuditi prispevati svojega deleža pri iskanju sodobnega modela in smisla družine. Naša naloga ni samo poudarjati pomen družine kot elementa, ki ohranja, hrani in

vzdržuje družbene enote, temveč moramo odkriti njene resnične temelje in njeno vlogo in pomen za naš čas in okolje.

Krepkō je treba na vseh področjih obnoviti vero v družino kot del človeškega prizadevanja za novi svetovni red.

Organizacija združenih narodov ni zastoj sprejela pobude o posebni obeležitvi družine v letošnjem letu. Hiter in dinamičen razvoj tehnologije in znanja, tehnike, s tem tudi seveda različnih zavestnih pogledov, razvoj ali razpadanje pa tudi nastajanje novih vrednot, vse pomembno vpliva na obstoj in razvoj ali razpad družine.

Leto 1994 – leto družine! Ne gre za to, da samo v tem, enem letu spoznamo, kako nam je družina potrebna, kako predstavlja tisti pristan, iz katerega izhajamo, kjer je edina trdnost in ki nam kot narodu in državi zagotavlja prihodnost.

Pridružujem se mnogim, da je treba, pa ne samo v tem letu, zagotavljati vse temelje zanjo in več misliti nanjo, na njen razvoj in napredek.

S tem prispevkom, namenjenim vsem slovenskim družinam, končujem serijo svojih prispevkov v Delavski enotnosti. Uredništvu se zahvaljujem za sodelovanje, bralcem pa za pozornost.

Papežev obisk v Sarajevu

Piše: Jože Smole

Papeževa odločitev za obisk Sarajevu je pomembno dejanje. S to odločitvijo je papež Janez Pavle II. ponovno izpričal svoj pogum, saj se podaja v mesto, v katerem je v sedanjih razmerah težko zagotoviti osebno varnost.

Z njegovo navzočnostjo v Sarajevu (če bo do tega prišlo, saj nekateri italijanski časniki napovedujejo, da bo zaradi slabega zdravstvenega stanja obisk odložen), se bo nedvomno povečala pozornost svetovne javnosti za tragično dogajanje v Bosni in Hercegovini. Tako kot se je že ob obiskih državnikov v Sarajevu, recimo ob nepričakovanem obisku predsednika Francije F. Mitteranda.

Čeprav se bo papež Janez Pavle II. osredotočil na ponovno močno poudarjeno željo po prenehanju krvave morije, bodo predstavniki sprtih strani skušali ta obisk po svoje tolmačiti in izkoristiti. Muslimanski in hrvaški liderji ga bodo razlagali kot pomembno podporo njihovi stvari, srbski pa kot še en dokaz »vatičanske zarote« proti pravoslavju.

Papež je menda nameraval obiskati tudi Beograd. Britanski časnik »The Independent« je poročal, da je »srbska pravoslavna hierar-

hija dala jasno vedeti, da nikakor ne želi, da bi papež stopil na srbsko sveto zemljo».

Nedavni obisk šefa srbske pravoslavne cerkve patriarha Pavla na Palah je samo potrdil znano dejstvo o velikem angažiranju cerkvenih dostojanstvenikov v politiki. Pravoslavni zahumsko-hercegovski škof Atanasije Jevtić, ki je spremljal patriarha Pavla na obisku na Palah, je izjavil: »Kar naj nas bombardirajo, mi vseeno ne bomo pristali na zemljevide mednarodne kontaktne skupine.« Črnogorsko-primorski metropolit Amfilohije pa je poudaril: »Skupščina Republike srbske danes brani obraz in dušo srbskega pravoslavnega naroda.«

Do napovedanega papeževega obiska v Sarajevu prihaja v času, ko se spor med Beogradom in Palami, med Miloševićem in Karadžićem vse bolj zaostrojuje (vsaj po zunanjem videzu). Toda ob tem najnovejšem političnem zasuku in

Standardi ISO 9000 moda ali potreba?

VSTOPNICA V SVET DOBRIH

V zadnjih dveh, treh letih so standardi ISO 9000 začeli svoj zmagoviti pohod po Evropi in tudi drugih deželah. Število podjetij s pridobljenim certifikatom o osvojitvi enega izmed štirih standardov ISO 900 se bliskovito veča, pri čemer Slovenija po besedah Iskrinega strokovnjaka za vprašanja kakovosti Petra Merljaka prav nič ne zaostaja za razvitimi državami. Toda kaj je pravzaprav standard ISO 9000? Zakaj štirje standardi namesto enega? Kakšna je razlika med njimi? S temi vprašanji, na katera ne zna odgovoriti niti 10 odstotkov Slovencev (kar pa ni nič slabega ali ponižujočega, saj gre za vprašanja, ki se (še) ne dotikajo vsakdanjega življenja), smo se napolnili k nekaterim poznavalcem.

Kaj so torej standardi ISO 9000? Rezime vsega našega klepetanja na to temo bi bil, da je to skupek pravil, po katerih se morajo ravnati v podjetjih, da so poslovni partnerji prepričani, da v takem podjetju ni vzroka za bojazen za kakovost izdelka in poslovanja. Mag. Joško Čuk, podpredsednik GZ, zadolžen za področje kakovosti, ocenjuje, da v Sloveniji še vedno prevladuje mišljenje, da so ISO 9000 tehnični standardi. Zato je prepričan, da je treba razlagati in dopovedovati, da gre za organizacijske standarde, za pravila urejenosti, ter na ta način spreminjati miselnost.

Slikoviteje povedano, ne gre le za upoštevanje tehničnih standardov, pač pa tudi za to, da zaposleni ne bi razmišljali tako, kot nekdanji »slavni« neznan delavec Crvene zastave iz Kragujevca. Ta je v karoserijo stoenke nasul prgišče vijakov, ki bi jih moral priviti, in zraven pustil sporočilo: »Kakva meni plata, takva tebi vrata!«. Ali da ne bi upoštevali znane »modrosti«, češ da človeka

fikata, pogovarjali o razlikah med ISO standardi.

Razlike med štirimi standardi ISO 9000 so predvsem v obsegu, ne toliko v teži zahtev. Standard ISO 9001, ki je najpopolnejši, zahteva izpolnitev 20 »normativov«, ISO 9002 izpušča obvladovanje razvoja in servisiranje ter postavlja manjše zahteve glede

Barbara Gunčar: Standard ISO 9001 je naša osnova, na kateri bomo zgradili res kakovostno ponudbo.

kat seveda ni zastoj, koliko stane, pa je odvisno predvsem od tega, kako dobro je podjetje že organizirano. Cena uvajanja standarda ISO 9000 se zato lahko povzpne tudi do 200000 mark. Nekaj k tem razlikam pa prispevajo tudi cene dela posameznih inštitutov. Slovenski inštitut za kakovost računa uro dela 75 mark, švicarski na primer pa 250 mark. Se pa da tudi pri tem pomagati: v Avstriji na primer po pet, šest malih podjetij skupaj najame inštitut za podelitev certifikata.

Zapisi smo, da se standardi ISO 9000 širijo po svetu kot epidemija. Vse več podjetij maha kupcem pred nosom s tem certifikatom. Inštituti, ki imajo licenco za podeljevanje certifikatov, se združujejo v Evropsko mrežo (kasneje bo

»Trg je tisti, ki sili podjetja v to,« nam je dejal Peter Merljak iz Iskre Holdinga. »Zdaj, ko se ti standardi tako širijo v Nemčiji, je razumljivo, da so se začeli tudi pri nas, saj je Nemčija naš glavni poslovni partner. Zato se bodo morala pri nas tudi majhna podjetja, kot poddobavitelji ali kooperanti, potruditi in si pridobiti te certifikate.«

Tudi Iskro, ki je prva pri nas pridobila standard ISO 9000 in sicer danes samostojna Rotomatika iz Idrije leta 1989, je

potrebi naložila še dodatne aktivnosti. Bo pa letos že 90 odstotkov vseh velikih podjetij v holdingu Iskra imelo ta certifikat.

»Tudi to je zaščita blagovne znamke Iskra,« je pribil Peter Merljak.

Zakaj se podjetja odločajo za niti ne tako poceni pridobitev standardov ISO 9000? Dejali smo že, da zaradi zahtev tujih partnerjev in lažje pridobitve kupcev, v precej podjetjih pa pričakujejo poleg

nesli in so dali odpoved, dva sta jo dobila. Kakšnih naporov?

»Rada bi iz tega hotela naredila boljši hotel, hotel, v katerem bi radi prihajali tudi boljši gostje. Tako imenovani VIP gostje. To pa pomeni: da dobi tak gost parkirni prostor vedno blizu vhoda (in da je prostor na voljo, ko pride), sobo z lepim razgledom in višjim standardom, da takega gosta osebje pozna po imenu in priimku. Da ima v sobi de-

Hotel Ribno: velja samo vsakodnevna dostava sveže hrane najboljše kakovosti

Razvrstitev sistemov kakovosti po obsegu zahtev

Naziv elementa sistema	Model sistema kakovosti		
	ISO 9001	ISO 9002	ISO 9003
Odgovornost vodstva	4.1 ●	4.1 ●	4.1 ○
Sistem kakovosti	4.2 ●	4.2 ●	4.2 ●
Pregled pogodbe	4.3 ●	4.3 ●	—
Obvladovanje razvoja	4.4 ●	—	—
Nadzor nad dokumenti	4.5 ●	4.4 ●	4.3 ●
Nabava	4.6 ●	4.5 ●	—
Izdelki, dobavljeni od kupca	4.7 ●	4.6 ●	—
Razpoznavanje in sledljivost izdelkov	4.8 ●	4.7 ●	4.4 ●
Obvladovanje procesa	4.9 ●	4.8 ●	—
Pregledi in preskusi	4.10 ●	4.9 ●	4.5 ●
Merilna in preskusna oprema	4.11 ●	4.10 ●	4.6 ●
Stanje pregleda in preskusa	4.12 ●	4.11 ●	4.7 ●
Nadzor nad neskladnimi izdelki	4.13 ●	4.12 ●	4.8 ●
Popravni ukrepi	4.14 ●	4.13 ●	—
Ravnjanje, skladiščenje, pakiranje in odprava	4.15 ●	4.14 ●	4.9 ●
Zapisi o kakovosti	4.16 ●	4.15 ●	4.10 ●
Notranje presoje kakovosti	4.17 ●	4.16 ●	—
Izobraževanje in usposabljanje	4.18 ●	4.17 ●	4.11 ○
Servisiranje	4.19 ●	—	—
Statistične metode	4.20 ●	4.18 ●	4.12 ●

Legenda: ● polne zahteve
● manjše zahteve
○ najmanjše zahteve
— ni zahtev

nihče ne more plačati tako malo, kot lahko malo dela.

Potrdila o tem, da podjetje deluje v skladu z »normami« standardov ISO 9000, izdajajo pooblašeni inštituti, ki so združeni v Evropsko mrežo za ocenjevanje sistema kakovosti in za izdajanje potrdil. Med njimi je tudi Slovenski inštitut za kakovost in tam smo se s Tomažem Babnikom, enim izmed strokovnjakov inštituta za ocenjevanje usposobljenosti podjetij za podelitev certi-

odgovornosti vodstva, notranje presoje kakovosti ter izobraževanja in usposabljanja.

Ta dva standarda sta najpomembnejša, saj se za ISO 9003 odloča v svetu manj kakor tri odstotke podjetij, zamira pa tudi ISO 9004, ki predvideva predvsem kontrolo, primeren pa je samo za trgovske organizacije. Za ISO 9001 se tudi pri nas odloča največ podjetij, 9002 pa je primeren predvsem za podjetja, ki se ukvarjajo z dodelavnimi posli. Certifi-

iz te verjetno nastala svetovna mreža) in certifikat, ki ga podeli inštitut, član te mreže velja v vseh državah, katerih inštituti so člani mreže.

Vse skupaj pa se je začelo pred sedmimi leti v Veliki Britaniji, ko so se iz British standard (BS 5750/II) razvili ISO 9000. Velika Britanija še vedno v svetu prednjači po številu podjetij, ki imajo standarde ISO 9000. Zdaj je s tem standardom okoli 30000 podjetij, skoraj dve tretjini vseh na svetu. Močno pa so jih v zadnjih dveh letih začeli uvajati v Nemčiji, ZDA, na Daljnem vzhodu in v Sloveniji. Do zdaj je certifikat o standardu ISO 9000 pridobilo 40 do 50 podjetij, prav toliko približno pa se jih zanj poteguje. Junija letos je standard ISO 9000 pridobil tudi hotel Ribno pri Bledu, prvo storitveno podjetje pri nas.

k temu prisilil trg oziroma tuji partner. Že prej pa je Iskra Kranj dobila certifikat o kakovosti za izdelek, za krožno žago in brusilnik (še kot BS 5750/II). Ko je Rotomatika dobila oktobra 1989 certifikat ISO 9002, je ta imel zaporedno številko 2224, certifikat Iskre Avtoelektrike iz novembra leta 1990 pa je dobil zaporedno številko 11182. Razvoj je bil izredno hiter glede na to, da so ISO standardi mnogo več kot le tehnični standardi in da traja njihovo uvajanje v podjetja do dve leti.

V Iskri Holdingu je zdaj že vrsta podjetij s pridobljenim certifikatom o standardih ISO 9000, vsa Iskrina podjetja pa imajo v pogodbi s holdingom zapisano, da bodo v treh letih osvojila enega od ISO standardov, najboljše ISO 9001. Če ga ne bodo uspela, bo posebna komisija ocenila dotodanja prizadevanja podjetja in po

izboljšanja stanja v podjetju tudi znižanje stroškov. Tako so na srečanju direktorjev podjetij, ki imajo standard ISO 9000 v Sloveniji, in strokovnjakov za uvajanje sistemov kakovosti konec maja v Ljubljani poudarjali eni in drugi.

Zanimivo pa je, da se približno tretjina od teh podjetij pripravlja na naslednji korak, na uvajanje sistema celovite kakovosti, kjer kakovost sega v vse pore, tudi izven podjetja.

Hotel Ribno pri Bledu je naše prvo storitveno podjetje s certifikatom ISO 9001. Direktorica Barbara Gunčar je na to ponosna in ne pozabi poudariti, da tudi v tujini ni veliko hotelov s tem certifikatom. Za uvajanje standarda je porabila približno eno leto, bilo pa je kar težko zaposlenim idejo približati; jo narediti domačo, sprejemljivo. Nekateri novih naporov niso pre-

nimo vedno sveže sadje, kopalni plašč v omari, na mizi mojo vizitko itd. Da kuhar je za zadnje prehranjevalno modo. Potreben ukrep, da bomo nekoč tak hotel, pa je bila uvedba standardov ISO 9001. Ogledali smo si takšen hotel v Švici. Pri nas niso bile dobre komunikacije med posameznimi službami v hotelu, prihajalo je do neljubih pomet, ki so jih občutili gostje.

Vzpostavili smo stimulativni sistem nagrajevanja. Ljudem vtepan v glavo, da storjene napake in reklamacije (če se ne ponavljajo) niso razlog za kaznovanje, pač pa nekaj, kar kaže pot, da postanemo še boljši pri delu. Razvili smo kar dober sistem zajemanja reklamacij. Skratka, razvili smo sistem dela in to je osnova, da napredujemo v kakovosti in ponudbi.

Boris Rugelj
Foto: Sašo Bernardi

Od »viška« glava ne boli

Spominjam se časov, ko je kronično primanjkovalo deviz. Občani smo takrat bankam devize lahko samo prodali, kupiti jih pa tam ni bilo možno. Na legalen način deviz ni bilo možno kupiti nikjer. In tako nas je država že v socializmu prisilila, da smo se začeli tržno obnašati, kupovati in prodajati devize na črnem trgu, po deset do dvajset odstotkov višji ceni. Zadovoljni smo bili kupci in prodajalci deviz, še najbolj pa preprodajalci. Naši prihranki, pretopljeni v devize, so bili zaščiteni

pred galopirajočo inflacijo. Občani smo se znašli, nezadovoljna je bila država. Nezadovoljni so bili tudi vodilni v podjetjih, kajti tudi podjetja so si želela čimveč deviz, ker so samo lastniki deviz imeli možnost uvoza. Da bi prišla podjetja do deviz, so izvažala »pod vsako ceno« in v tujini so velikokrat iztržila samo 20 do 50 odstotkov cene, ki bi jo dosegle na domačem trgu. Tudi podjetja so takrat, tako kot občani, med seboj trgovala z deviznimi sredstvi, čeprav je tudi njim, tako kot občanom, to bilo prepovedano.

Zdaj, v novi državi, devize lahko vsak kupi in proda v neomejenih količinah v katerikoli banki ali menjalnici. Preprodajalci so na prisilnem dopustu, ker črni trg ne deluje več. Občani smo zadovoljni, ker pri nakupu in prodaji deviz v menjalnicah izgubljamo manj kot smo na črnem

trgu. Nezadovoljna je spet država (beri politiki) in nezadovoljni so v podjetjih, kajti na slovenskem trgu je preveč deviz. Zaradi tega tečaj tolarja ne sledi inflaciji in izvozniki imajo izgubo.

Vedno sem državni žep in žep podjetij primerjal z lastnim žepom. Tako sem razumel, celo sočustvoval sem z državo in s podjetji takrat, ko so imeli prazne devizne žepce. Vem, da je treba denar prigrarati, in zavedam se, da moramo takrat, ko v družinskem proračunu potrebujemo več denarja, prodati več dela (če ga kdo želi kupiti in če sva ga z ženo zmožna več ponuditi).

Nikoli v družini nismo imeli težav z izrednimi prihodki, ki so nenadoma prenapolnili vedno prazen družinski žep (tudi to se kdaj zgodi, resda bolj poredkoma). Izredne prihodke smo porabili za nakupe tistih dobrin, ki

smo jih sicer potrebovali zaradi omejenih dohodkov in njihov nakup ni bil v kratkoročnem družinskem načrtu. Del sredstev smo vedno namenili tudi za večjo javno porabo (kakšen sladoled več za otroke in kakšno pivo več za starše).

Zato državi predlagam, naj odvečne devize razdeli med brezposelne in tiste zaposlene in upokojence, ki dobijo manj kot 40.000 tolarjev nadomestila, plače ali pokojnine, obvezati pa se morajo, da bodo ves tako pridobljen denar (devize) zapravili, in to v tujini. S tem bomo spet prišli do »normalnega« tečaja tolarja in podjetja bodo, upam, izvažala s profitom. Obubožan mali človek pa bo spet srečen, vsaj za kratek čas.

Nauk politikom: Najbolj učinkovite so najbolj enostavne rešitve!
Jože Vuk,
Polanškova 2, Ljubljana Črnuče

Ustanovitelji in vpisna mesta: PROXY d.d., Ljubljana / BONA FIDE d.d. Koper / TMB d.o.o. Maribor

stavite na strokovnjake

v Ljubljani, Kolnikova 2 in v Mariboru, Partizanska 13a / TRIMO d.d., Trebnje, Prijateljeva 12, AZUR GROSUPLJE, Adamičeva 10, c. Gubčeve brigade b.š. Trebnje in c. 1 borcev 17, Brežice

PULSAR
061/13 13 325

Borznoposredniška hiša
BONA FIDE d.d.
Pristaniška 3, Koper

068
38 401

NAJ SE VE, KDO JE KDO

Od 21. do 24. junija 1994 je v Dublinu potekal seminar »Evropske fundacije za izboljšanje življenjskih in delovnih razmer« o privatizaciji državnih podjetij in o odnosih med sindikati in delodajalskimi organizacijami na evropskem Vzhodu in Zahodu. Zahodnjaki so na seminarju skušali Vzhodnjakom posredovati svoje izkušnje o privatizaciji državnih podjetij. Seminarja za države, pridružene članice in za države, kandidatke za pridruženo članstvo v Evropski uniji se je kot predstavnica slovenskih sindikatov udeležila Lučka Böhmler iz Zveze svobodnih sindikatov Slovenije. V nekaj zaporednih člankih je predstavila temeljna sporočila seminarja.

Za konec poročila o dublinskem seminarju sem bralcem Delavca enotnosti dolžna še informacijo o tem, kaj so položaji socialnih partnerjev v bivših socialističnih državah povedali udeleženci seminarja iz Bolgarije, Romunije, Madžarske, Češke, Slovaške in Poljske. Kot rečeno, so bile posamezne štiri članske delegacije sestavljene iz predstavnika reprezentativnih sindikalnih zvez, delodajalskih organizacij, vlad in raziskovalnih organizacij. V Dublinu se je zbrala skupina tako prijetnih ljudi, ki so hkrati s svojim nastopom kazali visoko strokovno zavzetost do dela, ki ga opravljajo, da mi je seminar ostal tudi po tej plati v najboljšem spominu.

Kljub temu moram brez lažne skromnosti poročati, da imamo tudi v taki družini Slovenci kaj pokazati. Pot, ki smo jo slovenski sindikati, gospodarska zbornica Slovenije s svojimi združenji, delodajalske organizacije Slovenije in slovenska vlada prehodili po letu 1990, se zdi v primerjavi s poročili manj srečnih kolegov iz teh držav kar uspešna.

»Moteči« sindikati

Zdi se, da nekateri politiki, ki so na oblasti v teh državah, nimajo razjasnjene predstave, kakšna je vloga socialnih partnerjev v tržnem gospodarstvu. Sindikate želi država, ki je marsikje še vedno edini pravi delodajalec, povsem marginalizirati. Sindikati se namreč tem politikom kažejo kot edina organizirana sila, ki poleg političnih strank deluje in jih moti v vsemogočnosti odločanja. Delodajalskih organizacij, ki bi

bile enako vplivne, ni. Tam, kjer so, so pogosto bolj na papirju, saj ne vedo, kaj naj delajo. Delodajalci jim ne plačujejo članarine, ker pravijo, da od njih nič nimajo. Marsikje takšne delodajalske organizacije nimajo niti jasne predstave, kaj naj napišejo v svoj program dela. Seveda pa je situacija od države do države precej različna.

Sindikati so nasprotno še kako prisotni. Uspešno so se znali prilagoditi novim zahtevam in edini vedo, kaj hočejo in kaj potrebujejo. Hočejo jasne razmere, v katerih se ve, kdo je kdo. Hočejo jasno določenega partnerja za kolektivno pogajanje. Hočejo pravni sistem, ki podpira in ne ruši podpisane kolektivne dogovore. Hočejo zakonodajo, ki bo delavce zaščitila pred samovoljo tistih, ki prevzemajo nekdanji državni (družbeni) kapital. Na presenečenje zahodnjakov vsi sindikalisti nestrno zahtevajo, naj se privatizacija končno izpelje, da bo končno vsaj jasno, od koga terjati spoštovanje pravic zaposlenih in se na pogajanjih končno mogoče srečati z nekom, ki se čuti pooblaščenega, da se pogodi.

Nekaj poudarkov iz poročil predstavnikov posameznih držav:

Bolgarija

Bolgarsko gospodarstvo je izredno prizadeto zaradi gospodarskih sankcij, ki jih je proti Zvezni republiki Jugoslaviji razglasila Organizacija združenih narodov. Leta 1990 so sindikati sklenili z vlado socialni pakt, ki je v šestih mesecih omogočil zmanjšanje mesečne inflacije s 60 na

5 odstotkov! Toda naslednja vlada je odklonila pogovarjanje s sindikati na nacionalni ravni. S sindikati se je bila pripravljena pogajati zgolj na podjetniški ravni. Leta 1993 je bil sprejet novi zakonik o delu. Pri tem pa stečajni podjetji še vedno niso legalni, kar pomeni, da so delavci žrtve dolgomesečne agonije, ko ne prejmejo plače in ne denarnega nadomestila iz naslova zavarovanja za primer brezposelnosti. Aktivne politike zaposlovanja ni. Sindikati nimajo nikakršnega vpliva na sklade pokojninskega in drugih socialnih zavarovanj, ki so v rokah države. Zakonik o delu prepoveduje splošne in dopušča le panožne in podjetniške kolektivne pogodbe.

Kljub temu je vlada takoj po sprejetju zakonika odklonila podpis kolektivnih pogodb. Delodajalci se nočejo organizirati v delodajalsko organizacijo in nikogar ni, ki bi kolektivne pogodbe podpisal. Bolgarski sindikati hočejo stabilizirati in formalno utemeljiti sistem kolektivnega pogajanja. Hočejo vzpostavitev delodajalske organizacije. Hočejo temelje za svobodno kolektivno pogajanje. Menijo, da bo privatizacija omogočila te premike in ustavila vmešavanje države v svobodno kolektivnega pogajanja. Ugotavljajo, da bodo o usodi bolgarskega

gospodarstva odločali upravljavci investicijskih skladov, zato za delavce želijo vzpostaviti organizacijo, ki bo razdrobljene lastniške deleže združila in jim tako omogočila vpliv na usodo svojega podjetja. Toda v bolgarskem parlamentu ima absolutno večino Socialistična stranka (bivši komunisti), ki tako kot Svetovna banka hočejo vplivnost investicijskih skladov.

Češka

V Češki so oblast prevzeli desničarji na čelu s predsednikom vlade, ki želi v največji možni meri omejiti sindikalno gibanje zgolj na podjetniško raven. Predsednik vlade je izjavil, da so sindikati le v podjetjih in ne tudi socialni partnerji na nacionalni ravni. Menedžerji mislijo, da je soupravljanje delavcev nepotrebno in se z delavci nočejo pogajati. Ni delavskih svetov in sindikati so edina oblika zastopanja delavskih interesov. Država kot lastnik ni pomembna. Najpomembnejše odločitve sprejema vrh menedžmenta. Velika podjetja oddajajo stranske dejavnosti in tako nastajajo mala in srednja podjetja. Ta postajajo, kot se je izrazil češki kolega, področje, ki ni sindikalno pokrito. Sindikati si morajo izredno veliko prizadevati, da se tam vzpostavlja sindikalna organiziranost. Kljub temu ima danes na Češkem 38 sindikatov 3,5 milijona članov. Največji je kovinarski z 800.000 člani. V aprilu je Češka dobila novi zakonik o delu, ki zmanjšuje pravice sindikatov (informiranje sindikatov, soglasje sindikatov, pogajanja s sindikati). Večina podjetij na Češkem so da-

nes delniške družbe. Delavci imajo tretjino sedežev v nadzornem odboru. Kolektivne pogodbe obstajajo na treh ravneh, vendar je sicer podpisana splošna kolektivna pogodba povsem neobvezna (gentleman's agreement). Ravni plač med podjetji se vse bolj razlikujejo.

Madžarska

Na Madžarskem menijo, da je privatizacija pogoj za vzpostavitev tržnega gospodarstva. Po definiciji velja za privatizirano tisto podjetje, v katerem je vsaj 30 odstotkov privatiziranega kapitala.

Privatni sektor ustvarja že 60 odstotkov bruto družbenega proizvoda. Množično odpuščanje delavcev pa se je začelo že pred privatizacijo! Nastaja črni trg dela. Sindikati privatizacije ne marajo, vendar jo razumejo. Zahtevajo, da privatizacija ohranja delovna mesta (najmanj to). Zahtevajo sistemsko zagotovilo, da se ne bi zgodilo, da bi tuji podjetje kupili, prevzeli trg in podjetje ukinito. Madžari so na državni ravni ustanovili Komite za usklajevanje interesov, ki je tripartitno telo (vlada, 9 delodajalcev in 6 sindikalistov). V zakonu o delovnih soodvisnih so ustanovili institut arbitrov in mediatorjev (posrednikov), ki so (vsaj ta na seminarju je bil) profesionalci v državni službi in pomagajo sprtnim stranem doseči dogovor.

Poljska

Leta 1988 se je začela gospodarska reforma, ki je imela veliko politično podporo, vendar brez prave predstave, kakšne bodo socialne posledice. Prvi rezultati izboljšanja gospodarskega stanja so se pokazali leta 1992 in se še izboljšujejo. V letošnjih prvih petih mesecih je bila zabeležena 10-odstotna rast bruto družbenega proizvoda! V tem obdobju pa je Poljska zabeležila tudi 16-odstotno brezposelnost, padec realnih plač in znižanje ravni socialnih beneficij. Poljaki so ocenili, da si je Poljska izbrala preveč liberalno pot v tržno gospodarstvo in da je država v preveliki meri umaknila svoje varstvo. To se je izrazilo pri

rezultatih zadnjih volitev v poljski parlament.

Romunija

Kljub temu, da je bila revolucija v Romuniji že leta 1989, še vedno nima novega zakonika o delu, starega (komunističnega) pa nihče noče spoštovati! Po letu 1989/90 so stari romunski sindikati izginili. Sledila je izredno močna pluralizacija sindikalnega gibanja. Novo sindikalno gibanje je nastajalo na nacionalni ravni, nihče pa ne ve, kaj se dogaja v podjetjih. Do sedaj so privatizirali šest podjetij od 1.300, ki so bila za to določena. Kolektivne pogodbe se sicer podpisujejo, toda vlada takoj, ko je kakšna podpisana, sprejme ukrepe, ki onemogočijo njeno izvajanje. Vlada se odloča za nepošteno potezo, da ruši vpliv velikih sindikatov. K določanju eskalacijske lestvice na primer povabi male sindikate, velike pa ignorira. Ali na primer takoj po mučnem pogajanju in podpisu kolektivne pogodbe z odlokom poveča plače za 30 odstotkov in je popularna ter smeji sindikate. Sindikati se borijo za privatizacijo, ki jo razumejo kot sredstvo, ki lahko zrahlja sedanjí centraliziran in neučinkovit sistem. Romuni ugotavljajo, da razdrobljenost sindikatov krha njihovo moč, in si žele združevanja.

Slovaška

Slovaška sindikalista sta dajala vtis mirne kompetentnosti. Slovaški sindikati privatizacijo podpirajo. Tudi v novih razmerah znajo učinkovito sindikalno delovati, čeprav se srečujejo s sovražnostjo oblasti. Češka in Slovaška imata precej enake probleme. Čehi in Slovaki so, v nasprotju s pripadniki različnih narodov bivše Jugoslavije, drug do drugega prijateljsko razpoloženi. Privatizirani sektor na Slovaškem proizvaja že 39 odstotkov bruto družbenega proizvoda. Tuje investicije so na Slovaškem dobrodošle. Prodano je bilo že 10.000 podjetij – v trgovini 73 odstotkov, v industriji 8 odstotkov. Redno se sestajajo z vlado in delodajalskimi organizacijami. (Konec)

Lučka Böhmler

Svobodni sindikati Slovenije

KAM GRE EVROPA (2)

Piše: Pavle Vrhovec

Za dosedanji razvoj Evropske skupnosti (ES) sta značilni dve dejstvi: vse tri skupnosti (EGS, Evropska skupnost za premog in jeklo in Euratom) so zasnovane na trdnih gospodarskih temeljih. Medsebojni interesi in rastoča medsebojna odvisnost so kalili dejansko solidarnost. Danes na primer nobeni od članic skupnosti ne pride na misel, da bi skupnost zapustila, saj če bi to storila, bi preveč izgubila.

Drugo dejstvo je, da je ES zasnovana na pravno obvezujočih pogodbah, ki jih države članice morajo izpolnjevati. Kršitve teh pogodb rešuje Evropsko sodišče, ki ga ne more nihče izpodbijati ali ignorirati: med članicami in institucijami prevladuje pravni zakon.

Skupnost dosega svoje cilje predvsem z izvajanjem skupne politike (kmetijstvo, ribištvo, transport, zunanja trgovina, konkurenca, razvoj, regionalna politika, energija, carinska zveza) in skupnih akcij ali programov (raziskave in razvoj, telekomunikacije, koordinacija ekonomske politike držav članic za zagotovitev gospodarske in socialne kohezije, socialna politika, ekonomska in monetarna zveza).

Evropski skupnosti je uspelo vedno pritegniti nove članice zaradi treh značilnosti: prva je ekonomska fundacija, ki pospešuje rastočo medsebojno odvisnost in solidarnost, druga je pravna zakonodaja, za katero so značilne Evropsko sodišče in pravno obvezujoče pogodbe z natančno definicijo nalog in pristojnosti institucij skupnosti, tretja pa je demokratični proces odločanja, za katerega sta značilna kompromis in soglasje.

Večina strokovnjakov ocenjuje, da sta največja dosežka skupnosti dva: prvi je ta, da je po stoletja trajajočih oboroženih spopadih zagotovila trajen mir med državami članicami, in drugi, da svoje cilje dosega z demokratičnimi sporazumi, v katerih ne izginja nacionalna in lokalna identiteta.

V ES vlada različnost in spoštovanje kulturne raznolikosti. Vsak uradni dokument mora biti preveden v devet uradnih jezikov. Prav tako ES spodbuja k razcvetu manjšinske jezike in kulture.

Danes ima Evropska unija (EU) dvanajst držav članic s približno 345 milijoni prebivalcev (v to je vključenih tudi 17 milijonov prebivalcev bivše Vzhodne Nemčije). Za primerjavo naj navedemo, da imajo Združene države Amerike 250 milijonov prebivalcev in Japonska 124 milijonov. Države EU so v letu 1991 ustvarile 5063,9 milijarde ekujev družbenega bruto produkta, ZDA 4477,7 milijarde ekujev in

Japonska 2723,1 milijarde ekujev. Evropska unija je torej zdaleč največji uvoznik in izvoznik, ki je odgovoren za več kot četrtino mednarodne trgovine.

Kljub temu, na prvi pogled ugodnim podatkom pa Ekonomsko letno poročilo EU za leto 1994 ugotavlja, da se je v letu 1993 obdobje rahlega naraščanja ali skorajda stagnacije, ki se je začelo leta 1991, obrnilo v izrazito recesijo.

Proizvodnja se je v EU realno zmanjšala za četrtino odstotka. Šele drugič se je v 35-letni zgodovini Evropske skupnosti zgodilo, da je bil zabeležen realni padec bruto družbenega proizvoda. Zaposlenost je padla za rekordno vrednost – izgubljenih je bilo 2,4 milijona delovnih mest, nezaposlenost pa se je dvignila na 10,6 odstotka. V poročilu sicer ugotavljajo, da je gospodarstvo EU verjetno doseglo dno krivulje v okviru sedanje recesije, vendar pa splošna slika kaže na počasno proizvodnjo v letošnjem in tudi v prihodnjih letih.

Prehod na enotno valuto

Za nadaljnji razvoj ES je izredno pomemben Maastrichtski sporazum o Evropski uniji, ki je začel veljati 1. 11. 1993. Sporazum postavlja temelje trem glavnim nalogam Evropske komisije v 90. letih: prva je lasten nepretrgani razvoj od enotnega trga h gospodarski in denarni ter politični uniji s končnim ciljem oblikovati Evropsko unijo; druga je skupna strategija o nadaljnjem širjenju: s sprejemom finančnih in proračunskih reform se prične pogajanja s kandidati za pristop; tretja pa je razširjena dejavnost unije tako glede pomoči pri opredeljevanju novega svetovnega reda v obdobju po hladni vojni kot tudi kot model, po katerem si vzhodnoevropske države prizadevajo doseči tržno gospodarstvo in trdno demokratično strukturo.

Prvega januarja 1993 je Evropska skupnost uradno postala skupni trg, brez notranjih meja. Osebe, blago, storitve in denar se lahko prosto gibajo, kot če bi šlo za eno samo državo. Kontrole na mejnih preho-

dih, tem najmočnejšem simbolu ločenosti, v glavnem ni več. Za ljudi to pomeni, da se lahko gibljejo znotraj držav Evropske unije brez omejitev, ter da lahko živijo in delajo v tisti državi EU, ki si jo izberejo. Za podjetja to pomeni, da lahko prodajajo svoje blago in nudijo storitve v katerikoli državi EU, ne da bi za to morali zadoščati kakršnimkoli formalnostim, razen tistim, ki jih zahteva njihova lastna država. Prav tako ni več denarnih omejitev, s tem pa je bankam, posameznikom in podjetjem omogočeno, da svoj denar prilagajajo v tisti valuti in v tisti trg, ki ga sami izberejo. Skupni trg je tudi izhodiščna točka za oblikovanje skupne denarne enote.

Skupna evropska denarna enota bo nadomestila 12 nacionalnih denarnih enot in zaključila proces gospodarske in denarne unije. Danes se EU uspešno pripravlja na postopek monetarnega združevanja. S tem se ukvarja posebna študijska skupina, ki naj bi pripravila prehod, od katerega naj bi prišlo najkasneje do 1. januarja 1997. Strokovnjaki bodo kontrolirali posamezne stopnje prehoda na enotno valuto in oblikovali predloge, ki bodo vplivali na koordinirani pristop držav članic. Študijska skupina bo imela kar težko delo, saj bo morala v zvezi s tem pregledati glavne praktične vidike prehoda na enotno valuto, ki so: oblikovanje, izdelava in distribucija plačilnega sredstva, tehnično prilagajanje obstoječih strojev, vpliv na cene blaga in storitev, pravni vidiki uvajanja nove valute, praktične posledice za industrijska in komercialna podjetja, spremembe v okviru bančnega in finančnega sektorja ter implikacije za posameznike in potrošnike.

V denarni uniji mora biti denarna enota države članice vedno konvertibilna z denarnimi enotami drugih držav članic, pri čemer ne smejo biti postavljene nikakršne nacionalne omejitve. Skupni trg brez notranjih meja je del gospodarske unije. Gospodarska in denarna unija naj bi imela več prednosti. Neprekidno določeni menjalniški tečajji bodo pomenili prihranek pri stroških menjave tujih valut. Izboljšale naj bi se tudi možnosti za gospodarsko rast, s tem pa tudi za zaposlovanje. Cene se bodo ustale, gospodarsko šibkejša področja bodo imela več možnosti za razvoj, če se bodo lahko v svojih razvojnih prizadevanjih priključila EU. Gospodarska in denarna unija prinaša prednosti tudi vladnim financam, saj bodo z nižjo inflacijo in nespremenjenimi menjalniki tečajji nižje tudi obrestne mere.

Prihodnja evropska denarna enota bo stabilna. Sporazum o Evropski uniji navaja stabilnost cen kot enega glavnih ciljev denarne politike. Gospodarska politika držav članic mora biti torej tesno usklajena, nacionalni proračuni pa ne smejo imeti prekomernih primanjkljajev. Evropska centralna banka, ki je od-

govorna za skupno denarno politiko EU, bo delovala neodvisno od navodil posameznih vlad ali političnih institucij.

Drugi skupni interesi

Poleg skupne gospodarske in denarne unije je Maastrichtski sporazum o Evropski uniji dogovoril tudi sodelovanje na področju notranjih zadev in pravosodja ter skupne zunanje in varnostne politike. Na področju notranje politike in pravosodja je dogovorjeno, da je s ciljem zagotoviti varnost evropskih državljanov, obenem pa ohraniti tradicionalne vrednote gostoljubnosti in zaščititi človekove pravice, z ukinitvijo kontrole na notranjih mejnih prehodih med državami članicami treba okrepite kontrolo na zunanjih mejah in poglobiti sodelovanje med policijo držav članic. Novo področje, notranje zadeve in pravosodje, vedno po postopku »ad hoc«, državam članicam med drugim omogoča razviti politiko azila.

Sporazum o EU določa poglobljeno sodelovanje med državami članicami na področju pravosodja, policije in carine, ne da bi bila pri tem omajana pristojnost vsake države članice, da ohranja javni red in varnost znotraj svojih meja. V sporazumu so kot vprašanja, ki so v skupnem interesu, opredeljena: politika azila, pravila, ki določajo prestop oseb čez zunanje meje držav članic, ter kontroliranje teh prestopov, imigracijska politika in politika za reševanje zadev pripadnikov tretjih držav, boj proti zasvojenosti z mamilami, boj proti mednarodnim poneverbam, sodelovanje na področju civilnega prava, sodelovanje na področju kazenskega prava in carine, sodelovanje med policijami za preprečevanje in boj proti terorizmu ter preprodajanju mamil.

Dvanajstercer se je v Maastrichtu dogovorila tudi o skupni zunanji in varnostni politiki, da bi na ta način varovala temeljne interese unije in utrdila svojo vlogo v svetovnem okviru. Cilji, ki so jih opredelili so: varovanje skupnih interesov, utrjevanje varnosti EU, ohranjanje miru v skladu s principi Združenih narodov, NATA, Konference o varnosti in sodelovanju v Evropi in Pariške listine, razvijanje in utrditev demokracije, pravne države in upoštevanja človekovih pravic ter spodbujanje mednarodnega sodelovanja.

Glede na Sporazum o Evropski uniji so se države članice odločile nadaljevati postopke ukvirjanja skupne obrambne politike in vključevati Zahodnoevropsko unijo v bodočo obrambno sestavo EU kot njenega sestavnega dela.

(Prihodnjič: Institucije Evropske skupnosti)

PULSAR
061/13 13 325

Ustanovitelji in vpisna mesta: PROXY d.d., Ljubljana / BONA FIDE d.d. Koper / TMB d.o.o. Maribor

Ne zaigrajte svojih certifikatov
Vpisna mesta: PTT podjetje Slovenije, Ljubljana, na vseh poštah v Sloveniji DADAS d.d., T. Rovlje, Gimnazijska 16,

certifikatov

Sindikalna lista

Prvi del	avgust 1994
	SIT
1. Dnevnice	
– cela dnevnic (nad 12 do vključno 24 ur odsotnosti)	4.197
– polovična dnevnic (nad 8 do 12 ur odsotnosti)	2.099
– znižana dnevnic (od 6 do 8 ur, če se potovanje začne dve uri pred začetkom delovnega časa in konča dve uri po njem)	1.461
2. Kilometrini (od 1. 8. 1994 dalje)	22,00
3. Ločeno življenje	28.550
4. Prenočišče se izplačuje po predloženem računu, skladno z navodilom na potnem nalogu. Če na nalogu ni drugače določeno in delavec ne predloži računa, ima pravico do povračila v višini	1.259
5. Regres za prehrano	6.078

Dugi del
V prvem delu sindikalne liste smo objavili zneske materialnih stroškov. V drugem pa objavljamo povprečni osebni dohodek za obdobje od marca 1994 do maja 1994 kot osnovo za uveljavljanje pravic iz neposredne skupne porabe. Povprečni osebni dohodek v gospodarstvu Slovenije od marca 1994 do maja 1994 znaša 54.850,00 tolarjev.

1. Jubilejne nagrade	
– za 10 let	27.425,00
– za 20 let	41.138,00
– za 30 let	54.850,00
2. Nagrada ob upokojitvi	164.550,00
3. Solidarnostne pomoči	54.850,00

Vir: podatki Zavoda RS za statistiko

KAJ DELAJO

v republiških odborih

Sindikat delavcev v vzgojni, izobraževalni in raziskovalni dejavnosti

Predsednik Sindikata delavcev v vzgojni, izobraževalni in raziskovalni dejavnosti Slovenije Franc Klepej je v ponedeljek podpisal kolektivno pogodbo za dejavnost vzgoje in izobraževanja in se s svojim podpisom tako pridruži ministru za šolstvo in šport dr. Slavku Gabru in predsedujočemu v VIZ Janezu Stergiju, ki sta kolektivno pogodbo sklenila že 29. julija.

Kolektivna pogodba, ki obsega 115 členov in bo začela veljati s prihajajočim šolskim letom, omogoča delavcem s 35 leti in delavkam s 30 leti delovnega staža dve uri manj pouka na teden; če pa to ugodnosti ne bodo želeli uveljavljati, bodo prejeli približno za deset odstotkov višjo plačo. Za toliko višjo plačo bodo dobivali tudi učitelji, ki v zadnjem razredu osemelte poučijo materinščino ali matematiko in šolarje pripravljajo na zanimanje izpetje, ter profesorji slovenščine, matematike in tujega jezika v četrtih letnikih srednje šole; učitelji drugih

Podpisali kolektivno pogodbo

maturitetnih predmetov pa lahko pričakujemo petodstotni »priboljšek«. Za 5 % odstotkov višje plače bodo imeli po novem tudi tisti, ki v šoli predavajo tri ali več predmetov in so za poučevanje ustrezno izobraženi. V šolah z dvojezičnim poukom bodo učitelji iz aktivnim znanjem jezika narodne skupnosti nagradi s šest odstotkov večjo plačo oziroma bodo prejeli za tri odstotke več denarja, če bo njihovo znanje jezika manjšine zgolj pasivno. Večji bo tudi dodatek za nadurno delo. Pa še to: ta kolektivna pogodba »pokriva« tudi področje vrtcev.

Skratka, kolektivna pogodba ureja status 37 tisoč zaposlenih v vzgoji in izobraževanju, posredno pa seveda vpliva tudi na položaj njihovih družinskih članov in partnerjev v pedagoškem procesu – torej učencev, dijakov, študentov in njihovih staršev...

(D. K., slika: Sašo Bernardi)

Sindikat komunalnega in stanovanjskega gospodarstva

Pred izidom brošura s KP Besedili obeh naših podpisanih kolektivnih pogodb sta bili objavljeni RS št. 49/94 dne 11. avgusta 1994, kolektivna pogodba za gospodarske javne službe na področju komunalnih dejavnosti in vodnega gospodarstva pa v Uradnem listu RS št. 50/94 dne 12. avgusta. Sledno bomo skupaj z Zbornico gospodarskih javnih služb izdali tudi v posebni brošuri, da bi jo podjetja kot sindikati lahko kupili za svoje člane. Brošuro bo mogoče naročiti in dobiti že prve dni septembra.

Miloš Mikolič, sekretar

FIGE NAMESTO PLAČ

Stavka delavcev podjetja Emi iz Poljčan, ki se je začela 29. julija, še vedno traja. Delavci so spet terjali izplačilo aprilskih plač, odkar pa je delavski svet na njihovo zahtevo predlagal Temelnjemu sodišču v Mariboru uvedbo stečajnega postopka za podjetje, delavci varujejo tovarno do prihoda stečajnega upravitelja.

Delavcem Emija je že nekaj časa jasno, da ne bodo dobili ne aprilske pa tudi ne majske, junjske, juljske in avgustovske plače in da so potekajoči štiri mesece delali »brezplačno«. Ker se bo kmalu začelo novo šolsko leto, ko bo moralo 186 delavcev Emija znova poslati v šolske klopi svojih 200 otrok, si večina želi samo skromne socialne varnosti. To pa jim zagotavlja samo uvedba stečajnega postopka, saj si bodo kot brezposelni lahko zagotovili socialno varnost na zavodu za zaposlovanje. Vse svoje terjatve pa nameravajo uveljavljati v stečajnem postopku, kjer bodo med največjimi, če že ne največji upnik. Vendar imajo malo upanja, da bi bile njihove terjatve v celoti poplačane, saj znašajo dolgovi Emija, kot kaže, več od celotne vrednosti tovarne.

Delavcem ne jezi samo to, da jih je staro vodstvo Emija z Rajkom Robnikom na čelu naplitalo, da so delali brezplačno. Mnoge je prizadela tudi javna izjava sedanjega direktorja Franca Juga (to dolžnost je prevzel 1. julija): »Vedel sem, kam prihajam, a sem mislil, da bodo delavci vendarle pripravili sodelovati pri sanaciji svojega podjetja. Žal se je izkazalo, da ni tako. Razmišljajo s figo v žepu, saj je mnogim med njimi

preprosto vseeno, kaj se bo z Emijem zgodilo.«

»Kako je mogoče delavcem, ki so štiri mesece brezplačno delali samo za korist Emija, očitati, da razmišljajo s figo v žepu,« se sprašuje sekretar območnega odbora SKEI za Podravje Edi Ozimič, ki stavlja večje tovarni redno obiskuje.

Edi Ozimič: »Delavci so zahtevali stečaj Emija šele potem, ko so ugotovili, da jim je tudi ministrstvo za delo obrnilo hrbet.«

Franec Jug je še pred stavko 21. julija dal ministrstvu za delo vlogo za dodelitev intervencijskih sredstev preostlimih sredstev v znesku 30 milijonov tolarjev. Čeprav je v obrazložitvi predstavil svoj sanacijski program, ki je predvidel zmanjšanje števila zaposlenih na 95 do 100 delavcev ter uvedbo postopka pri-

slne poravnave, ministrstvo za delo vlogo ni rešilo ugodno.

V odgovoru ministrstvo za delo piše: »Na sestanku 5. 8., kjer ste osebno podrobno predstavili stanje v podjetju, je bilo ugotovljeno, da reševanje podjetja, prikazano v izhodiščih za program sanacije z uvedbo postopka prisilne poravnave, zaradi njegove prezadolženosti ne bi dalo želenih rezultatov... Ugotavljamo, da ni realnih pogojev za izvedbo programa prestrukturiranja oz. sanacije podjetja, s katerimi bi bilo možno ohraniti 100 produktivnih delovnih mest. Skladno z 43. členom Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti in izdanimi navodili za njegovo izvajanje tako ni pogoj za vključitev našega ministrstva v sofinanciranje ukrepov za ohranitev produktivnih delovnih mest.«

To stališče je ministrstvo izoblikovalo mnogo prej, predno so tudi delavci spoznali, da je edina možnost za njihovo socialno varnost – stečaj. »Delavci so zahtevali stečaj Emija šele, ko so ugotovili, da je tudi ministrstvo za delo podjetju obrnilo hrbet,« pojanjuje Ozimič. Območna organizacija ZSSS za Podravje je stavkajočim v Emi poslala 200 tisoč tolarjev, prav toliko pa jim je nakazal tudi SKEI.

Delavci Emija so vseskozi pošteno razmišljali in verjeli, da bodo za svoje pošteno delo dobili tudi pošteno plačilo. Namesto da bi jim izplačali štiri že zaslužene plače, pa jim sedaj kažejo – fige.

Tomaž Kšela

JAVNI POZIV

Konzorcij zavezancev za vračilo podržavljenega premoženja poziva volivke in volivce Republike Slovenije, naj podprejo iniciativo za spremembe in dopolnitve zakona o denacionalizaciji, ki je bila posredovana predsedniku Državnega zbora Republike Slovenije. S predlaganimi spremembami zakona želimo:

1. preprečiti narodnogospodarsko škodo, ki jo povzročajo izvajanje sedaj veljavnega zakona o denacionalizaciji s poudarkom na fizičnem vračanju nepremičnin;
2. olajšati dogovarjanje z upravičenci in s tem pospešiti proces denacionalizacije;
3. zagotoviti pravno, moralno in ekonomsko konkretni postopek denacionalizacije, upo-

Na podlagi predlaganih sprememb zakona, zlasti z dano možnostjo uveljavljanja odškodnin pri Skladu Republike Slovenije za razvoj, bo mogoče doseči prej navedene cilje na pravno korekten način, pri čemer ne bodo prizadeti ne udeleženci doslej že zaključenih denacionalizacijskih postopkov in tudi ne bodoči na osnovi spremenjenih predpisov. Zato so predlagane spremembe zakona sorazmerno lahke izvedljive, ne glede na to, da proces denacionalizacije poteka od konca leta 1991 dalje.

Predlagane spremembe zakona bodo tudi bistveno olajšale proces lastninskega preoblikovanja podjetij.

Prepričani smo, da bodo volivke in volivci Slovenije razumeli, da so predlagane spremembe koristne za uspešen gospodarski razvoj Slovenije in zadovoljivi življenjski standard prebivalstva, zato vas pozivamo, da našo iniciativo pri pristojnih upravnih organih za matične zadeve tudi pisno podprete.

To podpora pričakujemo še zlasti:

- pri delavcih v podjetjih, ki jih zakon o denacionalizaciji zavazuje k vračanju podržavljenega premoženja in so zaradi krmivke funkcionalne celovitosti ali zmanjšane obsega poslovanja prizadeta.
- v Gospodarski zbornici Slovenije, njenih združenjih, območnih zbornicah in drugih asociacijah ter v vseh podjetjih, saj bodo na ta način pripomogli k izboljšanju učinkovitosti gospodarskih subjektov in izboljšanju splošnega gospodarskega položaja Slovenije.
- pri vseh sindikatih v Sloveniji, vključno s sindikati dejavnosti in območnimi organizacijami sindikatov, računajo na aktivno solidarnostno podporo s spodbujanjem delavcev v vseh podjetjih k pisni podpori pobude za spremembo krivičnega zakona o denacionalizaciji, saj bodo tako najbolj neposredno prispevali k ohranjanju delov-

števajoč pri tem izkušnje reprivatizacijskih modelov drugih evropskih držav.

● v Gospodarski zbornici Slovenije, njenih združenjih, območnih zbornicah in drugih asociacijah ter v vseh podjetjih, saj bodo na ta način pripomogli k izboljšanju učinkovitosti gospodarskih subjektov in izboljšanju splošnega gospodarskega položaja Slovenije.

● pri vseh sindikatih v Sloveniji, vključno s sindikati dejavnosti in območnimi organizacijami sindikatov, računajo na aktivno solidarnostno podporo s spodbujanjem delavcev v vseh podjetjih k pisni podpori pobude za spremembo krivičnega zakona o denacionalizaciji, saj bodo tako najbolj neposredno prispevali k ohranjanju delov-

nih mest in zagotavljanju socialne varnosti tisočev zaposlenih;

- pri tistih denacionalizacijskih upravičencih, ki si želijo zagotoviti širše možnosti za gospodarniško uporabo odškodnin.

Volivke in volivci Slovenije, podprite naša prizadevanja in vložite svojo podporo za spremembo zakona o denacionalizaciji tako, da jo boste potrdili s svojim podpisom pred pristojnim organom za matične zadeve na obči, kjer je vaše stalno prebivališče, v času od 22. avgusta do 21. oktobra 1994. Podpora morate izraziti na obrazcu 0,5, ki ga je mogoče kupiti pri vseh enotah DZS. Za večje število interesentov pa ga lahko dostavimo, če sporočite svojo željo na tel. številko 061-214-552. Obrazec izpolnite s tiskanimi črkami. Svojo podporo predlaganim spremembam izrazite z obkroženjem črke C in s pripisom besedila: »O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH

Volivke in volivci Slovenije, podprite naša prizadevanja in vložite svojo podporo za spremembo zakona o denacionalizaciji tako, da jo boste potrdili s svojim podpisom pred pristojnim organom za matične zadeve na obči, kjer je vaše stalno prebivališče, v času od 22. avgusta do 21. oktobra 1994. Podpora morate izraziti na obrazcu 0,5, ki ga je mogoče kupiti pri vseh enotah DZS. Za večje število interesentov pa ga lahko dostavimo, če sporočite svojo željo na tel. številko 061-214-552. Obrazec izpolnite s tiskanimi črkami. Svojo podporo predlaganim spremembam izrazite z obkroženjem črke C in s pripisom besedila: »O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH

Volivke in volivci Slovenije, podprite naša prizadevanja in vložite svojo podporo za spremembo zakona o denacionalizaciji tako, da jo boste potrdili s svojim podpisom pred pristojnim organom za matične zadeve na obči, kjer je vaše stalno prebivališče, v času od 22. avgusta do 21. oktobra 1994. Podpora morate izraziti na obrazcu 0,5, ki ga je mogoče kupiti pri vseh enotah DZS. Za večje število interesentov pa ga lahko dostavimo, če sporočite svojo željo na tel. številko 061-214-552. Obrazec izpolnite s tiskanimi črkami. Svojo podporo predlaganim spremembam izrazite z obkroženjem črke C in s pripisom besedila: »O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH

OB ZAKLJUČKU REDAKCIJE

V Tamu zopet stavkajo – tokrat za junijske plače

Delavci Tamove družbe Gospodarska vozila, ki zaposluje 1500 delavcev, so konec minulega tedna – v petek, 19. avgusta – začeli stavkati. Razlog je preprost: delavci terjajo izplačilo zadnjega dela junijske plače ter drugi obrok regresa. Doslej so delavci dobili v dveh obrokih skupno 40 tisoč tolarjev junijske plače. Dve tretjini delavcev, ki imajo večje plače od 40 tisočakov, morajo dobiti še en obrok junijske plače.

Celoten holding Tam je vse leto pesti hudo pomanjkanje obratnih sredstev. Čeprav so poslovne banke že maja na razgovoru pri ministru dr. Maku Tajnikarju Tamu obljubile pomoč, doslej Tamove družbe še niso dobile nujno potrebnih kreditov. Družba Gospodarska vozila potrebuje 3 do 4 milijone mark kredita, da bi lahko financirala in prodala za 35 milijonov mark vozil.

Po besedah sekretarja SKEI v Tamu Zvonka Slane so se stavkajoči z vodstvom družbe na pogajanjih dogovorili, da bodo prekinili stavko, če bodo v sredo dobili drugi del regresa v bruto znesku 20 tisoč tolarjev, do konca tedna pa še zadnji del junijske plače. Vodstvo družbe je delavcem tudi obljubilo, da bodo 31. avgusta dobili julijske plače. Ob zaključku redakcije DE stavka v TAM-u torej še traja, delavci pa čakajo na izplačilo regresa.

Dolgovaški opekarji prejeli po 16 tisoč tolarjev pomoči

Vsi delavci Opekarne iz Dolge vasi pri Lendavi, ki že tri mesece niso dobili plače, so dobili od lastnika opekarne – Sklada Republike Slovenije za razvoj po 16 tisoč tolarjev pomoči. Odločitev o tem je sklad spravo po tem, ko se je sekretarja krajevnega odbora ZSSS v Lendavi Zdenka Bobovec pogovorila z direktorjem sklada mag. Urošem Koržetom (direktor Opekarne Franč Humar je bil na dopustu) ter mu predstavila socialno stisko delavcev.

KAJ DELAJO

v republiških odborih

Sindikat državnih in družbenih organov Razvrščanje delavcev po novem pravilniku o napredovanju

Kadrovska služba vlade Republike Slovenije je v navodilu za prvo razporeditev zaposlenih (ROS ga je podal vsem predsednikom organizacij sindikata 22. julija) določila, naj do 20. avgusta pošljejo predloge sprememb količnikov v sistemizaciji kadrovske službi za delavce v republiških upravnih organih, izvršni sveti SOB občin pa ministrstvu za pravosodje. Po informacijah (22. avgusta) kadrovske službe vlade Republike Slovenije in ministrstva za pravosodje predstojniki republiških upravnih organov in izvršni sveti SOB občin še vedno niso vsi poslali zahtevanih dokumentov. V kadrovski službi vlade Republike Slovenije ocenjujejo, da bodo do konca avgusta zbrani predlogi sprememb količnikov, v ministrstvu za pravosodje pa menijo, da bo to za upravne organe občin do 26. avgusta. Zbrane razporeditve delavcev z novimi količniki bodo podlaga za analizo in finančno oceno v kadrovski službi, kateri mora dati svoje soglasje ministrstvu za finance in ministrstvu za pravosodje. Oceno naj bi v septembru obravnavala tudi vlada Republike Slovenije.

Predsednike organizacij sindikata je ROS 22. julija pisno opozoril, naj do predložitve zahtevajo celovito pisno oceno za obravnavno razvrščanja delavcev po novem pravilniku o napredovanju v izvršnem odboru sindikata. V izvršnem odboru je treba pisno ugotoviti: koliko delavcev je bilo razvrščenih v nove plačilne razrede in koliko ne in kje so razlogi; kako je upoštevana delovna doba na enakih in podobnih delih – čas, ki se upošteva za napredovanje; koliko delavcev je napredovalo do treh plačilnih razredov in koliko izjemoma za več kot tri plačilne razrede; kako bo urejeno napredovanje za delavce z manj kot tri leta delovne dobe; kako se ureja napredovanje za delavce, ki nimajo zahtevanih pogojev za delovno mesto. To so nekateri vprašani iz prakse, na katere naj bodo pozorni izvršni odbori sindikata, da bodo zagotovili tudi nepristranost, objektivnost in enakopravno obravnavanje vseh delavcev članov sindikata.

Takšne informacije in ugotovitve so potrebne za sklic posameznih konferenc sindikata dejavnosti in ROS. Seje bi sklicali, ko bosta kadrovska služba vlade Republike Slovenije in ministrstvo za pravosodje pripravila skupno informacijo in oceno razvrščanja delavcev po novem pravilniku o napredovanju.

Drago Ščernjazič, sekretar

v samostojnih sindikatih

Sindikati strojevodij, vlakovnih odpravnikov ter delavcev železniške in transportne dejavnosti

Napoved stavke

Če v prihodnjih dneh zaposleni na Slovenskih železnicah ne bodo izpolnili povprečne bruto plače v višini tiste, ki so jo marca prejeli v prometu in vzevah (98.248 tolarjev), bodo 5. septembra po polnoči začeli stavkati! Tako so sklenili sindikati strojevodij, vlakovnih odpravnikov ter delavcev železniške in transportne dejavnosti Slovenskih železnic. Stavka naj bi trajala osem dni; če ne bo učinka, pa jo bodo po tednu dni obnovili.

Pergam – konfederacija sindikatov Slovenije

SINDIKALNA LISTA »PERGAM« ZA JULIJ 1994
Povprečni neto osebni dohodek v gospodarstvu R Slovenije za obdobje MAREC-MAJ 1994, ki znaša 54.850 SIT, je osnova za izplačila povračil stroškov delavcem v zvezi z delom:

	pap., graf., čas. inf., založ. in kem. dejavnost	trgov. dej., SKPg in Vlada uredba
--	--	-----------------------------------

1. JUBILEJNE NAGRADE v SIT:		
– za 10 let delovne dobe	32.910	27.425
– za 20 let delovne dobe	43.880	41.138
– za 30 let delovne dobe	54.850	54.850

Jubilejne nagrade se izplača v roku enega meseca po kolonitvi delovne dobe.

2. ODPRAVNINA OB UPOKOJITVI	164.550	164.550
------------------------------------	---------	---------

Odpravnina ob upokojitvi se delavcu izplača v višini treh povprečnih mesečnih čistih OD delavca za pretekli tri mesece, če je to za delavca ugodnejše! Odpravnina se mora izplačati ob izplačilu zadnje plače.

Delavec, ki mu je podjetje dokupilo delovno dobo, je upravičen do razlike odpravnine, če je bil znesek dokupa nižji od zneska odpravnine.

3. SOLIDARNOSTNA POMOČ	54.850	54.850
-------------------------------	--------	--------

Za solidarnostne pomoči do višine vladne uredbe ni davka, tudi če jih delavec prejme večkrat letno na osnovi upravičenosti po kriterijih. Glede na določbe naših pomanjših pogodb naj podjetja solidarnostno pomoč v primeru smrti delavca izplačajo trikrat in ne enkrat skupno v višini treh povprečnih neto plač gospodarstva R Slovenije.

4. DNEVNICE		
– cela dnevnic (nad 12 ur do vklj. 24 ur odsotnosti)	4.291	
– polovična dnevnic (nad 8 do 12 ur odsotnosti)	2.146	
– znižana dnevnic (od 6–8 ur, če se potov. začne 2 uri pred oziroma konca 2 uri po delovnem času)	1.493	

5. KILOMETRINA (SIT/km)	22	
(Od 1. 8. 1994 dalje)		

6. LOČENO ŽIVLJENJE	34.329	
----------------------------	--------	--

7. PRENOČIŠČE (brez računa)	1.287	
------------------------------------	-------	--

OPOMBA: Glede na določbo 8. točki Tarifne priloge SKPg in glede na sprejet dogovor na Ekonomsko-socialnem svetu veljajo tudi za gospodarstvo enakih zneski povračil stroškov za službena potovanja kot za negospodarsko oz. do višine vladne uredbe.

8. REGRES ZA LETNI DOPUST		
– 52.290 SIT za vsa podjetja		
– do 69.720 SIT za podjetja, ki poslujejo z dobičkom,		
– do 87.150 SIT lahko za tiste delavce, katerih osnovna bruto plača je nižja od zneska 87.150 SIT.		

Če se regres izplača v več delih, se od nove osnove lahko računa le netizplačani del.

T. K.

BELTINKA BI LAHKO SPLAVALA...

Marsikatero podjetje v Pomurju bi lahko doseglo boljše poslovne uspehe, če bi le bilo tam dovolj strokovnjakov in sposobnih menedžerjev, pripravljenih poprijeti za krmilo tudi v tistih podjetjih, ki so sedaj v težavah. Koristno bi bilo, če bi območna gospodarska zbornica v sodelovanju z drugimi organi in ustanovami v Pomurju ustanovila nekakšni kadrovski inženiring, ki bi skrbel tudi za vračanje sposobnih vodstvenih kadrov iz Ljubljane, Maribora in drugih mest v Pomurje.

To so med drugim poudarili na seji območnega odbora sindikata delavcev tekstilne in usnjarskopredelovalne industrije Pomurja minuli teden v Murski Soboti. Na tej seji sta poleg članov odbora sodelovala tudi predsednik območnega sveta ZSSS za Pomurje Janez Kovač in predsednik republiškega odbora sindikata delavcev tekstilne in usnjarskopredelovalne industrije Slovenije Alojz Omejc. Največ pozornosti so na njej posvetili težavam, v katerih so delavci v Beltinki iz Beltinice in delavci obrata Tekstilne industrije Otiški vrh v Dobrovnu.

Tovarna trikotaze Beltinka iz Beltinice čaka na stečaj, Beltinkina proizvodnja pa se nadaljuje v podjetju Sport inženiring, ki ima v najemu Beltininske stroje in prostore. Po besedah sekretarja območnega odbora sindikata delavcev tekstilne in usnjarskopredelovalne industrije Pomurja Danila Šipoša je v Sport inženiringu dobilo delo samo 230 od 340 Beltinkinih delavcev. Preostalih 110, ki so na čakanju, ni na dobilo še niti junjske plače.

Beltinke niso učili delavci

O problemih delavcev Beltinke je na seji spregovoril predsednik sindikata tekstilne in usnjarskopredelovalne industrije v Beltinki Benjamin Šipoš. Zavrnil je neutemeljene trditve v nekaterih medijih, da so za

od Rašice: Beltinka ni bila pripravljena na samostojno poslovanje ne na kadrovskem in strokovnem in ne na tržnem področju. Bila je tudi podkapitalizirana, imela je neugodno strukturo zaposlenih (preveč zaposlenih v režiji), poleg tega v podjetju tudi niso varčno ravnali z materialnimi sredstvi.

Lansko leto je Beltinka zaključila s 45 milijoni tolarjev izgube. Ko se obljube niso stvra, da se izguba ne bo več povečevala, niso izpolnile, pač pa je v prvem polletju ustvarila novih 35 milijonov tolarjev izgube, je upravnih odbor ukrepal in zamenjal vodstvo. Izguba Beltinke bi bila še višja, če podjetje nekaj mesecev ne bi delavcem izplačevalo zajamčenih plač, in če bi bile izplačane tudi plače za junij. Sodu je izbila dom zahteva vodstva, naj bi delavcem izplačevali zajamčene plače, s čimer se niso strinjali ne člani upravnega odbora in ne delavci, ki so začeli stavkati.

Ohraniti zaupanje tujih partnerjev

Upravni odbor je iskal rešitev, kako ohraniti zdravno jedro Beltinke. Našel je podjetje v mirovanju Sport inženiring, katerega lastnika sta študenta, ki študirata v Ljubljani. Devetega junija je preko tega podjetja stekla »zdrava« proizvodnja Beltinke. Odkar proizvodnja v Beltinkinih obratih, pod okriljem novega podjetja, zopet teče, se število naročil povečuje, izboljšujejo pa se tudi rezultati poslovanja. Juljsko poslovanje se je že končalo brez rdečih števil.

Janec Kovač se je vprašal tudi o prihodnosti Beltinke. O tem, da bo morala v skladu, ni več dvoma, saj je skupščina podjetja temeljnemu sodišču sama predlagala uvedbo ste-

čajnega postopka. Zato bi bilo treba čimprej ustanoviti novo podjetje. Ustanovi ga lahko občina, 50 delavcev z 1,5 milijona tolarjev osnovnega kapitala, ali pa preprosto vsi delavci, ki bi v tem primeru morali zagotoviti tri milijone zagonskega kapitala. Novo podjetje pa lahko ustanovi tudi Ljubljanska banka, ki ima vpisano hipoteko in zanim-

(Slika: Sašo Bernardi)

N

Predkongresna priloga DE

Kronika nekega dogajanja

V tej prilogi prikazujemo najpomembnejše dogodke v minulih štirih letih v boju Svobodnih sindikatov za delavske pravice. Ta štiri leta so bila polna usodnih odločitev in dejanj slovenskega naroda in prebivalcev Slovenije v boju za samostojno državo, vendar pa tudi za demokratično družbo, družbo večje blaginje, spoštovanje človekovih pravic in v tej povezavi za sindikate še posebej uveljavljanje pravic delavcev.

To je bil hkrati tudi boj za priznanje in uveljavitev Svobodnih sindikatov kot avtentične delavske organizacije, kar jim je prva vlada po demokratičnih volitvah v začetku oporekala kljub neizpodbitnim dokazom o njihovi svobodni organiziranosti in včlanjevanju vanje.

Vlade so minljive, koalicije bolj ali manj rahle združbe. Boj sindikatov pa je zahtevnejši – opravka imajo z zvitim partnerjem, včasih hudim nasprotnikom – in jasen in odločen ne glede na barvo koalicijskih partnerjev v vladi in v delodajalskih sestavih.

Ta priloga govori o bojih, kompromisih in uspehih Svobodnih sindikatov v najusodnejših časih slovenskega delavstva. Pred njimi je bila »sprijaznitev« z družbo trdega kapitalističnega izkoriščanja delavcev in ravnanja z njimi ali boj za takšno družbo, ki bo sodobne, socialne in ekonomske vrednote vgrajevala v svoje tkivo in postala družba bolj zadovoljnih občanov, ter za moderno državo, kakršna sodi v deželo, ki jo je menda bog ustvarjal z nasmehom.

Marjan Horvat

Boji Svobodnih sindikatov Slovenije za delavske pravice

Zveza svobodnih sindikatov (ZSSS) je nastala leta 1990 iz bivše Zveze sindikatov Slovenije. Njene osrednje naloge so zadevale zlasti urejanje razmerij na nastajajočem trgu delovne sile. Ta se je začel oblikovati obenem z uvajanjem sodobnega tržnega gospodarjenja, ki je postopno zamenjevalo prejšnjo socialistično ureditev.

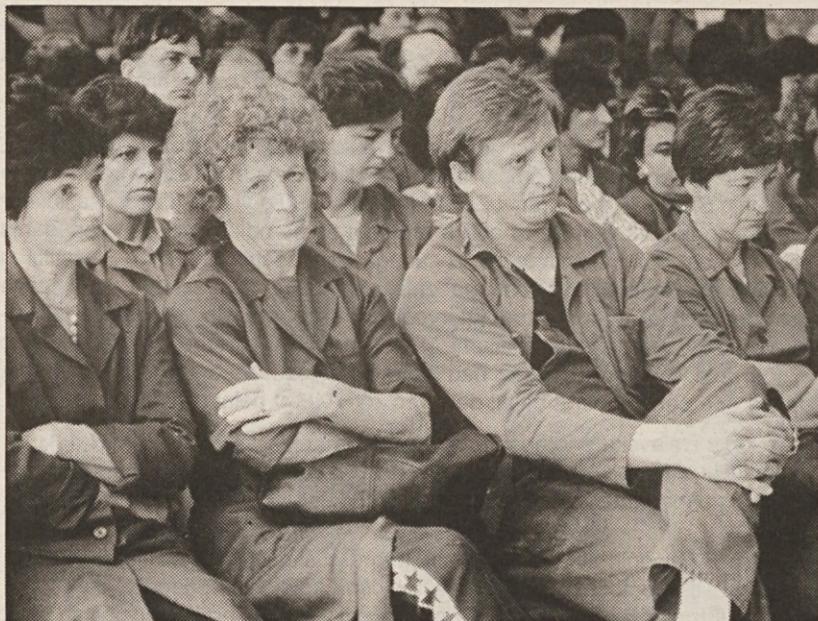
V Zvezo svobodnih sindikatov povezani sindikati (skrajšano: Svobodni sindikati) so si na 1. kongresu aprila 1990 zastavili za osrednji cilj uvedbo sistema kolektivnih pogodb in tudi novo delovno zakonodajo, prilagojeno evropskim standardom. Taktika in strategija ZSSS je temeljila na predpostavki, da bo položaj zaposlenih in socialnih zavarovancev urejala tudi država prek svojih institucij in z denarjem davkoplačevalcev.

Delojemalci pa so bili leta 1990 in tudi kasneje navajeni socialistične zaščite v razmerah, ko je država z zakoni odpravila osnovno nasprotje med delom in kapitalom. Delavci tega leta v glavnem še niso občutili posledic reformne zakonodaje, katere scenarist je bil zadnji predsednik jugoslovanske vlade Ante Marković. Kljub temu smo že nekaj let kasneje takratne poizkuse spreminjanja družbene lastnine v zasebno začeli označevati za divje lastninjenje oziroma zmanjševanje vrednosti družbenega premoženja. Ves čas pa so sindikalisti govorili o okoriščanju vodilnih posameznikov, zlasti menedžerjev, na račun množice navadnih delavcev.

Prvi kongres Svobodnih sindikatov se časovno ujema tudi s prostovoljnim sestopom komunistov z oblasti. Volivci so na prvih parlamentarnih volitvah leta 1990 zaupali oblast Demosu – koaliciji desnih strank. Prvi predsednik te vlade Lojze Peterle bo verjetno prišel v socialno zgodovino zlasti zaradi zavračanja slehernega pogovarjanja z Zvezo svobodnih sindikatov, ki je bila maja 1990 objektivno osrednji predstavnik delojemalcev. Treba je dodati, da so delavci skupaj s socializmom izgubili tudi stranko na oblasti, ki je petinštirideset let vladala v njihovem imenu.

Po preimenovanju Zveze sindikatov Slovenije v Zvezo svobodnih sindikatov Slovenije se je v to organizacijo prostovoljno in s podpisom vključila oziroma v njej ostala velika večina nekdanjega članstva. Tega leta so že delovali Neodvisni sindikati Slovenije pod vodstvom Rastka Plohla, v katere se je včlanilo nekaj tisoč zaposlenih. Tega leta pa je delo začejala tudi v Demosu spočeta Neodvisnost – Konfederacija novih sindikatov Slovenije, ki je svojo politiko gradila zlasti na nasprotovanju vsemu, kar so počeli Svobodni sindikati.

Zaradi nerazčiščene preteklosti in nasprotovanj med sindikati gospodarstva in negospodarstva in nekaterimi ambicioznimi funkcionarji pa je kmalu po kongresu prišlo tudi do drobljenja Zveze svobodnih sindikatov. Do konca leta

Delavci Dekorativne so maja 1990 spoznali, da jim je ostal le še sindikat in da je prazen celo njihov direktorski stolček.

1990 in v začetku leta 1991 so se osamosvojili: železničarji, šolniki (SVIZ), grafiki in papirničarji (Pergam), bančniki, policisti in zdravstveni delavci, ki so se organizirali kot avtonomni sindikati delavcev dejavnosti oziroma kot konfederacije. Podobno so ukrepali tudi sindikalisti z Obale, ki so postali jedro Konfederacije 90. Osamosvojili so se tudi kranjski sindikalisti, ki so ustanovili svoj poseben svet.

Preimenovanje in prehod v novo sindikalno organiziranost sta pomenila tudi opuščanje položaja ene od družbenopolitičnih organizacij, vpetih v socialistični oblastni sistem. Svobodni sindikati naj bi po kongresu delovali le kot stanovska organizacija, skladno z interesi članstva in z metodami, ki so v svetu razpoznavne le v sindikalnih gibanjih.

Leto 1990 je značilno tudi po tem, da smo dobili zvezni zakon o stavkah, ki je tej metodi sindikalnega boja dal potrebno legitimnost. Zveza svobodnih sindikatov je na njegovi podlagi sestavila tudi svoja stavkovna pravila.

Svobodni sindikati so svoj prvi programski dokument zapisali, da njihove svobode ne more omejevati noben zakon. Zapisali pa so tudi, da imajo pravico zastopanja in uveljavljanja interesov delavcev z vsemi oblikami sindikalnega boja, vključno s stavko.

Sindikati so v socialistični ureditvi imeli svoje poslance v družbenopolitičnih zborih bivše tridomne skupščine. Programska listina zveze svobodnih sindikatov iz leta 1990 pa se je zavzela za možnost posebnega posvetovalnega telesa ob parlamentu oziroma v njem, prek katerega bi bili delavci kot ustvarjalci dobrin vključeni v odločanje o ekonomskih in socialnih pravicah. Iz te ideje je kasneje zrastel načrt o tripartitem organu socialnega partnerstva.

Do sprejema nove ustave pa so sindikati, povezani v ZSSS, ohranili pravico neposrednega predlaganja zakonov, politike in ukrepov. Ohranili naj bi tudi pravico nadzora nad delom poslancev, vključno z možnostjo njihovega odpoklica.

Posledice uvajanja tržnega gospodarstva so se začele kazati že v letu 1990, zlasti v klasičnih industrijskih panogah. Sindikat delavcev tekstilne in usnjarske industrije Slovenije, povezan v ZSSS, je maja 1990 prvi organiziral vseslovensko opozorilno stavko. Za to obliko protesta so se odločili zaradi propadanja obeh panog, likvidnostnih težav in hudega izkoriščanja delavcev. Tekstilci in usnarji so zahtevali 40-odstotno znižanje dajatev za skupne in splošne potrebe. Stavkali so tudi zoper intervencijski uvoz cenениh tekstilnih in usnjarskih izdelkov. Predsednik sindikata **Alojz Omejc** je pred stavko povedal, da so njihovi delavci najbolj ogorčeni nad (takratno) zvezno vlado. Povedati je treba, da sta obe panogi takrat dajali delo več kot 70.000 delavcem.

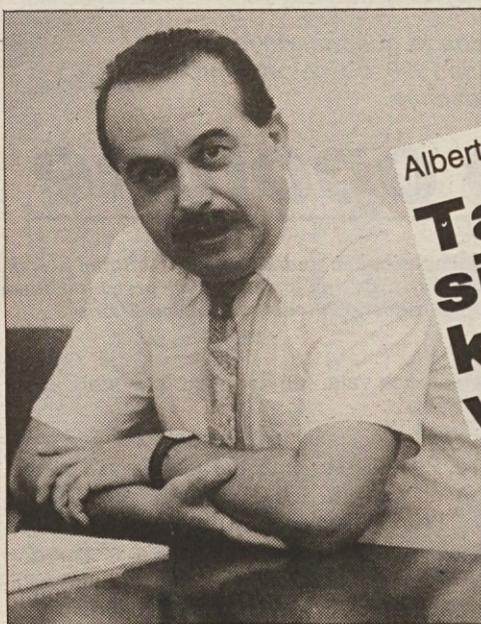
Časopis Delavska enotnost je poročal o organizacijsko uspeli stavki, ki pa v vladi žal ni naletela na plodna tla. Prav zato je stavkovni odbor poslal takratnemu mandatarju vlade Lojzetu Peterletu pismo z zahtevami stavkajočih delavcev.

Zveza Svobodnih sindikatov je po kongresu skušala večino svojih moči in sposobnosti uporabiti za podpis prve splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo. Pogajanja so se zavlekla zlasti zaradi višine najnižjih izhodiščnih plač. Sindikati so na začetku zahtevali vsaj 600 DEM, Gospodarska zbornica pa jim je ponujala le 300 DEM. V času pogajanj je takratna zvezna vlada zakonsko zamrznila plače, češ da bo tako ustvarila možnosti za lastninjenje. Izvajanje zveznega zakona pa je bilo ves čas vprašljivo zaradi sprejema deklaracije o suverenosti Republike Slovenije kot države.

Maja, junija in julija 1990 so republiška vodstva sindikatov, povezanih v ZSSS, dobivala številne pobude za organizacijo splošne stavke. Predlagatelji so opozarjali zlasti na slabšanje gmotnega in socialnega položaja zaposlenih in tudi upokojujencev. Realne plače so se v prvem polletju tega leta zmanjšale za več kot tretjino. Vlada je namerno zavlačevala s povečevanjem zajamčenih plač, na podlagi katerih se izračunavajo socialni prejemki. Pogajanjem o splošni kolektivni pogodbi ni bilo videti konca.

Pozivom delavcev k splošni stavki se je najprej odzval (SKEI) in za 10. september napovedal enodnevno splošno stavko. Z napovedjo je soglašalo 300 sindikalnih organizacij iz podjetij kovinske in elektroindustrije ter metalurgije. K odločitvi o napovedi stavke so prispevale tudi stavke v nekaterih podjetjih, npr. v mariborski Metalni.

Svet Zveze svobodnih sindikatov je v tistem času svoj pritisk usmeril zlasti na tridomno skupščino, ki je sredi julija 1990 obravnavala programske usmeritve vlade Lojzeta Peterleta. Od skupščine je med drugim zahteval tudi sprejetje zakona o uveljavljanju kolektivnih pogodb. Prav ta zakon je postal ena od stalnic zahtev ZSSS v daljšem obdobju. Tik pred zasedanjem skupščine se je tudi svet Zveze Svobodnih sindikatov odločil za splošno opozorilno stavko vseh delavcev v Sloveniji, ki naj bi bila 10. septembra. Sklep je utemeljil z analizo gmotnega in socialnega položaja delavcev ter pomanjkanjem pravne varnosti. Za stavko se je odločil, ker druge metode niso bile uspešne. Napoved

Albert Vodovnik:

Ta vlada sili kovinarje v stavko

Albert Vodovnik je 17. julija 1990 prvič izjavil, da vlada kovinarje sili v stavko.

stavke so sindikati uporabili kot obliko pritiska na Gospodarsko zbornico zaradi njenega zavlačevanja pri sklepanju kolektivne pogodbe.

Dan kasneje je na zasedanju skupščine Republike Slovenije **Lojze Peterle** govoril o elementih izrednega stanja, ki vladi onemogočajo pripravo pravega programa. Omenil je 255 podjetij, ki da so pred stečajem. Peterle je takrat ošvrknil tudi Zvezo Svobodnih sindikatov, češ da namesto tega, kar je delala prej (ozimnica, rekreacija, kultura), zahteva plače, ki jih slovenska dežela delavcem ne more nuditi. Skupščina je na tem zasedanju ob asistenci vlade zavrnila predlog obravnave posebnega zakona o kolektivnih pogodbah, kakršnega je predložila Zveza Svobodnih sindikatov. Dogajanja v skupščini in vladi in obnašanje Gospodarske zbornice so kazali na načrtno slabitev moči ZSSS, k čemur naj bi prispevali tudi nekateri novonastajajoči sindikati.

Napoved jesenske splošne stavke delavcev je kljub temu pospešila podpis splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo. Ta dolgo pričakovani dogodek smo dočakali 27. julija tačno opoldne.

Pravo delo za Svobodne sindikate pa se je po podpisu kolektivne pogodbe šele začelo, saj je bilo treba podpisano tudi izbojevati. Avgusta 1990 je Zavod za statistiko ugotovil, da je v Sloveniji 5-odstotna brezposelnost in da denarna nadomestila prejema 7000 delavcev. Statistiki so podzaposlenost takrat ocenili na 5 odstotkov in napovedali do konca leta 1990 10-odstotno brezposelnost, do konca leta 1992 pa 20-odstotno. Vsaka od treh železarn je takrat napovedovala najmanj po tisoč presežnih delavcev. Podobne vesti so prihajale tudi iz Litostroja, Ema in številnih mariborskih podjetij. Sindikalisti so zato takrat lahko računali le na rešitev v režiji vlade in skupščine. V nasprotnem

Splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo je bila podpisana v petek, 27. julija 1990, ob 12. uri, v prostorih Gospodarske zbornice Slovenije

Točno opoldne

Prvo splošno kolektivno pogodbo je za Svobodne sindikate podpisal Rajko Lesjak, za Gospodarsko zbornico pa Tomaž Košir. Po njej je delavcem v prvem tarifnem razredu pripadala plača 440 DEM z možnostjo 20-odstotnega zmanjšanja.

primeru bi namreč prišlo do stavkovnega vala, ki bi verjetno pokopal začetno gospodarsko reformo.

Demosova oblast je Zvezi svobodnih sindikatov skušala dokazati neutemeljenost napovedi za splošno stavko. Pri tem ji je pomagal tudi **France Tomšič**, predsednik Neodvisnosti in eden od poslancev SDSS. Ta je v skupščini zahteval celo poseben zakon o sindikatih, ki naj bi odvzel pravico sindikatov do napovedi stavk. Predsednik Svobodnih sindikatov **Miha Ravnik** je sredi avgusta 1990 javno odgovarjal, da cilj stavke ni rušenje, ampak opozorilo vladi, parlamentu in Gospodarski zbornici na izjemno slab položaj delavcev. Že takrat pa se je Ravnik strinjal s tezo o prestrašenih delavcih, kar naj bi bilo posledica nevarnosti izgube zaposlitve. Splošni gonji proti Zvezi svobodnih sindikatov se je pridružila tudi Gospodarska zbornica s sporočilom, da bo izvedbo stavke razumela kot rušenje julija podpisane splošne kolektivne pogodbe. Predsednik vlade **Lojze Peterle** pa je takrat javno izjavil, da se z Zvezo svobodnih sindikatov v pogojih, ko postavljajo ultimati, ne more pogovarjati.

Stavkovni odbor Zveze svobodnih sindikatov se je pred stavko lahko pogovarjal le z Ministrstvom za delo in od njega dobil nekaj odgovorov in zagotovil. Na tej podlagi je svet Zveze svobodnih sindikatov 6. septembra 1990 preklical napovedano splošno stavko. Odločitev je utemeljil z veljavnostjo in registracijo splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo in nadaljevanjem pogajanj o panožnih kolektivnih pogodbah. Vlada je sindikatom poslala tudi osnutek splošne kolektivne pogodbe za negospodarstvo. Ministrstvo za delo je obljubilo izdelavo socialnega programa: Vlada pa je takrat pripravljala programe za posamezne družbene dejavnosti ter odstopila od uvajanja osebnih prispevkov za izobraževanje in od povečanja stanarin. Stavkovni odbor je na tej podlagi ugotovil, da je izpolnjena večina stavkovnih zahtev. Preklic stavke je v javnosti povzročil nekaj nesporazumov h katerim so pomagala tudi nekatera uredništva sredstev obveščanja.

V sindikalnih razpravah o stavki in o uspešnosti dela je nastala tudi ideja o delavski stranki. Pobudniki so menili, da bi takšna stranka omogočila nastope sindikalistov v parlamentu in tudi vpliv na parlamentarne odločitve.

Kovinarji so tri mesece po odpovedi splošne stavke obudili misel na to skrajno obliko sindikalnega boja. K temu so jih silile zlasti razmere v železarnah, Iskri in Litostroju. SKEI je za začetek v Cankarjevem domu organiziral zborovanje predstavnikov kovinarjev iz vseh podjetij. Zborovalcem sta prisluh-

Prosednik sindikata kovinske in elektro industrije Slovenije **Albert Vodovnik**: »Vlada naj sklene mir s delavci, mrtve pa končno pusti pri miru!«

Milot Pavlica iz Iskre: »Sindikati si za-
stavi boljše odnos s strani vlade in zato
moramo vstrajati!«

**Zdenka Bobovec, Gorenje-Varstroj iz
Lendave**: »Naj ima vlada najslabši znan-
stveni očetni dohodek, pa bodo videli, da
se s tem ne da živeti!«

Edo Kavčič, Zelenarna Jesenice: »Za ju-
tri bo 3000 tolarjev dobesedno na cesti
brez službe.«

Danilo Šipos, DMP Panonija iz Murske Sobote: »Za po-
sledice naj prevzamejo odgovornost tisti, ki so gluhi za
naše zahteve.«

Ivan Ušaj, TPO iz Batuj pri Ajdovščini: »Prošiti vas
moramo za drobtinice, ampak temu bomo naredili ko-
nce!«

**Miha Ravnik, predsednik Zveze svobodnih sindikatov
Slovenije**: »Kdor nam očita, da postavljamo politične
zahteve, naj o tem vpraša delavce!«

Aktivisti SKEI so se 30. avgusta 1990 zbrali v Cankarjevem domu. Vlado so pozvali, naj se končno spravi tudi z delavci.

Kovinarji v Cankarjevem domu zahtevali takojšnje ukrepe

Sindikati vana sta Za, poslanci pa ...

Obilje delajo dolg in dolg ki ga ima vlada pri kovinarjih, je v dneva v dan večji. Za gospodinjstva je sindikat kovinarjev in elektroindustrije Slovenije našel opozorjati na izredno težak položaj in dejavnosti in že takrat so porvali tako vlado kot poslanca v republikanski skupščini; naj del svojega skupščinskega časa posvetijo tudi reševanju teh težav. Odmer na vse in postavi pa je bil vse dosedaj zelo pikel. Obravnava tega vprašanja sploh ni prila na dnevi naš, nekako mimo so bila tudi prisadecava gospodarstvenikov v vladi, da bi pozicijami namenili na samo področje zadevam. Zato je bil ponedeljek zbor vseh predsednikov sindikatov kovinarjev in elektroindustrije v Cankarjevem domu zadnje opozorilo pred napovedano stavko.

Vlada ne je (končno) odzvala

Tokrat kovinarji niso bili sami. Kmalom so se postavi za sodoljubno oziroma udeležbo odzvali tudi tisti, ki imajo na stvari slovensko gospodarstvo, in sicer dr. Jože Mencinger, podpredsednik izvršnega sveta, in minister za industrijo ter gradbeništvo Izidor Bojic.

Cepav njune besede niso dale veliko upanja za hitro rešitev težav zaposlenih v tej dejavnosti, pa je še njuna prisotnost pomenila glede na dosedanje odnose korak naprej. Tako je dr. Jože Mencinger predvidel težke čase za vse Slovence, saj se omenjeni dohodki realno ne bodo smeli povečevati, če želimo ustopiti v Evropo. Napovedal je tudi večje brezposelnosti in prepustitvi tistih podjetij, ki se ne bodo sposobna prilagoditi zahtevam trga. Med ukrepe, ki jih je slovenska vlada še sprejela, sodi tudi zakon o intervencijah, v katerem bodo skladni odzivi slovenskega gospodarstva. Zai pa Slovenija denarja za ureditve teh stavev nima, zato

koj. Zato je to tudi eden od razlogov, kot je omenil Jože Mencinger, da se osamosvojimo in da se nato v nekaj letih izklopiemo iz težav. Glede vprašanja, kakšno dejavnost bo v prihodnje delovala večje posumnosti vlade, pa je odgovoril, da nobena, ker Slovenije potrebuje vse.

V razpravi, ki je sledila govoru podpredsednika Slovenske vlade, je Andrej Cimerman iz Siske pristal: predstava na odgovore v vladi opozoril, da je državna nadgradnja ključ vsem obiljem le vedno predgra. Medtem ko je zanje vedno dovolj denarja in se osebni dohodki izplačujejo redno vsak mesec, pa mora delavec v proizvodnji, ki ta denar ustvarja, takati in včasih tudi stavkati, da dobi zaslužen plačilo. Če se bo tako nadaljevalo, je bil pristavl Andrej Cimerman, bomo v Evropo pršli brez industrije

pragu 21. stoletja svojim otrokom ne more ponuditi toliko, kot so jim stali pred tridesetimi leti. Da pa delavec ne bodo več dolgo hlapi, je napovedal Dušan Špajc iz Murske Sobote, saj ko ne bodo imeli več kaj izgubiti, se tudi ne bodo imeli več česa bati.

Brez poguma ni nič

Tako je vsaj menil Izidor Rejč v svojem nastopu, ko je omenil bližnji pletivci in omeniti slovenskega za preživitev. Omenil je tudi vse ukrepe, ki so jih dosedaj že izvedli, in tevali v katerim se srečujejo vlada predstavitelj v skupščini, ki jo sestavljajo v glavnem negospodarstveniki. Strinjal se je s predhodniki, da je le dosti rezerv tudi v nadgrdnji, vendar pa mnoga podjetja še niso stonila dovolj, da bi se sama izklopila iz težav. K bolj gospodar-

Kovinarji v Cankarjevem domu

Tokrat sta jim prisluhnila tudi podpredsednik slovenske vlade dr. Jože Mencinger in minister za industrijo Izidor Bojic.

štovati določila splošne kolektivne pogodbe; pravice delavcev se ne smejo več zmanjševati. Zato je predsednik sindikata kovinarjev in elektroindustrije Slovenije Albert Vodovnik predlagal, da bi poslanec skupščine, še posebej pa predsednika Franceta Husarja, porvali, naj v torek, 11. decembra, postavijo na dnevni red svoje posebno točko, v kateri bodo obravnavali njihovo polojaj. Če do tega pride, bo stavka prelozeta in organizirana kampanja, če bo potrebno.

Če pa ta zahteva ne bo uspešna, bodo 9. januarja podjela v stavki vse stroje, ki delujejo v obrabi, kot je bil, napovedal stroje, ki delujejo z bučnim splošno sprejeli.

Delo kot osnova socialne varnosti

O delu pogajalca skrbijo za podpis pomenje kolektivne pogodbe in izkuro. Vlada vlada iz iskuro

Ko so predsedniki sindikatov pogladi ogledali in v naslednjem svedeli predlagani povit poslanec skupščine, da naj razpravljajo o gospodarstvu, je v prvi očitni stavev podget tudi minister Izidor Bojic, ki je tudi odobril, da se stvari vse, da se njihova stavev urediti. Medtem ko je to govorec, pa im je nadele in stavev nalik: "Pozna in stavev: 'Cepav se se ni zmenil, pa opozorilo la bi bilo naravnost, kar tako. Prevleketi denar je namreč vlada in obilje, izpolnila pa bolj malo. Zato ni preventivne sanacije, ki pa je bilo četni tudi v tem klisu. Merda pa bo takrat drugak!

in njenih delavcev. Podobno menenje je imel tudi Edvard Ravšnik iz Zelenortne Jemnice, ki je terjati na konkretna vprašanja tudi konkretne odgovore. Tako na vprašanj od iz obratov sedaj delajo samo le trije, verjetno pa se bodo le ti kmalu ustavili, saj ni denarja za nabavo surovin. O podobnih težavah je govoril Fran Ušaj iz Batuj, ki je tudi izrazil željo vseh kovinarjev, da bi dostojno živeli in ne živitarili. Ede Osmar iz Maribora je vladi postavil nekaj zahtev:

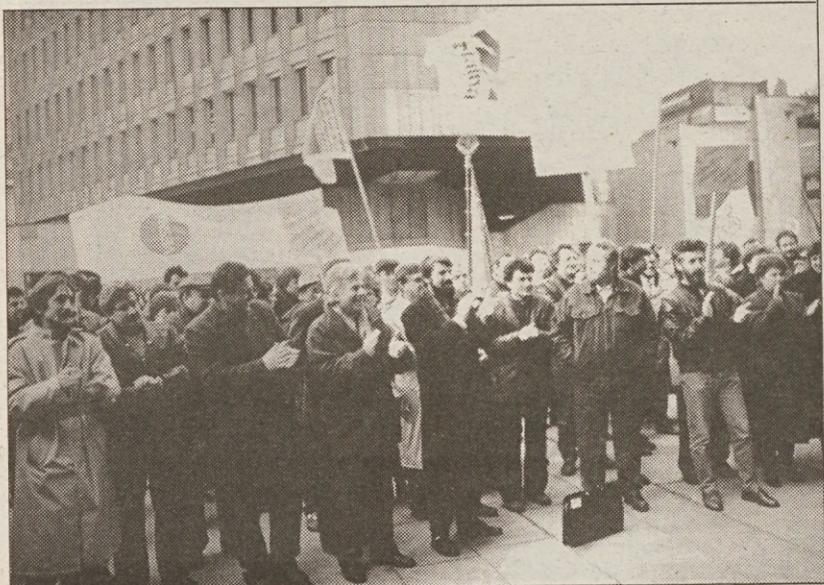
Ta podpora je, kot kaže, prisotne spodbudila, saj so tedaj glasneje postavljali zahtev

v Ljubljani. Velika delovna pogodbe je še ukladna, ki nekateri prihaja med kovinarji stavev na to dejavnost pri Gospodarski zvezi Slovenije in stavev do nesoglasji. Tako je vladni dočeti sporazum v tem delu, kjer stavev vtraja pri zneskih iz splošne kolektivne pogodbe. Navedeni so tudi le glede splošne stopnje pri OD. Pristojni pogajalci skupino negotovosti, naj pristanemo najmanj 30-dnevni letni puaj, nato, da bodo v letu v vseh podjetjih prvi in drugi delovni leti in da se podjetja izplačajo in zmanjšani osebni dohodki obhajajo ustrezna merila omogočen nadzor nad nad izvajanjem in obsevi. Za tem se je k besedi prišel tudi predsednik Zveze bodnih sindikatov Slovenije Miha Bervari, ki je v drugih članov podget zahtev. Sindikat si bo deloval, da bi vsi normalno breme v naravni nakli. Pri tem pa delavec ne

nila tudi podpredsednik vlade dr. Jože Mencinger in minister za industrijo Izidor Rejč. Podpredsednik vlade je zbranim povedal, da se plače ne smejo povečevati in da bo zaradi stečajev brezposelnost še naraščala. Zaradi tega so bili kovinarji vedno bolj nezadovoljni. Dne 23. januarja 1991 so pripravili prvo javno zborovanje, in sicer pred Cankarjevem domom v Ljubljani. Dva tisoč kovinarjev je takrat vladi požugalo zaradi zamude pri zaščiti gospodarstva in zaradi opuščanja delavcev.

Spodnji sindikati in SKEI so v začetku leta 1991 lahko ugotovili, da se je njihovo upanje v dobro voljo parlamenta izjalovilo. Ta je namreč zavrnil sindikalne predloge in sindikalna nasprotovanja več zakonom, ki so takrat grozili z zmanjševanjem socialnih pravic. Vodstvo Zveze svobodnih sindikatov je tedaj tehtalo med zahtevo o nezaupnici vladi in ustanovitvijo Delavske stranke. Spomladi 1991 so se sindikati začeli seznanjati tudi z zasnovo lastninske zakonodaje in vračanjem nacionaliziranega premoženja. Mogoče so prav ti zakoni pripeljali do ustanovitve Delavske stranke. Zgodilo se je 16. februarja 1991 pri Mlinarjevem Janezu na Teharjih. Predsednik nove stranke je postal Vlado Rančigaj, aktivist SKEI. Vanjo se je že pred njenim konstituiranjem vpisalo 15.000 članov.

Prva polovica leta 1991 je bila značilna tudi po zakonih in ukrepih, ki naj bi zagotovili osamosvojitve Slovenije kot države in njeno odcepitev od Jugoslavije. Vlada Republike Slovenije je februarja 1991 pripravila prvo različico

Kovinarji so pred Cankarjevim domom sporočili oblastnikom, da jih pri koritu ne bodo pustili tako dolgo, da bi gospodarstvo povsem usahnilo.

V začetku leta 1991 je ustavilo delo 640 zaposlenih delavcev Panonije iz Murske Sobote. Za svoje pravice so se tolkli na različne načine. Organizirali so tudi javno zborovanje, s katerega je naš posnetek. Tovarna je žal kasneje dokončno obstala. Časopis DE je takrat vprašal policijo, po katerem zakonu in čigavem ukazu so njeni pripadniki vidno snemali delavsko zborovanje. Minister Igor Bavčar je odgovoril, da snemanje načelno ni v nasprotju z zakonodajo in da ga bo morala pojasniti uprava za notranje zadeve iz Murske Sobote.

socialnega programa, s katerim Zveza svobodnih sindikatov ni bila zadovoljna. Gradbeniki so za program dejali, da dokazuje podcenjevanje agonije gospodarstva. V tem programu je med drugim pisalo, da morajo posamezniki sami skrbeti za svojo gmotno in socialno varnost. Takšen socialni program pa je tedanja skupščina kljub nasprotovanju sindikatov sprejela.

V takšnih razmerah so v ZSSS ponovno začeli razmišljati o splošni opozorilni stavki vseh delavcev. Razlog so bile razmere v Mariboru, kjer so številna podjetja zabredla v najhujšo krizo. **Albert Vodovnik** je takrat v imenu SKEI zahteval moratorij na odpuščanje delavcev. Ugotovil je tudi, da Gospodarska zbornica ni pravi partner sindikatov in da bi jo morali razdeliti na lastniški in delavski del. Delavski svet Železarne Ravne je marca 1991 sprejel sklep, po katerem je njihova železarna postala last države. Železarji so se za ta sklep verjetno odločili v upanju, da bodo deležni boljše skrbi države. Podobne sklepe so sprejeli tudi delavski vseti drugih podjetij Koncerna slovenskih železarn.

Spomladi tega leta je bil ustanovljen tudi Sklad Republike Slovenije za razvoj in njegov direktor je postal Uroš Korže. Prav ta sklad, ki je pol leta kasneje prevzel v last sto slabih podjetij, je postal največji sovražnik sindikatov, saj so njegove upravljalске metode temeljile na odpuščanju delavcev.

Zaradi izjemno težkih razmer je območni svet svobodnih sindikatov in Podravja marca 1991 organiziral množično protestno zborovanje na Trgu svobode v Mariboru. Pridružili so se jim še kolegi iz Pomurja, s Koroške in celjskega območja. Zborovanje je izzvenelo kot začetek odštevanja dni, ki jih delavci dajejo vladi, da prisluhne njihovim zahtevam. Organizatorji so medse povabili tudi Lojzeta Peterleta, predsednika vlade. Odzval se jim je le predsednik mariborske vlade Anton Rous. Z mariborsko vlado so Podravski sindikati kasneje sedli za skupno mizo. Ta pogovor je izzvenel v enotno nasprotovanje protidelavski politiki vlade Lojzeta Peterleta.

Slovenska vlada takrat še ni bila ogrožena, bila je le načeta. Začele so se namreč razprtije med v Demos povezanimi strankami in njihovimi veljaki. Lojze Peterle je pred 1. majem 1991 povabil k nam Jeffryja Sachsa, ki je pripravil alternativo prvotnemu predlogu privatizacijske zakonodaje. Njen avtor dr. Jože Mencinger, podpredsednik vlade, je zato odstopil, kmalu za njim pa še minister za finance Marko Krajnc. Zveza svobodnih sindikatov, ki je skupaj s Neodvisnostjo in Konfederacijo 90 podprla predlog, naj se najmanj tretjina vrednosti podjetij brezplačno prenese na zaposlene in upokoјence, je bila torej vsaj sokriva za Mencingerjev odhod iz politike, čeprav so prav z njim dobro sodelovali. Družbeno premoženje Slovenije, ki je bilo takrat predmet lastninjenja in vprašanja, je bilo neuradno ocenjeno na 20 milijard DEM.

Predsednik vlade **Lojze Peterle** je mesec dni kasneje vse sindikate povabil na prvo srečanje v vladno palačo. Sindikaliste je pozval k soodgovornosti v trenutkih osamosvajanja. Izrazil je zadovoljstvo nad razvojem sindikalnega pluralizma. Statistiki pa so v tistih dneh našteali 220.000 socialnih podpirancev in 30.000 novih prosilcev. Težak položaj prebivalstva v trenutkih osamosvajanja je takratni vladi očitno vsilil začetne korake socialnega partnerstva, za katerega je Veljko Bole nekaj mesecev kasneje izdelal tudi strokovne podlage.

Kljub Peterletovemu pozivu k soodgovornosti se je SKEI odločil za organizacijo velikega protestnega shoda. V Ljubljano je junija 1991 prišlo več tisoč kovinarjev iz vse Slovenije. Na prizorišče pred parlamentom so prišli tudi ministri **Andro Ocvirk, Izidor Rejc in Jožica Puhar**. Zborovanje so vzorno zavarovali policisti, ki so verjetno pričakovali vsaj manjše izgrede. Kovinarji pa so poskrbeli prav za vse in nekaj provokatorjev onemogočili. Zborovalci so ministrico Jožico Puhar, ki jim ni znala pojasniti, zakaj vlada redno zamuja, ko gre za pomoč delavcem, izžvižgali.

STAVKOKAZ

Karikatura: Franco Juri

Mimo vzrojenih kovinarjev je primahal tudi France Tomšič. Vprašali so ga, kje je njegov sindikat. Odgovoril jim je za govorniškimi pultom v parlamentu, češ da ga Vodovnik ni niti povabil.

Februarja 1991 so med drugim stavkali tudi delavci trboveljske Iskre. Po osem dnevni stavki so dobili zamujene plače in se vrnili na delo.

Na zborovanju marca 1991 na Trgu svobode v Mariboru so delavci najglasneje zahtevali plače do 18. v mesecu, izvajanje kolektivnih pogodb, ukrepanje inšpektorjev in večjo socialno varnost. Delavske povorke iz Melja, Tabora in Pobrežja so pred tem zaprle mariborske ulice. Stanko Mlakar, ki je bil med najbolj ognjevitimi govorniki, je povedal, da ravnanje države v primeru Lilet dokazuje, da je Maribor na Balkanu.

Pot do miru in do odhoda JLA iz Slovenije je trajala nekaj mesecev. Kljub nepodpisanemu premirju je bila Zveza Svobodnih sindikatov takrat kar zglede socialni partner. Vlada pa je kljub temu kazala namere po novem omejevanju plač ne glede na podpisane kolektivne pogodbe. Nekateri strokovnjaki so Svobodne sindikate opozorili, da pomenijo privatizacijski zakoni napad na delavsko lastnino.

Zaradi delavske lastnine je sindikat kmetijskih in živilskih delavcev organiziral burno protestno zborovanje pred parlamentom. Kmetijski in živilski delavci so nasprotovali odpustitvi 12 tisoč svojih sodelavcev. Sindikalisti so menili, da bi zaradi tega zakona vlada morala pasti.

»Robantili« so tudi drugi sindikati. Vodstvo Svobodnih sindikatov, v katerem je **Dušan Semolič** zamenjal **Miha Ravnika**, se je zato odločilo za izredno konferenco Svobodnih sindikatov. Ta je bila potrebna zaradi pritiska na skupščino. Le zbor združenega dela je takrat kazal naklonjenost delavcem in zato zavlačeval sprejetje lastninske zakonodaje.

Svobodni sindikati so se na izredni konferenci prvič sestali 27. avgusta 1991 in sprejeli stališča do zakonov in nekaj dopolnil. Časopis DE je skušal vlado prepričati k umiku nepravilne zakonodaje s ponatisom papeževe enciklike. Janez Pavel II. je ob prazniku sv. Jožefa delavca (oziroma 1. maju) zapisal: »Dolžnost, da si v potu svojega obraza zaslužimo kruh, pomeni obenem tudi pravico. Družba, ki to pravico odklanja, ne more doseči pravičnega socialnega miru.«

Kmetijski in živilski delavci so 28. avgusta 1991 protestirali pred parlamentom zoper lastninsko zakonodajo. Napisi na transparentih povedo vse. Srečko Čater, predsednik tega sindikata je takrat dejal, da so delavci še zadnjikrat mirni in da bodo kmalu postali nasilni.

Svobodni sindikati so svoj pritisk zoper lastninsko zakonodajo nadaljevali na velikem protestnem shodu, ki je bil 10. septembra 1991 na nekdanjem Kongresnem trgu pred Univerzo v Ljubljani. Po shodu so zborovalci večkrat sklenili obroč okoli parlamenta. Delegacijo je sprejel Vitodrag Pukl, takratni podpredsednik parlamenta. Obiskovalcem je povedal, da grožnje s stavkami ne spadajo v naš, ampak v neki drug svet. Dodal je, da se s kričači ni mogoče pogovarjati. Po kratkem prepričevanju pa je Pukl, ki je v parlamentu zastopal SDSS, le zmogetl izjavo, da so naši delavci najslabše zavarovani. **Rajko Lesjak**, sekretar Zveze svobodnih sindikatov je o zborovanju in dogodkih za DE napisal komentar in ga naslovil Kdo podtika Crnega Petra. Misli! je na Lojzeta Peterleta. DE pa je teden dni kasneje objavila komentar: Peterleta lahko rešijo le Svobodni sindikati, če se bo z njimi pogovarjal.

Takšen vroč začetek septembra leta 1991 je zavrli sprejem lastninske zakonodaje. Že dva meseca kasneje je v javnost pricurjiala vest, da je vlada naročila novo različico lastninske zakonodaje. Nekateri opazovalci so sklepali, da je zaradi odmevnih sindikalnih akcij vlada začela spreminjati odnos do sindikatov in jih snubiti za socialno partnerstvo. Posredništvo pri teh pogovorih je prevzel celo predsednik parlamenta **France Bučar**, pri katerem je bilo nekaj sestankov o socialnem partnerstvu.

Pred koncem jeseni leta 1991 je parlament začel tudi razpravo o ustavi Republike Slovenije. Svobodni sindikati so se nanjo pravočasno pripravili. Dosegli so vsaj tri pomembnejša dopolnila po svoji meri, in sicer: o sindikalni svobodi, o varstvu pravic iz dela in o pravicah delavcev do stavke in soupravljanja.

Protestirali so v imenu 400.000 članov Svobodnih sindikatov.

Piše: Rajko Lesjak

Kdo podtika črnega Petra

Za nami je spet eden izmed boljših sindikalnih sestankov – **Protestni shod** na Trgu osvoboditve, dobro organiziran, po vrhu še z dobro udeležbo in kulturno ter dostojno končan; tako v vsebinskem pogledu s sprejemom protestnih zahtev kot odnosom udeležencev do reda in občutkom, da gre za usodna vprašanja, gre pa prav za ta.

Protestni shod je bil na ravni, kot bi si ga želela vsaka stranka, tako opozicijska kot pozicijska in v nos gre tudi D

VELIKI VLADI NE DAM SVOJEGA GLASU

Slika: Slovenski časnik

Takoj po velikih protestih zoper lastninsko zakonodajo se je vlada omeščala in podpisala splošno kolektivno pogodbo za negospodarstvo. Za vlado jo je podpisal njen podpredsednik Matija Malešič, za Svobodne sindikate pa Dušan Semolič. Kljub temu podpisu sta sindikata zdravstva nekaj dni kasneje organizirala stavko in zahtevala, naj njihovo ministrico Katjo Boh zamenja Janez Janša.

Vlada je pred koncem leta 1991 na skrivaj pripravila zakon o zamrznitvi plač, ki mu je parlament takoj dal zeleno luč. Za ta zakon je med drugimi glasoval tudi France Tomšič, ker so ga prepričali, da se bodo njim zmanjšale razlike v plačah. Zakon je bil povod za nove proteste Svobodnih sindikatov, ki so v tem času ugotovili, da so se povprečne plače v dveh letih za več kot polovico zmanjšale. Najbolj glasni so bili znova sindikalisti iz Podravja in SKEI.

Vlada je v začetku leta 1992 pripravila predlog dogovora o socialni stabilnosti. Svobodni sindikati so ocenili, da je za delavce žaljiv, SKEI pa, da je to pljunek v obraz delavcev. Tem ocenam so se pridružili tudi drugi sindikati in zdelo se je, da se v Sloveniji začne enotno nastopanje sindikatov. Že kmalu pa so med njimi nastale nove igre. Zlasti France Tomšič je skušal vladi pomagati pri njenem igračkanju z delavstvom. Svobodni sindikati pa so se takrat tesno povezali s sindikati iz sosednjih in razvitih evropskih dežel. Tesne stike so vzpostavili zlasti z DGB Bavarske. Njen predsednik **Fritz Schösser** jih je med drugim poučil, da sindikatom ni nič dano in da si morajo vse vzeti. Denar, ki ga sindikati ne izpolijo kapitalistom, ti vtaknejo v svoj žep.

Svobodni sindikati so ob podpori drugih sindikatov že februarja 1992 zahtevali odpravo zakona o zamrznitvi plač. Ker protesti niso zalegli in ker je delavce energetike ta zakon zelo prizadel, se je njihov sindikat (SDE) februarja odločil za celodnevno opozorilno stavko. Z njo je zahteval spoštovanje parnožne kolektivne pogodbe. Vlada se na zahtevo ni odzvala. Dne 18. februarja 1992 so energetiki stavkali in deli električnega omrežja so ostali brez energije. Namesto odgovora na zahteve SDE pa je vlada skušala javnost prepričati o previsokih plačah rudarjev in delavcev v elektrogospodarstvu.

Plače naj bi bile zamrznjene do konca marca 1992. Svobodni sindikati pa so bili že pred iztekom tega roka obveščeni, da vlada pripravlja novo zamrznitev plač. Zaradi tega so se odločili za novo splošno opozorilno stavko. Javnost je takrat lahko ugotovila, da jim je ta sklep vsilil **Lojze Peterle** z vztrajnim

ignoriranjem njihovih zahtev. Svobodni sindikati so pred stavko zahtevali: ukinitvev zakona o plačah in spoštovanje kolektivnih pogodb, povečanje zamenjenih plač, rast gospodarstva in nova delovna mesta. Vlada je popustila le pri prvi zahtevi. Z napovedjo in izvedbo stavke so se strinjali številni direktorji. Stavki so se pridružili tudi nekateri drugi sindikati, le Neodvisnost je ponovno ovirala tako njene priprave kot izvedbo.

Dan pred splošno stavko so nezaposleni delavci Pomurja v Lendavi organizirali velik protestni shod. Dva tisoč brezposelnih Prekmurcev je od vlade zahtevalo nova delovna mesta zase in za svoje otroke.

Poročevalci so stavko ocenili kot trk dveh svetov. Uspela je v skoraj vseh okoljih. Najbolj goreči so bili na Štajerskem in Koroškem, kjer so ponekod tudi zaprli ceste. V stavki so dejavno sodelovali tudi drugi sindikati. SKEI je ocenil, da se je je udeležilo 86 odstotkov njegovih članov. Sindikati, povezani v Zvezo

STAVKA, TRK DVEH SVETOV

Prazne fraze ne morejo poplačati poštenega dela in stavka je bila nujnost. Uspela je že doslej, stavkokazi so pogoreli, vlada popušta.

Junija 1992 je Maribor zajel velik stavkovni val. Prav takrat sta tja prišla tudi Dušan Semolič in Albert Vodovnik. Stavkali so delavci MTT, Cevovoda, TVT, Metalne in Tama.

svobodnih sindikatov, so takrat spoznali, da so sposobni organizirati res množične proteste.

Predsednik vlade **Lojze Peterle** je takoj po stavki stranki prenoviteljev in sindikatom očital, da jim je šlo le za politične točke. Kljub temu je zbor občin dan po stavki odpravil sporni zakon o zamrznitvi plač, ki je bil povod za najmnožičnejšo stavko v zgodovini slovenskih socialnih bojov. Vlada Lojzeta Peterleta je padla mesec dni po stavki. K temu so verjetno prispevali tudi Svobodni sindikati, saj so bili ves čas njen odkrit nasprotnik in tako jih je obravnavala tudi vlada. Padla je potem, ko je Demos dokončno razpadel.

Pred 1. majem 1992 je Janez Drnovšek sestavil sredinsko vlado, od katere so Svobodni sindikati pričakovali večji posluš za delavstvo. To upanje je izrazila tudi **Metka Roksandlč**, ki je bila tiste dni izvoljena za predsednico Podravskega sindikata. Toda kmalu se je pokazalo, da upanje sindikatov nima stvarne podlage. Zato so Svobodni sindikati Janezu Drnovšku ponovili vse zahteve, na katere se vlada Lojzeta Peterleta ni odzvala. Že znanim zahtevam so dodali nujnost izboljšanja delovne zakonodaje. Lastninski zakon naj bi delavcem dal večino družbenega premoženja.

Vlada se je seveda odzivala na svoj način in v nasprotju s sindikati razmišljala o zniževanju plač in socialnih pravic. Pogovori o socialnem partnerstvu zaradi tega niso stekli. Zaradi nove različice lastninskega zakona je prišlo do novega hudega spopada med vlado in Svobodnimi sindikati. Strah sindikatov pred tem zakonom je temeljil tudi na izkušnjah Zlatoroga, papirnic iz Vevč in Količevega, Revoza in Tobačne tovarne, kjer so tujci postali večinski lastniki.

VLADNA ODPOVED – VOJNA NAPoved

Vlada se je odpovedala podpiru pod kolektivnimi pogodbami. Svobodni sindikati so dolgo svarili, da ob še kolikšni strpnosti in razumevanju za težave mlade države vlada vojno lahko ima, če si jo na vsak način želi.

«Kolektivne pogodbe vlada meče proč morda zaradi plač – s tem pa uničuje še vrsto drugih stvari, ki niso sporne in ki zaposlenim še edine jamčijo nekaj osonnih pravic» pravi Gregor Miklič.

«To neodgovorno dejanje vlade pomeni resno grožnjo za gmotni in socialni položaj delavcev in korak k temu, pred čemer svobodni sindikati že lep čas utemeljeno svarimo – pred slovensko kot rezervatom poceni delovne sile.»

Tudi sama trditve o previsokih plačah je na kaj moških nogah. Vemo namreč, da je navidezna višina, izražena v markah, zgolj slepilo ostroma posledica politične tečaja. Stvarna vrednost plač neprestano pada in za poroh bruto plače rastejo hitreje od neto plač.

VLADA SE ZNA TOREJ VZDRŽEVATI IN REDITI ŠCOLI NA REVAŠ, REDNIH PLAC ZAPOSLENIH!

Kazrednotila je delo sindikatov v zadnjih treh letih in s tem tudi svoje sodelovanje z njimi. Ustvarja anarhijo ter s tem prezema odgovornost za vse radikalne poteze sindikatov, ki jih sili v vojno.»

VSII MOSTOVI V ZRAK LETIJO

Vlada je z odpovedjo splošne kolektivne pogodbe za negospodarsko in pet panožnih področij vse mostove za socialni sporazum. Ne gre za plače, delavcem je vzela vse pravice, kar jim jih je še ostalo in katerih edino jamstvo so bile prav kolektivne pogodbe.

«Vojna napoved torej in med prvimi jo je sprejel ROS državnih in družinskih organov – članstvo politika k odporu do politike Društva Bore vlade in hkrati navija za Petletca. Do valitve!»

«Društvo je potentakem potegnili tigura za brke in sindikatom ne ostane drugega, kot da mu dokažejo, kako se je ustel. To pa pomeni izkaz organizacijske in akcijske moči, solidarnosti in pripravljenosti iti do konca. Za politiko, kaj šele politikantstvo, ni več možnosti!»

«O tem pišemo na 4. strani, v Sindikalnem zaupniku in hkrati poročamo.»

JAVNO VPRAŠANJE VIKTORJU ŽAKLJU

Kako se kot socialist počuti v vladi, ki je porušila vse mostove

DE, 14⁰⁰
sreda, 14⁰⁰

Na današnji tiskovni konferenci sindikatov negospodarskih dejavnosti so novinarji vprašali gospo **ALENKO OREL** – sekretarko nekaterih sindikatov – zakaj so svoj čas le-ti vladi predlagali, naj odpove

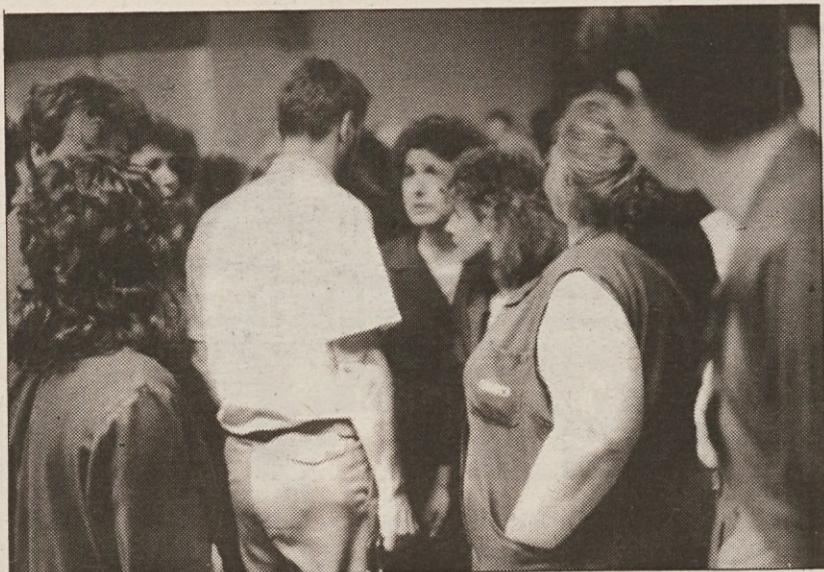
Že sredi avgusta leta 1992 so Svobodni sindikati povedali, da so pripravljeni na vojno, ki jim jo vsiljuje nova vlada s svojim samo navideznim zavzemanjem za socialno premirje. V delavce in številne sindikaliste se je takrat naselil strah zaradi vedno večjih odpuščanj delavcev in zapiranja tovarn. Sindikalisti so menili, da gre za načrtno zmanjševanje števila delavcev, ki bi lahko participirali pri lastninjenju svojih tovarn.

Poletje se je končalo le z glasnimi protesti in grožnjami. Znova so prednjačili kovinarji in energetiki. Že oktobra pa je nenadoma udarila vest o vladini odpovedi splošne kolektivne pogodbe za negospodarstvo in petih panožnih kolektivnih pogodb. To odpoved so sindikati razumeli le kot napoved velike vojne. DE je tedaj pisala, da so mostovi med vlado in sindikati zleteli v zrak.

Na izredni konferenci, ki je bila v kinu Vič v Ljubljani oktobra 1993, so Svobodni sindikati vladi in parlamentu odrekli pravico do odločanja o lastninjenju. Lastninski zakon je **Albert Vodovnik** označil za najbolj protidelavski zakon.

Toda niti konferenca in obleganje parlamenta nista preprečila sprejema spornega zakona. Poslanci so zanj glasovali tik pred novimi volitvami.

Na parlamentarnih volitvah pred koncem leta 1992 je skladno s prejšnjimi odločitvami nastopilo 20 aktivistov Svobodnih sindikatov. Nastopali so pod

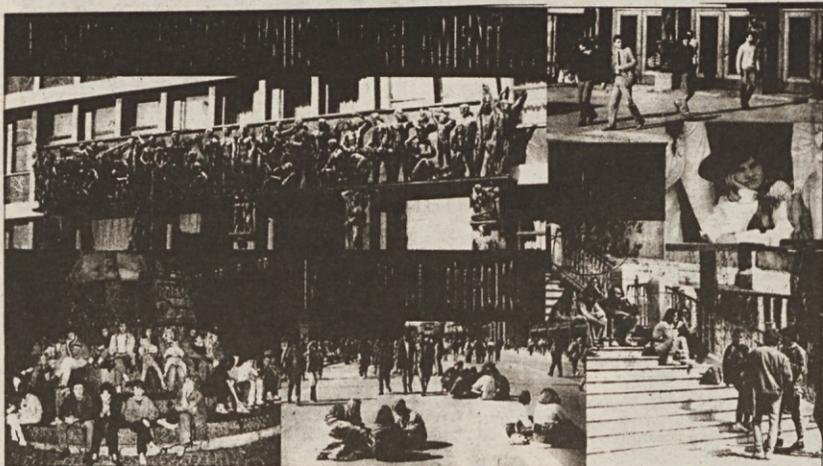
Delavci Ema so julija 1992 stavkali tri tedne. Njihovo geslo je bilo »Mi vam delo, vi nam denar«. Denarja pa ni bilo in odletel je tudi generalni direktor Jože Gubenšek, ki ga je pred zborom delavcev napadla ena od delavk. Fizični obračun je preprečil stavkovni odbor, okrepljen z Rajkom Lesjakom in Branetom Miščičem. Julija 1992 so stavkali tudi delavci Elektrovez iz sestave Iskre. Podjetje z 800 zaposlenimi je izgubilo trg, ni bilo dela in ni bilo denarja.

Delavci Krasmetalca iz Sežane v stečaju so septembra 1992 zahtevali vrnitev tovarne, ki so jim jo ukradli spretni novodobni podjetniki in bankirji. Ti so pospravili tudi denar, namenjen ohranitvi njihovih delovnih mest. Direktor, ki je bil tudi stečajni upravitelj, pa je od Dušana Semoliča zahteval zamenjavo sindikalistov, ki so delavce hujskali zoper njega.

Svobodni sindikati so 28. oktobra 1992 sklicali izredno konferenco in na njej potrdili dopolnila k lastninskemu zakonu. Po konferenci so znova resno oblegali parlament in skušali poslance prepričati za naklonjenost delavcem.

geslom boljše v parlamentu kot pred njim. Večina je kandidirala na listi Delavske stranke, ki je na volitvah nastopala kot del Združene liste. Glasovi volivcev pa aktivistom Svobodnih sindikatov niso dali zelenih poslanskih sedežev. V parlament je prišel le Miloš Pavlica. Že pred volitvami pa so s Svobodnimi sindikati koketirale tudi nekatere druge stranke, zlasti SLS in SDSS. Njihovo navidezno zavzemanje za sindikate in tegobe delavcev pa se je končalo takoj po volitvah.

Volitve so okrepile položaj Liberalno demokratske stranke in njenega predsednika Janeza Drnovška. Združena lista je vstopila v vladno koalicijo in tam dobila za delavce najpomembnejša ministrstva. **Janez Drnovšek** pa je ob konstituiranju vlade dejal, da ne bo popuščal pred nobenimi zahtevami in izsiljevanji. Dogodki po volitvah so se znova razvijali v nasprotju s pričakovanji Svobodnih sindikatov. V »črno kroniko« se je najprej vpisala Gospodarska zbornica z odpovedjo splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo in naročilom Splošnim združenjem, naj odpovedo še panožne kolektivne pogodbe.

Pogajanja o novi splošni kolektivni pogodbi so se zatikala in vlada je za vsak primer pripravila nov zakon o zamrznitvi plač.

Prav v tem času pa so poslanci sami sebi določili plače, ki so bodle v oči. DE je pisala o paradigmi svinj pri koritu. Svoj piskrček so pristavili tudi menedžerji, ki so jim podjetja poleg visokih plač plačevala še zavarovalne premije. Zavodi za zaposlovanje pa so v začetku leta 1992 našteali čez 110 tisoč brezposelnih. Levji delež pri tem je imel Koržetov sklad. V tem položaju se je SKEI odločil za še eno izredno konferenco. Zahteval je zaščito industrijskih delavcev. Delegati na konferenci so protestirali tudi proti zakonu o zamrznitvi plač.

Kljub vsem zapletom so sindikati z Gospodarsko zbornico februarja 1993 podpisali aneks k splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo. Ker vlada vanjo ni verjela, je pred tem parlament prepričala, da je potrdil zakon o zamrznitvi plač.

Zaradi tega so se na izredni konferenci zbrali tudi Svobodni sindikati, in sicer marca. Dali so veto na ta zakon. Znova so obhodili parlament. Svobodni sindikati pa poslancev niso prepričali; njihovo mnenje je sprejel le državni svet. Državni zbor je zakon ponovno izglasoval. Na tem protestu so se Svobodnim sindikatom pridružili tudi drugi sindikati, prišla sta celo France Tomšič in Alenka Orlova iz Neodvisnosti.

O spornem zakonu so Svobodni sindikati obvestili tudi Evropsko konfederacijo sindikatov. Njen generalni sekretar Emilio Gabaglio je Janezu Drnovšku pisno svetoval umik spornega zakona. Drnovšek mu je odgovoril v stilu »morate nas razumeti«.

Tiste dni je Janez Drnovšek v dokaz dobre volje povabil vse sindikate na pogovor, ki bi naj zakoličil pot k socialnemu partnerstvu. V javnost pa so prihajale vesti, da se zaradi spornega zakona o zamrznitvi plač predsednik vlade jezi na ministrico za delo. Prvi minister se je mesec dni kasneje s sindikalisti znova pogovarjal o socialnem sporazumu. V imenu vlade jim je ponudil možnost povečanja popusta pri delavskem odkupu z 20 na 50 odstotkov. Dušan Semolič, ki je bil s tem zadovoljen, je pripomnil, da bo vlada upoštevala amandmaje Zveze svobodnih sindikatov šele s polletno zamudo.

UMAKNITI ZAKON O PLAČAH!

Pismo Evropske konfederacije sindikatov predsedniku vlade Janezu Drnovšku

V Evropski konfederaciji sindikatov (European Trade Union Confederation, ETUC) je povezanih 46 sindikalnih organizacij iz 22 držav oziroma 47 milijonov članov posameznikov. Za socialnega partnerja jo priznava tudi Evropska skupnost, vključno s Svetom Evrope.

Evropska konfederacija sindikatov je vznemirjena sprico zakona, ki ga je slovenska vlada predložila v sprejem državnemu zboru in ki naj bi leto dni administrativno urejal plače.

Po informacijah, ki smo jih prejeli od Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, sprejetje takšnega zakona ne bi le podrlo dogovora o oblikovanju plač s splošno kolektivno pogodbo in pogodbami na panožnih ravneh, temveč hkrati razpeljavilo tudi aneks h kolektivni pogodbi, ki so ga predstavniki sindikatov in delodajalcev ravnokar podpisali in s katerim so sindikati v resnici že pristali na znatno zaostajanje plač.

Obstaja tudi nevarnost, da bo zakon o zamrznitvi plač, kot ga je predlagala vlada, zmanjšal kupno moč prebivalstva Slovenije na nedopustno nizko raven, kar bi utegnilo sprožiti socialne nemire in tako ogroziti potek reformne.

Takšnemu neugodnemu zapletu se je mogoče izogniti na en sam način: z upoštevanjem pomembnih konvencij Mednarodne organizacije dela, zlasti konvencije št. 98 o zagotovljeni svobodi kolektivnega pogajanja, kot tudi določil in pogojev dogovarjanja med subjekti v gospodarstvu, ki veljajo v Evropski skupnosti.

Zato, gospod predsednik, od Vas zahtevam, da posredujete in sporni zakon umaknete iz postopka. Hkrati od Vas pričakujem, da boste po svojih močeh pripomogli k popolnemu uveljavljanju s svobodnimi pogajanjmi sprejetih kolektivnih pogodb tudi v prihodnje.

Evropska konfederacija sindikatov je od samega začetka odobravalna osamosvojitve Slovenije in njeno priznanje kot neodvisne države. Ravno tako je izrazila svoje zadovoljstvo ob njeni vključitvi na primer v program PHARE v Evropski skupnosti. Po svojih močeh se bomo tudi zavzeli, da bi bil čimprej sklenjen sporazum o vključitvi Slovenije v Evropsko skupnost. Težko pa si zamišljamo, da bi do takšnega sporazuma prišlo, dokler Vaša vlada ne bo v celoti upoštevala dogovorov s socialnimi partnerji, vključno z njihovo pravico, da se pogajajo za plače. Enako velja za splošnejša določila in pogoje dogovarjanja med subjekti v gospodarstvu, če Vam je res do tega, da se zblížate z Evropsko skupnostjo. Čim prej bo slovenska vlada pričela delovati v duhu določil oziroma veljavnih obvez in svoboščin Evropske skupnosti, tem prej bo državi kot celoti uspelo prestrukturirati njeno gospodarstvo in se, nena zadnje, približati praksi in vključiti v organizacijo Evropske skupnosti.

V upanju, da se nam boste v bližnji prihodnosti oglasili s kakšno spodbudno novico, Vas lepo pozdravljam.

Emilio Gabaglio
generalni sekretar ETUC

Faksimile pisma Emilia Gabaglia

Marca 1993 so delavke Pletenine šefom preprečile, da bi njihove stroje odpeljali v Makedonijo tamkajšnjim tekstilkam. Delavke pa kljub številnim stavkam niso mogle preprečiti dolgotrajne agonije nekdanj vzornega podjetja iz Ljubljane.

Aprila 1993 je počilo tudi v Riku, paradnem konju socialističnega gospodarstva. Zavoženo podjetje je skušal reševati Miro Rančigaj, dolgoletni politik in direktor številnih podjetij. Tudi njega bi delavci skoraj pretepli. Predstečajno agonijo Rika je podaljševalo le Ministrstvo za delo s posojanjem denarja za plače. Rikovci so kasneje poskušali celo z zasedbo tovarne in zaporo magistralne ceste. Odlaganje stečaja je povzročilo, da je stečajna masa premajhna za pokritje zamujenih plač in drugih denarnih pravic delavcev. Riko je tipičen primer neodgovornega gospodarjenja in zavlačevanja z odločitvijo, ki bi lahko rešila vsaj tretjino delovnih mest.

Pogovor je v javnosti ustvaril vtis, da vlada postavlja nove mostove za pogovarjanje s sindikati.

Sindikati so vladino ponudbo socialnega sporazuma kljub temu označili le za skico.

Istočasno so se Svobodni sindikati samostojno pogovarjali z Gospodarsko zbornico o novi splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo. Načelna pripravljenost takratne delodajalske organizacije je bila velika, pomisleke so imeli le o veljavi panožnih kolektivnih pogodb. Dagmar Šuster, predsednik zbornice je bil takrat tako kot vlada prepričan o nujnosti zadrževanja rasti plač.

Kovinarji, ki so vse leto grozili s splošno stavko, so jo junija 1993 tudi izvedli. Zajela je veliko večino podjetij kovinske in elektroindustrije in železarstva. Po stavki so se predstavniki stavkajočih zbrali še na zborovanjih v Mariboru in Ljubljani. Kovinarji so skušali oblastnikom dokazati, da so pomembnejši od kmetov, ki so mesec dni pred tem s stavko, ki je ohromila mejne prehode, izsilili kar velike ugodnosti. Stavka junija 1993 je dokazala pokončno držo tega največjega sindikata. Stavkovni pritisk kovinarjev je bil verjetno pomembna spodbuda za boljši odnos vlade do sindikatov. Tudi direktorji člani Gospodarske zbornice so na dan stavke večinoma simpatizirali s svojimi delavci, upajoč, da bo delavski pritisk olajšal njihovo delo.

Stavke v juniju leta 1993 lahko označimo tudi za politične. Največjo so uprizorili zasebni kmetje, ki so zaprli ceste in mejne prehode. Po njihovi poti so šli vozniki tovornjakov. Na naši sliki je zapora mariborskih ulic. SKEI je po teh vzorih z opozorilno stavko politiko opozoril, da imajo tudi delavci močna orodja. Stavkajoči so zahtevali zaščito svojih podjetij in delovnih mest.

Štiri tisoč mariborskih kovinarjev se je na dan stavke znova zbralo na Trgu svobode, ki je postal nekakšna stalna tribuna nezadovoljnih delavcev. Pred tem pa so delavci znova ohromili prometnice, ki iz delavskih predmestij vodijo v središče Maribora.

Pogajanja o novi splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo so se zatikala, in to zlasti zaradi višine izhodiščnih plač in možnosti njihovega zniževanja. Svet Zveze svobodnih sindikatov je odločno zavrnil prve ponudbe Gospodarske zbornice in ji postavil ultimativne zahteve. Zdelo se je, da politika Svobodnih sindikatov vodi v nov zakon o zamrznitvi plač.

Nasprotovanje pa je vseeno pripeljalo do kompromisa. Popustila je Gospodarska zbornica in tudi Svobodni sindikati niso dosledno vztrajali pri vseh zahtevah. Zveza svobodnih sindikatov pa se je odločila za podpis pogodbe, ker je spoznala, da je tudi slaba pogodba boljša od najboljšega zakona. Po tej pogodbi so plače do konca leta rastle nekoliko počasneje kot inflacija. Po svoji vsebini je zato pogodba pomenila pripravo socialnega sporazuma.

Ob podpisu splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo je nepopustljivi nasprotnik sindikatov Dagmar Šuster direktorje pozval k njenemu doslednemu izvajanju.

Tudi v Ljubljani se je 30. junija 1993 zbralo več tisoč kovinarjev. Predstavniki vlade niso dočakali. Prišla pa sta Franc Zagožen in Marjan Podobnik iz Slovenske ljudske stranke in skušala zbudati vtis o možnem zavezništvu med delavci in njihovo stranko.

Poletno in jesensko stavkovno gibanje leta 1993 so Svobodni sindikati končali s protestnim zborom pred Metalko v Ljubljani. Glavni razlog za zborovanje je bila nemožnost pogovarjanja z vlado in tudi z delodajalci. Iz posameznih stavk je takrat rastle gibanje, ki bi se lahko razširilo tudi na ulice in postalo nasilno.

Tik pred protestnim zborom je **Janez Drnovšek** povabil vse sindikate na nov pogovor. Njegove besede so izzvenele kot poizkus discipliniranja Svobodnih sindikatov. **Dušan Semolič** mu je skušal dopovedati, da se ne more pogovarjati, ker vlada sindikatom ne priznava enakopravnosti. Omenil je zlasti nezmožnost njihovega sodelovanja pri sprejemanju proračunskega memoranduma, ki razgalja politiko. Drnovšek se seveda ni strinjal s Semoličevo tezo o slabi vladi in dobrih sindikatih.

V začetku poletja 1993 se je v Mariboru razvilo veliko stavkovno gibanje. Začeli so delavci Elektrokovine. Osemdnevna stavka ni zalegla in šele po grožnji z gladovno stavko so delavci prišli do plač.

Stavke v Elektrokovini so se ponavljale. Njen lastnik – Sklad je skupaj z Mariborsko banko delavce večkrat izigral. V najtežjih trenutkih je Dušan Semolič v imenu delavcev prosil za pomoč celo predsednika vlade. Stečaj pa se ni bilo mogoče izogniti. Ko je Janez Drnovšek nekaj mesecev kasneje ob Zlati lisici našel čas za obisk Maribora, pa je lahko poslušal zgodbo o uspešni sanaciji Elektrokovine.

Kar dva tedna so stavkali livarji iz Železarne Štore. Zdelo se je, da je njihova železarna zrtvovana, da bi se ohranila delovna mesta v železarnah na Jesenicah in Ravnah. Svoje kritike so usmerili zlasti na generalnega direktorja Andra Ocvirka. Livarji so stavkali večkrat. Njihovi protesti so se nehali šele po stečaju. Danes livarna uspešno posluje, ker so jo najeli zasebniki.

Delavci Keramične industrije Liboje so v dveh letih doživeli kar dva stečaja. Po prvem so jih prevzeli celjski bankirji. Kaj bo po drugem, ne ve nihče. Žalska občina, kjer so iskali zaščito pred prvim stečajem, se ni izkazala. Bo mogoče boljše v novi občini Petrovč?

Najtežji problem Maribora je bila Metalnina družba TIO. Ker normalne stavke niso dale sadov, so se delavci večkrat odločili tudi za zasedbo tovarne in šefom prepovedali vstop. Nekaj dni kasneje so zasedli še mariborske ulice. Za predsednika stavkovnega odbora Bogdana Ivanoviča so opazovalci dejali, da ima kar preveliko moč. Ta pa je ves čas temeljila na argumentih.

Dva tedna kasneje je tudi Dagmar Šuster, predsednik zbornice okrcal sindikate, češ da ustvarjajo nevzdržen pritisk na plače. Povprečne plače pa so novembra 1993 znova dosegle 700 DEM. Zviševanje so omogočili tudi boljši delovni in poslovni rezultati. Večina delavskih in sindikalnih pritiskov pa je bila seveda omejena na podjetja, ki denarja za plače niso imela in ki so znižane plače praviloma izplačevala s kar precejšnjo zamudo. Slab mesec po prvem sestanku pa je Janez Drnovšek »obrnil ploščo« in začel sindikate snubiti.

MOŽ, KI ZMAGUJE Z MOČJO ARGUMENTOV

«Nobenega razvojnega problema v podjetju ni mogoče uspešno esiti, če se za način in smer reševanja ne dogovorijo med seboj vsi artneri: menedžment, organi upravljanja, sveti delavcev in sindi- al. Nujno za uspešno dogovarjanje pa je, da se vsi partnerji med oboj spoštujejo in da drug drugega ne omalovažujejo,« pravi Bo- dan Ivanovič, predsednik SKEI v mariborski Metalni.

Pravijo, da zgodovine ne de- ajo ljudje, so samo ljudje, ki so posobni reševati krize, ki jih orajra življenje. Bogdan Ivanovi- č je mož, ki je s svojo umirje- nostjo, preudarnostjo in poga- alsko sposobnostjo ogromno prispeval k temu, da kriza v Me- talni ni še globlja in da lastniki n vodilni v podjetju spoštujejo saj temeljne pravice delavcev. Njegova naloga je bila in ostaja ečka. Na eni strani mora skr- seti za interese delavcev, ki so po stečaju Metalnine Tovarne nvesticijske opreme ostali brez dela, po drugi pa mora štiti ti tudi interese delavcev, ki jim leniška družba Metalna daje jelo in kruh. Nepremišljen rad- calizem ali napaka v pogajanjih

pa morajo, pravi, tudi sindikati spoštovati mnenja strokovnih institucij in odločitve sodišč. Brez tega ni pravne države – je samo anarhija.

«Všeč mi je švedski model sindikalnega gibanja, kjer so sindi- kalni funkcionarji zaposleni v podjetjih in delno odvisni od svojega okolja. Sindikati, ki imajo težiče svojega dela izven podjetij, so prej kot slej odrezani od pravih informacij. Kar pa za- daveva participacijo, se nagibam k nemškemu modelu,« pravi.

Dodaja, da je škoda, da pri- nas med delavci še ni dovolj za- nimanja za svete delavcev. Ra- zočarani so nad neučinkoviti-

stovno nekdanjega samouprav- ljanja. Zanimari pa ne smemo pritiskov menedžmenta, ki smo jim dandanes izpostavljeni vsi zaposleni.

Čeprav ima Bogdan Ivanovič nedvomno mnogo lastnosti, ki odlikujejo dobrega politika, se s politiko ne ukvarja. To pa ne pomeni, da o njej ne razmišlja. »Morda smo v sindikatih naredili ob volitvah napako. Ver- jetno bi bilo bolje, če bi naši sindikalni zaupniki, ki imajo ugled, množične kandidirali na listah različnih strank. Po- tem bi danes poslanci v našem najvišjem zakonodajnem telesu – v državnem zboru – več vedeli o delovnopravnih problemih...«

In kakšne želje ima Bogdan Ivanovič v letu 1994? Njegove želje so realne: želi si, da bi zažive- la firma ECCE, da bi delniška družba Metalna končno dobila vodilni tim in da bi prišlo do notranje konsolidacije. Pred tem pa mora 25. januarja uspeti pri- silna poravnava na sodišču...

Tomaž Kšela

Njegovo politiko je bilo možno razumeti le kot iskanje opore v času rastočih razprtij med koalicijskimi strankami. Predsednik vlade je želel na te razprtije vplivati tako, da bi sindikati že pred novim letom podpisali vladino ponudbo socialnega premirja. Zadeva se seveda ni uresničila; Zveza svobodnih sindikatov je šele aprila 1994 podpisala dogovor o plačni politiki, ki pomeni del socialnega sporazuma. Odnosi med vlado in Svobodnimi sindikati so načelno zelo jasni in niso odvisni od obnašanja in posredovanja Združene liste, ki v vladi skrbi za resorje, najpomembnejše za delavstvo.

Po novembrskem ukoru Svobodnim sindikatom je Janez Drnovšek decembra začel proces njihovega snubljenja. Prosil jih je celo za podporo zakonu, ki bi pomenil skubljenje pravic upokoјencev.

Za stavke lahko rečemo, da so za sindikate najtežja in najdražja šola. Najtežja, zato, ker lomijo tudi najbolj čvrste sindikaliste, najdražja pa, ker delavcem lahko le začasno pomagajo do plač. Za njihova oziroma družbena podjetja pa je vse to le etapa na poti v stečaj, ki k sreči marsikje olajša položaj zaposlenih.

Položaj sindikatov v stavkovnih procesih pa se je kljub temu izboljšal in praviloma lahko računajo na podporo široke javnosti. Prav v tem pa je glavni premik in morda tudi premalo izkoriščena možnost Svobodnih sindikatov, ki združujejo več kot tri četrtine v sindikate včlanjenih zaposlenih v Sloveniji.

Pripravil in uredil
Franček Kavčič

BREZ UVOZA PŠENICE SPET NE BO ŠLO

Tudi letošnje poletje ni bilo najbolj naklonjeno slovenskim kmetovalcem. Pravijo, da je bilo drugo najbolj vroče v tem stoletju. Zato je že kar tradicionalna suša še toliko bolj oklestila pridelek. Seveda letošnjega pomanjkanja padavin še zdaleč ni mogoče primerjati z lanskoletnim dolгим sušnim obdobjem. Kljub temu je škoda precejšnja.

V novogoriški občini na primer je dolgo vroče poletje brez pravih padavin uničilo približno tretjino kmetijskih pridelkov. Posebna komisija izvršnega sveta je ugotovila, da je škoda več kot za 1,7 milijarde tolarjev. Med drugim je zelo prizadeto tudi grozde, ki ga bo po ocenah strokovnjakov manj za 30 do 50 odstotkov. Še najslabša pa se letos piše živini, saj je suša požgala od 14 tisoč kar 10 tisoč hektarov travnikov. Otave sploh ne bo, sena pa bolj za vzorec kot za pošteno krmiljenje.

Poletna vročina in suša pa očitno nista napravila veliko škode na naših žitnih poljih. Napovedi, da bodo letos polni silosi mlinskopredelovalnih podjetij, so se celo uresničile. Po podatkih žitne skupnosti so namreč v petih podjetjih prevzeli 91.696 ton zrnja. S tem je presežen doslej največji odkup v Sloveniji pridelane pšenice.

Zares dobra letina pa ima tudi manj svetlo plat. Kakovost domačega pridelka namreč ni prvovrstna. Manj kot desetina doslej odkupljene pšenice je prvega kakovostnega razreda. Večina druge pšenice, ki jo po izplačilih uvrščajo v drugi kakovostni razred, pa je v resnici tretjerazredna.

Zaradi slabe kakovosti pridelane pšenice bo morala država priskočiti na pomoč, saj brez dobre moke ni dobrega kruha. Uvozila bo približno 80 tisoč ton kakovostnega žita, da bomo lahko »popravili« domač pridelok. Ja, kljub rekordni letini ne bo šlo drugače. Spet si bomo morali pomagati z uvozom.

Tudi kmetijski minister Jože Osterc, ki je bil pred dnevi v Pomurju, je ponovno ocenil, da je slovenski pridelek pšenice druge kvalitete. Po njegovih besedah naj bi zato vlada skušala najti sredstva za primerno doplačilo in kritje proizvodnih stroškov kmetom. Ob tem pa je minister znova opozoril, da moramo sejati le tisto pšenico, ki je za naše razmere najbolj primerna. Pravzaprav stara resnica, ki pa je očitno mnogi še vedno ne jemljejo resno. Zato bomo še najmanj leto dni mešali svoje drugo in tretjerazredno pšenično zrno s prvovrstnim uvoženim, da bomo lahko hrustali okusen kruh. A. U.

Prelepo klasje, žal pa drugo-in tretjerazredno.

NARAVNA ZDRAVILIŠČA ZASTAVONOŠE V TURISTIČNEM GOSPODARSTVU

Turistični promet v Sloveniji od I-VI 1994

	I-VI 90	I-VI 94	Porast	
			I-VI 90	I-VI 94
Gostje skupaj	1.097.333	638.167	-42	+8
Domači	290.140	333.062	+15	+3
Tuji skupaj:	807.193	305.105	-62	+14
Nekd. SFRJ	403.987	55.499	-86	-12
Klasična tujina	403.206	249.606	-38	+22
Prenočitve skupaj	3.257.247	2.229.679	-32	+8
Domače	1.088.733	1.272.129	+17	+3
Tuje skupaj	2.168.514	957.550	-56	+16
Nekd. SFRJ	832.889	161.871	-81	-9
Klasična tujina	1.335.625	795.679	-40	+23

som 262. Slede: Terme Zreče (indeks 184), Lendava (indeks 173), Topolšica (indeks 162), Zdravilišče Dobrna (indeks 156), Terme Čatež (indeks 140) in Moravske toplice (indeks 126). Tudi večina preostalih slovenskih naravnih zdravilišč se je letos odrezala z večjim številom prenočitev tujih gostov, dvema pa to ni uspelo.

Med tujimi gosti je bilo v zdraviliščih daleč največ Avstrijcev, in sicer 21.795. To pomeni za 41,4 odstotka več kot lani v prvih sedmih mesecih. Gostov iz sosednje Hrvaške ni bilo kdo ve koliko, le dobrih 5.000, vendar je to več kot lani. Pozna se, da na Hrvaškem se zdaleč ni vse v redu in da je narod daleč od blaginje. In ko smo že pri tujcih, povejmo še to, da naša zdravilišča obiskujejo tudi ljudje iz precej oddaljenih držav. Iz ZDA se jih je letos napotilo po zdravje v Slovenijo 612, iz Izraela na primer pa 70. Po eni strani je ta slednja številka zanemarljiva, po drugi pa še zdaleč ne. Zadovoljni gosti so namreč najboljša reklama. In Izraelci so pri nas očitno zadovoljni, saj jih je bilo letos v zdraviliščih več kot lani (indeks 163).

Pa število domačih gostov v naših zdraviliščih? V primerjavi z lanskimi prvimi sedmimi meseci jih je bilo letos v enakem času v zdraviliških hotelih nekoliko manj kot lansko leto. Lani so jih našli 100.779, letos pa 98.225. Indeks je 97.

Število domačih gostov se je najbolj povečalo v Ptujskih toplinah. Lansko leto so jih imeli 652, letos 1508. Indeks je v tem primeru kar 231. Zelo dobro so se odrezale tudi Dolenjske toplice (indeks 142). Slede: Terme Čatež

(indeks 132), Zdravilišče Laško (indeks 125) in Topolšica (indeks 113). Terme Zreče imajo enak obisk domačih gostov kot lani v tem času, vsa druga zdravilišča pa manjšega.

Podobno kot obiskovalci hotelov so se slovenski turisti »odrezali« tudi pri številu prenočitev v hotelih slovenskih naravnih zdravilišč. V letošnjih prvih sedmih mesecih je bilo v primerjavi z lanskim enakim obdobjem teh prenočitev malce manj. Indeks je 96.

S številom prenočitev domačih gostov se lahko najbolj pohvalijo Ptujске toplice. Lani so jih zabeležili v prvih sedmih mesecih 3833, letos v enakem obdobju pa kar 5395. Indeks je 141. Tudi Dolenjske toplice so letos zanimive za Slovence. Imele so za 32 odstotkov več nočitev kot lani. Na tretjem mestu po nočitvah domačih gostov so Terme Portorož (indeks 144), na četrtem Topolšica (indeks 107), peto mesto si delita Zdravilišče Laško in Terme Zreče (indeks 104), na šestem mestu pa so Terme Čatež z indeksom 101.

Druga slovenska naravna zdravilišča so se v tem pogledu letos slabše odrezala kot lani, zato pa so imela toliko več nočitev tujih turistov. Konec koncev je pomembno predvsem to, da so zmogljivosti izkoriščene. In v slovenskih naravnih zdraviliščih so dobro. Če upoštevamo prenočitve domačih in tujih gostov v prvih sedmih mesecih, jih je bilo letos za tri odstotke več kot lani v tem času. Morda ni več daleč leto, ko bo na dlani, da so prav naravna zdravilišča nosilec našega turističnega gospodarstva.

Andrej Ulaga

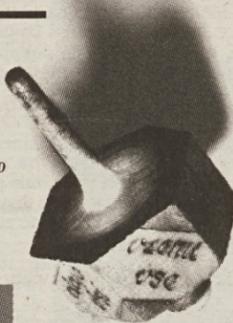
127.000

nezaposlenih slovenskih delavcev

Država je na počitnicah

Čeprav ni rešila problema nezaposlenih. Pomagati si bodo morali sami tako, da svoj certifikat zaupajo nekemu, ki jih ne bo pustil na cedilu PULSAR

Ne zaigrajte

svojih

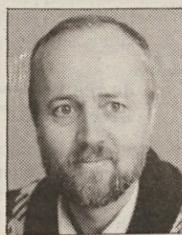
certifikatov

stavite na strokovnjake

PULSAR d.d.

Vpisna mesta:

- PTT podjetje Slovenije, Ljubljana, na vseh poštah v Sloveniji
- PULSAR d.o.o., Ljubljana, Dalmatinova 2
- PROXY d.d., Ljubljana, Dalmatinova 2
- BONA FIDE d.d., Koper, Pristanška ul. 3, s predstavništvi v Ljubljani, Kolodvorska 7 in v Izoli, Drevored 1. maja - poslovni center
- TMB d.o.o., Maribor, Strossmayerjeva 13
- TRIMO d.d., Trebnje, Prijateljeva 12
- AŽUR GROSUPLJE, z menjalnicami v enotah: Adamičeva 10, Grosuplje, c. Gubčeve brigade b.š. in c. 1 borcev 17, Brežice
- DADAS d.d., Trbovlje, Gimnazijska 16, Trbovlje, s poslovalnicami v LJUBLJANI, Kotnikova 2 in v Mariboru, Partizanska 13a

Piše: Vlado Babić

Pismo iz Beograda

Sankcije

Čim želite pobegniti z Balkana in menite, da se morate nujno vključiti v Evropo, najbrže želite napraviti dober vtis in si kajpak mislite, da ni nič slabšega kot to, da je ves svet proti vam. Da se ne mara družiti z vami in da vas postopno izolira. Še več, ker vas želi kaznovati in preprečiti širjenje okužbe, uvede proti vam strašne sankcije in vas izključi iz mednarodne skupnosti. Nenadoma ste tako sami, obdani z modernim sanitetnim kordonom.

Če ste notri, se vam prenašanje sankcij težko zdi velika sreča. Nasprotno! Objektivno smo nazadovani za desetletja in to ne samo po natančno izmerljivih kazalcih, kot je 45 milijard dolarjev dosedanje škode in še okoli 150 milijard dolarjev škode v naslednjih dveh desetletjih, če bi sankcije takoj odpravili. Nazadovani smo tudi, kar zadeva merila, moralo, odnos do dela, odnos do vojne, razumevanje lastnega in narodnega interesa. Staro pravilo je, da se moštva, ki zmaguje, ne zamenja. Zato bo naša usoda še dolgo sedanja ekipa SPS, ki je izumila perpetuum mobile - družbo, ki deluje brez dela.

Že prvi, nespretni namigi o možni miroljubni politiki Srbije in možnosti postopnega ukinitja sankcij so izzvali pravi družbeni tektonski udar. Nič čudnega, saj smo se navadili na sankcije, prilagodili smo se jim in pripravili na tisočletno obdobje sankcij, ki nam ga je obljubil predsednik Milošević. Vsa družbena struktura je prilagojena temu. Zato je povsem razumljiv šok, ki ga je izzval možni preobrat. Morda

je pravi izraz za to panika, saj je zajela vse sloje in vse regije.

Sodeč po reakcijah bi lahko skorajda trdili, da je še nekaj hujšega od sankcij: namreč njihovo ukinjanje. Zdej, ko je vse urejeno, bi bil potreben strašen napor, da bi spet vse postavili na glavo. In vprašanje je, ali si tega želimo. Naše reakcije je mogoče primerjati s težavami večletnih zapornikov pri poskusih prilagoditve normalnemu življenju. V zaporu ni ravno zabavno, toda vedno drugi skrbijo zate. Hrana ni ravno izbrana, vendar ti redno postrežejo in lahko se celo zrediš. Če se še znaješ in zapornikom prepredajša pretihotapljenе cigarete, si na konju. Poleg vsega tega pa lahko po mili volji sovražiš upravnika in stražarje, ki so kajpak krivi, ker si v zaporu.

Sankcije so naredile, kar ni bilo njihov namen, temeljnega cilja pa niso dosegle. Spremenile so namreč ljudi, oblast pa je ostala ista. S takim narodom in tako oblastjo pa nam bo težko. Za razliko od političnih agitatorjev, ki za vse težave krivijo druge, resni analitiki opozarjajo, da se bodo prave težave pojavile šele po ukinitvi sankcij. Da se bomo šele takrat znašli v godlji. Da se bodo takrat razpršile vse megle in bo nastopil trenutek resnice za vsakogar. Odkrili bomo, da nismo na prisilnem dopustu, temveč da smo v resnici - brez dela. Naša tovarna ni obstala zaradi embarga, temveč zato, ker bi tako ali tako propadla. »Velikani« naše industrije ne bodo mogli začeti proizvajati brez tujega kapitala, tega pa zanesljivo ne bo v proizvodnjo brez trga. Potrebna bo eutanazija »Crvene zastave«, železarne Smederevo in mnogih drugih tovarn. Najbrž eutanazija ni pravi izraz, ker je v načelu neboleča, ukinitve tovarn pa bo zanesljivo zelo bolela. Kot da še nimamo dovolj težav, nas čaka še plačilo dolgov, ki so ta leta mirovali. Morali bomo plačati kazni za piratske kraje filmov, s katerimi smo ljudem ustvarjali videz normalnega življenja.

Ljudje so po zaslugi sankcij kmalu spoznali, da se ne izplača truditi za malo denarja, temveč delati za kaj večjega. Na zdajšnji ravni našega družbenega in civilizacijskega razvoja nam vsekakor bolj ustreza nedelo kot delo, nered kot red. Če kdo resno razmišlja, da bi nam odpravili sankcije, dvomim, da bi ga podprli. Bolje nam je v iluzijah.

Ustanovitelji in vpisna mesta: PROXY d.d., Ljubljana / BONA FIDE d.d. Koper / TMB d.o.o. Maribor

stavite na strokovnjake

v Ljubljani, Kotnikova 2 in v Mariboru, Partizanska 13a / TRIMO d.d., Trebnje, Prijateljeva 12, AZUR GROSUPLJE, Adamičeva 10, c. Gubčeve brigade b.š. Trebnje in c. 1 borcev 17, Brežice

PULSAR
061/13 13 325

Borznoposredniška hiša Trbovlje, Gimnazijska 3

DADAS

d.d.

PLAČE: REALNO NIŽJE, NOMINALNO VEČJE

Povprečna kosmata plača, ki so jo zaposleni v podjetjih in drugih organizacijah zaslužili letos junija in si jo izplačali v juliju, je bila po podatkih Slovenskega statističnega zavoda 92.014 tolarjev, od tega v gospodarstvu 87.816 tolarjev, v negospodarstvu pa 105.546 tolarjev. V primerjavi z junija izplačano plačo je bilo te za 0,9 odstotka več, in sicer v gospodarstvu za 0,8 odstotka več, v negospodarstvu pa za 1,2 odstotka več.

Če ta povečanja primerjamo z dvigom cen življenjskih potrebščin v mesecu služenja teh plač, vidimo, da so bile letos junija zaslužene kosmate plače realno za 0,6 odstotka nižje. V gospodarstvu so se realno znižale za 0,7 odstotka, v negospodarstvu pa za 0,3 odstotka.

Junija zasluženega in julija izplačanega čistega osebnega dohodka je bilo za 58.453 tolarjev, kar je po znesku za 0,8 odstotka več kot tistega, zasluže-

nega v maju. Od tega so zaposleni v gospodarstvu zaslužili povprečno po 56.165 tolarjev ali za 0,7 odstotka več, zaposleni v negospodarstvu pa po 65.828 tolarjev ali za odstotek več.

Če preračunamo junija zaslužene in julija izplačane plače po tečaju nemške marke, kakršen je bil sredi izplačilnega meseca pri Banki Slovenije, vidimo, da je bilo v kosmati obliki za 1156 mark ali za 0,7 odstotka več kot one, izplačane v juniju, čiste plače je bilo za dobrih 734 mark ali za 0,6 odstotka več, prispevkov pa za 422 mark ali za 0,9 odstotka več. Ker so poleti tolar za turiste podražili, so menjalnice znatno pocenile tudi marko.

Če bi namesto tečaja pri Banki Sloveniji upoštevali srednji tečaj marke v menjalnicah sredi julija, bi lahko ugotovili, da je bilo tedaj čiste plače celo za 754 mark, kar je za 1,5 odstotka več kot tiste, izplačane sredi junija.

Junija zaslužene čiste plače zaposlenih v negospodarstvu so se zneskovno nekoliko bolj povečale, kot so se v gospodarstvu. Tako se je razdalja med obema povprečjema nekoliko povečala. Medtem ko so maja izplačani čisti osebni dohodki zaposlenih v negospodarstvu v povprečju za 17,3 odstotka prehiteli povprečje gospodarstva, se je pri junijskih izplačilih ta razlika skrčila na 16,9 odstotka, pri julijskih pa se je spet povečala na 17,2 odstotka.

I. P.

Opel Astra gre za med

V Evropi so doslej prodali že 1,6 milijona avtomobilov Opel Astra. V prvih treh mesecih letos je bil ta avtomobil kar v petih evropskih državah na vrhu prodajne lestvice, je sporočil urad za odnose z javnostjo za Srednjo in Vzhodno Evropo General Motorsa s sedežem na Dunaju.

Novi modeli, ki bodo prišli na trg leta 1995, bodo zadovoljili evropske standarde glede izpušnih plinov, porabili pa bodo le 5,9 litra goriva na 100 prevoženih kilometrov. Nekaj sprememb bo tudi na oblikovalskem področju. Novosti pri modelu za leto 1995 so tudi standardno vgrajena zračna blazina za voznika in možnost vgradnje zračne vreče za sovoznika, ekonomični 1,6-litrski motor, novi 1,7-turbodieselski motor, serijski plinski

blažilci pri podvozuju, gume z nizko stopnjo trenja, bogatejša oprema in oblikovne spremembe na karoseriji in v notranjosti avtomobila.

Pri Oplu računajo, da se bodo za Astro odločali predvsem kupci med 25. in 45. letom, z različ-

nimi potrebami in željami, zato ponujajo pet različnih oblik, osem motorjev in različno opremo. Šest motorjev je bencinskih, dva sta turbodieselska. Izboljšana in pomlajena Astra bo torej vsaj tako mikavna, kot je sedaj njena starejša sestra.

»TEK SREČE«

24-urni maraton

Tradicionalni »Tek sreče« po ulicah Grosuplja bo tudi letos. Zanimiva prireditev – gre za 24 ur neprekinjenega teka – bo 26. in 27. avgusta. Pobudnik »Teke sreče« je nekdanji atlet Bajota Dizdarevič, ki pravi, da ljudje vse bolj hrepenijo po rekreativnem športu in sprostitvi, vse manj pa po velikih naporih in zahtevnih tekmovanjih. Ker je 24-urni tek po ulicah Grosuplja rekreativen, bo zanimiv za vse, tudi za ljudi s skromno telesno pripravlje-

nostjo. Start in tudi cilj bosta pred Motelom Grosuplje.

Lani se je prireditve udeležilo več kot 300 tekačev, letos pa organizator pričakuje še bolj množično udeležbo. Anketa je namreč pokazala, da se ljudje radi združujejo in zabavajo na takih in podobnih rekreativnih prireditvah.

Prireditve se bo pričela v soboto, 26. avgusta, ob 19. uri in trajala 24 ur, ne glede na vreme. Prijavitelj se je treba uro pred startom, kasneje pa ob vsaki polni uri. Vsak bo tekel, kolikor bo želel. Tisti, ki bodo premagali največ kilometrov, bodo lepo nagradjeni. Poskrbljeno bo za vse, tudi za zabavo in dobro živo glasbo.

AK Špela

Družbo tvorita dva velika razreda: tisti, ki imajo več večerij kakor teka, in tisti, ki imajo več teka kakor večerij.

Nicolas Sebastien Chamfort

Kdor bi se rad znebil denarja, pa ne ve kako, naj kupuje stare hiše in jih popravlja.

Nemški pregovor

Učenje v samotni gora ni toliko vredno, kot če se usedeš na razpoje in prisluhneš besedam ljudi.

Kitajski pregovor

Eden se vam prikrade z grehom navzgor, drugi od kreposti pade.

W. Shakespeare

ATRIS

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 34

ATRIS – BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA, Ljubljana, Dalmatinova 4, sprejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste zmožljivosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolic in drugih možnosti.

Pišite nam ali telefonirajte na 061 131 0033 int. 384, 385 061 326 982 ali 322 975; naš telefaks je 061 326 982 ali 317 298 Ziro račun 50101-601-92077 – Atris.

Poslovni čas za stranke vsak delovnik od 9. do 15.30 ure.

A) POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

PONUDBA MOŽNOSTI ZA LETNI DOPUST

Borza sprejema prijave za letni dopust. Ob potrjeni rezervaciji se vplača 40% odstotkov, znesek pa mora biti v celoti poravnani 10 dni pred odhodom na dopust, v republiki Hrvaški 15 dni pred odhodom. Možnost plačila v dveh obrokih ali s turističnim kreditom.

1. **PENZIONI V FIESI** – sobe za 3 do 4 osebe s kopalnico, predprostorom in teraso, penzion ali polpenzion do 2. septembra. Cena penziona za odrasle 49 DEM, za otroke do 10. let 37 DEM v tolarški protivrednosti. Cena polpenziona za 4 DEM nižja. MOŽNA OBROČNA VPLAČILA. Termin po sedem dni, prosto po 20. avgustu: zamenjave vsako soboto.

2. **POČITNIŠKI APARTMAJI V PIRANU** – sodobno opremljeni za dve ali štiri osebe 85 oz. 100 DEM dnevno. Termin po 27. avgustu.

4. **POČITNICE NA POKLJUKI V DVO- ALI ŠTIRIPOSTELJNIH APARTMAJIH** – od 27. avgusta do 1. oktobra. Cene: veliki ap. 56 DEM, mali ap. 37 DEM v tolarški protivrednosti. Termin vsako soboto. Turistična taksa ni vključena.

5. **POČITNIŠKI DOM V BOHINJU** – šest ap. za štiri in dva za osem oseb, cena 60 oz. 120 DEM za večjo enoto. Termin od 30. avgusta dalje. mansardni apartma 50 DEM.

6. APARTMAJI V NASELJU PICAL, APARTMAJI LUNA

po 29. 8.	ap. za 3 osebe	za 4 osebe	za 6 oseb
PICAL	59 DEM	66 DEM	79 DEM
LUNA	42 DEM	49 DEM	

POLPENZION	po 29. 8.	45 DEM	v 1/2 sobah
Hotel Kristal	po 29. 8.	47 DEM	v 1/2 sobah
Hotel Neptun	po 29. 8.	39 DEM	v 1/2 sobah

Hotelsko naselje SPLENDID po 29. 8. do 18. 8. 36 DEM

7. **GARSONJERE V ČERVARJU** – za štiri osebe, opremljena kuhinja. Cena 48 DEM. Posamezni termini v avgustu.

8. **HIŠICE NA ROGLI** – za štiri osebe, termini 7 ali 10 dni, cena dnevnega najema 58 DEM. Prosto od 25. 8. dalje.

9. **KOPER garsonjera** za 4 osebe, termini od 27. 8. dalje. Cena 35 DEM.

10. **OTOK PAG, Gajac** – enosobno stanovanje po 29. 8. Cena 45 DEM.

11. **Postavitev prikolic na VRANSKEM** – brezplačna uporaba bazena, celoletna najemina prostora 500 DEM.

12. **Prikolica v Martuljku** – za štiri osebe, prosti termini v septembru, cena 32 DEM na dan.

13. **POČITNIŠKI DOM V KRANJSKI GORI** – tri- in štiriposteljne sobe, polpenzion, sedemdnevni paketi, zamenjave vsako soboto, 245 DEM. TO PONUDBO PRIPOROČAMO.

14. **POČITNIŠKE HIŠICE V ZAMBRATIJI, SAVUDRIJA** – penzion, hišice za 4 ali 5 oseb, spalnica, otroška soba, predprostor, kopalnica. Cena polnega penziona 39 DEM, otroci do 10. leta 31 DEM. Termin po 26. avgustu.

15. **POČITNIŠKI DOM SAVUDRIJA** – tri- ali štiriposteljne sobe, penzion, cena 43 DEM, prosti termini v avgustu.

ŠOLA V NARAVI

Organizatorje šole v naravi obveščamo, da imamo v mesecu septembru prosta dva počitniška doma do 100 ležišč. Cena za polni penzion je 35 DEM.

POSAMEZNI TERMINI ZA ODDIH

ATOMSKE TOPLICE	od 24. do 30. 8.	CENA 89 DEM
KOPE ap. za 4 osebe	od 24. 8. do 27. 8.	CENA 39 DEM
ČERVAR, GARSONJERA	od 29. 8. dalje	CENA 46 DEM
BARBARIGA	od 26. 8. dalje	CENA 48 DEM
MAREDA, dvosobno stanovanje za pet oseb	od 31. 8. do 9. 9.	CENA 42 DEM
	od 9. 9. do 19. 9.	CENA 42 DEM

TERME ZREČE
 PETDNEVNI POČITNIŠKI PAKET 300 DEM POLNI PEN.
 DESETDNEVNI POČITNIŠKI PAKET 530 DEM POLNI PEN.
 Pokličite pa telefonu 063 762 451.

RATEČE PLANICA, PRIVATNI PENZIONI do 15. 8.

CENE: ap. za 2 osebe 50 DEM
 za 4 osebe 70 DEM
 za 6 oseb 100 DEM

BLED, turistični apartmaji 1. kategorije za 4 ali 8 oseb, cena 70 oz. 130 DEM. Nočitev z zajtrkom 35 DEM.

KMEČKI TURIZEM »Pri Marti« – Drbetinci, 15 km oddaljena kmetija od Ptujja. Gostišče ima 60 sedežev, primerno za slavlja, sindikalne izlete, individualne obiske.

PONUDBA V MESECU SEPTEMBRU

Prikolice v Luciji, Belvederju, Ankaranu, Fiesi, Koversadi, cena 45 DEM.
STANOVANJA V Novigradu, Dajli, Barbarigi, Maredi.

B) SEJEMSKA PONUDBA

1. **KÖBENHAVEN SFF**, sejem skandinavskega pohištva, svetil, tekstila od 31. 8. do 4. 9. Štiridnevni obisk z letalskim prevozom 1650 DEM.

2. **PARIZ, mednarodni sejmi mode PAPF in SEHM**, sejem ženske konfekcije od 2. do 5. septembra in moške ter deške mode od 3. do 5. septembra.

3. **Mednarodna razstava vozil IAA Hannover**, 3. do 11. 9., odhod aviona 6. 9. Cena tridnevnega potovanja 990 DEM.

4. **AVTOMEHANIKA FRANKFURT**, sejem opreme avtomobilskih delavnic in bencinskih črpalk, od 13. do 18. 9. Tridnevni obisk sejma z letalskim prevozom 1090 DEM. ZA SEJEM JE IZREDNO ZANIMANJE.

5. **MILANO MODIT**, tridnevni ogled mednarodnih sejmov od 30. 9. do 4. 10. CENA 360 DEM.

6. **PHOTOKINA KÖLN**, od 22. do 29. septembra, sejem fotoaparatorov, video, hi-fi, tehnika za film, radio, TV. Štiridnevno potovanje z avionom 1295 DEM.

7. **IMEGA MÜNCHEN**, prehrambeni sejem z obiskom OKTOBERFESTA od 18. do 22. 9. Dvodnevni avtobusni ogled 210 DEM.

8. **BUREAU 94 BRUSELJ**, sejem pisarniških opreme, pisarniških strojev, računalnikov, od 21. do 28. 9. Štiridnevni obisk z avionskim prevozom 1390 DEM.

9. **MILANO**, sejem orodjarskih strojev, tridnevni ogled sejma od 29. 9. do 4. 10. CENA 360 DEM.

10. **PARIZ EUROPLAST**, sejem plastike, izdelkov iz gume, surovine, stroji in obdelave. Štiridnevni ogled od 2. do 6. 10. CENA 664 USD.

11. **HOGATEC 94 DÜSSELDORF**, sejem hotelirstva in gastronomije od 10. do 14. oktobra. Štiridnevno potovanje z letalom 1340 DEM.

IZLET PO LJUBLJANICI

Vsakodnevni izlet z rečno ladjo po Ljubljani. Barka sprejme do 40 gostov. Možen piknik na barki in ob pristanaku v vasi Vrba. Dnevni najem barke za 6 ur 24 000 tolarjev, druge ure po 2 000 tolarjev.

POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI JIH POTREBUJEMO

1. **Počitniške hišice** v ČATEŽU, ATOMSKIH TOPLICAH ali MORAVSKIH TOPLICAH

2. **Počitniške zmožljivosti v slovenskem primorju in v Istri.** POSEBNO SE ZANIMAMO ZA STANOVANJA V MAREDI IN NA OTOKU LOŠINJU. Ponudba je lahko penzijska ali pa najem opremljenih apartmajev.

K ponudbi vabimo tudi lasntike vikendov ali počitniških stanovanj v ANKARANU, Izoli, LUCIJI, Piranu in v ISTRI OD KANEGRE do ROVINJA.

Informacija gostom Atrisa

PLAČILNI POGOJI: Ob potrditvi rezervacije zahtevamo plačilo 40% celotnega zneska. Pri odpovedi nad 20 dni pred odhodom za že rezerviran termin zaračunamo stroške poslovanja in nastale stroške; najmanjši znesek stroškov odpovedi je 4000 tolarjev pri krajši odpovedi zaračunamo stroške in 30% celotnega zneska. Cene veljajo le za že v celoti plačane aranžmaje, če se te ne spremenijo za več kot 7%. Po vplačilu gostje prejmejo našo napotnico. V primeru, da naše napotnice ne prejmete sedem dni pred odhodom nas nujno pokličite. Reklamacije v skladu s turističnimi uzancami razrešujemo sporazumno.

ATRIS je povsod, kjerkoli ste.
 Metod Zalar,
 direktor Borze

ROKOVNIK - PRIROČNIK '95

– lepši, zajetnejši in vsak hip koristen pri vašem delu

Cena 3.045 SIT.

Možnost napisa na ovitku.

V primeru predplačila vam priznamo ceno **2.230 SIT.**

V ceni je vključen 5-odstotni prometni davek.

Vsebina:

- koledarski del s planerjem
- zajetnejši blok za zapiske
- priročniški in informativni del s temeljnimi pravicami delavcev in sindikatov v:
 - zakonu o delovnem razmerju
 - splošnih kolektivnih pogodbah
 - zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju
 - zakonu o zdravstvenem zavarovanju
 - zakonu o soupravljanju
- Povzetke zakonskih pravic so pripravili priznani strokovnjaki – sodelavci naše založbe.

Rokovnik bo izšel v oktobru. Cena v predplačilu velja do 31. avgusta.

PULSAR
 061/13 13 325

Ustanovitelji in vpisna mesta: **PROXY d.d.**, Ljubljana / **BONA FIDE d.d.** Koper / **TMB d.o.o.** Maribor

Ne zaigrajte svojih certifikatov

Vpisna mesta: PTT podjetje Slovenije, Ljubljana, na vseh poštah v Sloveniji DADAS d.d., Trbovlje, Gimnazijska 16,

certifikatov

UGLED NA TEHTNICI

Indiferentnost kot splošen pojav naše vsakdanjosti se vedno bolj širi. V vsakdanjem življenju ima različne oblike: ljudje se poredko zmenijo za soseda, ki je v stiski, in mu stežka priskočijo na pomoč. Navzven pa se indiferentnost kaže v apatičnosti do družbenih pojavov in neupoštevanju človeka kot posameznika, še posebej takrat, ko pride v roke policista ali zdravnika. Tudi v takšni indiferentnosti do sočloveka je moč iskati enega izmed vzrokov, ki so povzročili smrt dveh mladih fantov na pragu življenja.

Nesmiselna smrt je vedno obtožujoča, še posebej, ko gre za mladega človeka. Letošnje poletje so zaradi mladostniškega nasilja in brezbrzičnosti ugasnili življenja treh mladih fantov. Za dva med njimi so vedno glasnejše govorice, da bi lahko preživevala, če bi zdravstvena služba zanj ustrezno poskrbela. Obtožbe letijo na dežurno zdravnico v Kranju v primeru Gašperja Miheliča in zdravstveno osebje v Izoli v primeru Kristjana Kuharja.

Kot je znano, so oba fanta hudo poškodovani njuni vrstniki in sta umrla. Dvom o tem, ali je zdravstvena služba ravnala strokovno in ali bi smrt s pravočasno in

pravilno diagnozo lahko preprečili, pa ostajajo.

Minister za zdravstvo dr. Božidar Voljč je pooblastil dr. Jožeta Lokarja, predsednika zdravstvenega sveta, naj ustanovi komisiji, sestavljeni iz strokovnjakov, ki niso vpleteni, da bosta primerna raziskali, in si tako umil roke. Kaj bo storjenega, da se v prihodnje kaj takega ne bi več dogajalo, ne zremo.

Zdravniki sami priznavajo, da se z novim sistemom večajo vrzeli v zdravstveni službi, razpada osnovno zdravstveno varstvo, obratnih ambulant za delavce skorajda ni več, specialisti so vse težje dosegljivi. Kdor ima denar, lahko obišče privatnega zdravnika, kdor ga pa nima...

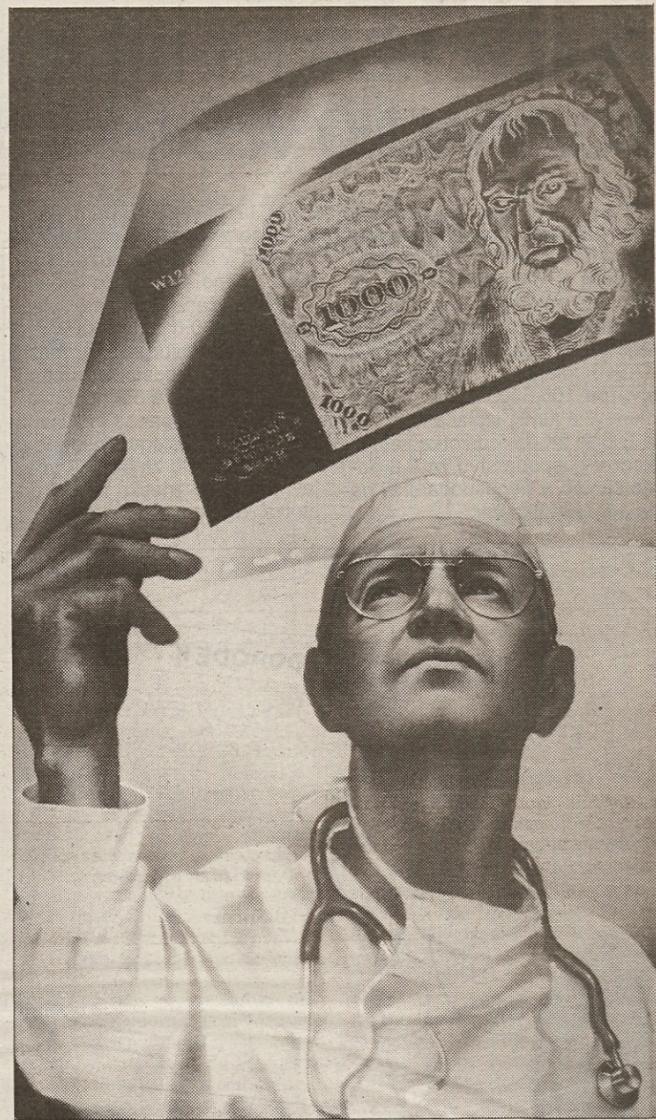
Po drugi strani pa si zdravniki že vrsto let prizadevajo, da bi si vrnili ugled, ki so ga svojčas uživali. Vrnili so jim odvzeti naziv doktor, dobili so zdravniško zbornico, zdravstveno kolektivno pogodbo za zdravnike, toda za svoje odgovorno delo, saj imajo v svojih rokah človekovo življenje in smrt, so še vedno premalo plačani.

Ob vseh tem, za kar so se zdravniki bojevali in se še bojujejo, pa je bilo bolj malo slišati, kaj je bilo narejenega za sankcioniranje njihovega slabega dela,

kakšne so motivacije, da bi čim bolj kakovostno opravljali svoje delo, kaj je bilo storjenega, da ne bi zdravnik pacienta obravnaval kot objekt, ampak kot človeka z vsemi specifičnimi težavami, ki jih ima. Zdravnik bi moral znati pacienta poslušati, ga skušati razumeti in mu po svojih močeh pomagati. Ravno tu, v vsakdanjih, medčloveških odnosih med zdravnikom in pacientom je bilo najmanj narejenega. Vedno se je dogajalo, da so se zdravniki zavzemali za zunanji ugled, ko pa je prišlo do problemov, so se vedno zaprli v svoj ceh in ščitili drug drugega. Seveda ne kaže metati vseh zdravnikov v isti koš, med njimi so takšni in drugačni.

Glavna bitka za vrnitev ugleda zato zdravnike šele čaka. To je bitka predvsem na človeški ravni, v odnosu med zdravnikom in pacientom, ko bo imel slednji občutek, da se je zdravnik zanj potrudil po svojih najboljših močeh, čeprav ni njegov sorodnik ali znanec, ko pacient ne bo odhajal skozi bolniška vrata le s svežnjem popisanih receptov za raznobarne tablete. Zdravnikom ne bodo vrnilo ugleda visoke plače, ampak korekten odnos do pacienta.

Marija Frančeskin

ŽENSKESKE NA TRGU DELA (3)

Predstavnica šolskega sindikata ni imela podatkov o položaju žensk v svoji državi, ampak je razgrnila dilemo, ki naj bi bila po njenem mnenju pomembnejša od vseh teh poročil sindikalistk posameznih držav, to je dilemo o strategiji in političnih vprašanjih.

Predstavnica sindikata iz Srbije izhaja iz novinarskih krogov in je predstavnica Neodvisnega sindikata novinarjev, ki so ga ustanovili na RTV Beograd zaradi upora novinarjev proti politiki. Oblast je odpustila več kot 100 novinarjev. Predstavila je težak položaj novinarjev v svoji državi in pri tem poudarila, da se njihov sindikat bojuje predvsem za svoj obstoj.

O organiziranosti v bivših socialističnih državah je menila, da so sindikati tudi danes podaljšana roka vladajoče stranke. Po njenih besedah naj bi se v postsocializmu oz. postkomunizmu sindikat le preoblekel, drugo pa naj bi ostalo vse po starem. Spraševala se je tudi, od kod vsem tem novim sindikatom denar. Za svoj sindikat je povedala, da nimajo prostorov niti denarja.

Po mnenju sindikalne predstavnice iz Beograda ni smiselno organizirati nikakršne organizacije žensk. Poročila predstavnic posameznih držav pa je ocenila kot poročila iz socialistične dobe, dobe, v kateri so bile ženske zelo zaščitene. Verjela pa ni niti v resničnost podatkov, ki so jih le-te predstavljale.

● **Finska:** Tudi predstavnica finske je povedala, da delodajalci raje zaposlujejo moške, in to predvsem zaradi nočnega dela. Takšno delo so namreč uspeli za ženske prepovedati. Povedala je tudi, da je oskrba v domovih za starejše in otroke zelo draga in še premalo teh domov je organiziranih in javnem sektorju. Oskrba v privatnem sektorju pa je tako draga, da si jo lahko privoščijo le redki srečneži. Revnejši sloji prebivalstva si tudi ne morejo plačevati starostnega zavarovanja.

● **Anna Oulatar,** predstavnica Mednarodne konfederacije svobodnih sindikatov nas je seznanila s politiko o položaju žensk v tej mednarodni instituciji.

Opozorila je, da bi morali v vseh sindikalnih strukturah proučiti izobrazbeno raven, ker bi ti podatki njihovo organizacijo zanimali. O tem bo tudi konferenca v Belgiji.

Udeleženci seminarja smo delale tudi v t. i. delavnicah (razdeljene smo bile v štiri skupine). Tu naj bi iskale rešitve za zmanjševanje brezposelnosti žensk; soodločanje žensk; pravice žensk glede socialnega varstva, zaščito materinstva, skrb za otroke in starejše osebe; nasilje na delovnem mestu ter sindikalno politiko in programe za ženske. Poleg predlogov rešitev na teh področjih naj bi na-

kazale tudi metode, s katerimi bi prišli do zelenih rešitev.

Ugotovitve v posameznih delovnih skupinah so bile ena od podlag za oblikovanje sklepov ob zaključku seminarja.

Protest proti nasilju in diskriminaciji žensk letos pomladi v Italiji

Peter Seideneck iz EKS je dejal, da je ta institucija proizvod evropske integracije, nekakšen sindikalni odgovor na ekonomsko-socialne in gospodarske razmere. EKS mora skrbeti za vprašanja Evropske unije. EKS ne dela v državah bivših sovjetskih in baltičnih držav. Dejal je, da v Evropi niso bili pripravljani na tako velike spremembe, in da še nimajo izdelane strategije, učijo se na napakah. Upajo, da bodo razvili ustrezno strategijo ravno s pomočjo članic Evropskega sindikalnega foruma. Financiranje te institucije poteka preko komisije EKS. EKS se financira iz članarine, pri čemer upošteva ekonomske in socialne razmere članic.

Kongres EKS bo maja 1995 v Bruslju, na katerem bodo obravnavali statut in finančni program ter sprejeli sindikalne organizacije iz Vzhodne Evrope. Do zdaj ima status opazovalca 10 sindikalnih organizacij iz Romunije, Bolgarije, Madžarske, Češke, Slovaške in Poljske. Seideneck je predstavil tudi usmeritve, ki naj bi veljale za sprejem v EKS. To bodo sindikalne organizacije, katerih države so članice Evropske skupnosti in na poti za sprejem

v ES.

Seznanjeni smo bili tudi s programom PHARE, katerega največji del gre preko vlad. Če bi se primerno organizirali, bi lahko velik del tega denarja usmerili v projekte, ki koristijo sindikalnim ciljem. Enako velja za financiranje programov, ki promovirajo reševanje vprašanj ženske enakopravnosti. Med temi pro-

1. EKS mora še naprej zagotavljati pogoje za izobraževanje in strokovno izpopolnjevanje žensk v novih delovnih pogojih. Poskrbeti je treba za organizacijo seminarjev članov EKS, potem pa naj bi se ustanovila stalna skupina.

2. Vzpostavljena mreža, s katero se povezuje Komisija za ženska vprašanja pri EKS, se mora še naprej razvijati (podobne komi-

grami je tudi poseben program PHARE, Demokratični program, ki mu je na leto namenjeno 30 odstotkov vsega denarja. Ta je posebej primeren za uveljavitev projektov s področja ženskega vprašanja. Sindikati niso institucionalizirani vključeni v noben predpisani postopek delitve denarja. Sindikati se lahko le izurijo v lobiranju pri predstavnikih in domačih koordinatorjih PHARA.

Iz Evropske skupnosti nas je pozdravila Eva Kaluzinska, ki dela v Bruslju že šest let, zadnji dve leti za Evropsko komisijo. Izhaja iz novinarskih krogov, delala pa je tudi v sindikatih. Predstavila nam je delo Evropske komisije, institucije, ki je izvršno telo Evropske unije. Komisijo sestavlja 17 komisarjev, med katerimi je le ena ženska. Sedaj delajo na treh programih: zakonodaji, vprašanju žensk na delovnih mestih in vprašanju žensk v družbi. Za delo pri posameznih projektih določijo kontaktne osebe, kot je to npr. pri projektu PHARE.

Na podlagi razprav in zaključkov iz delovnih skupin udeleženk seminarja je konfederalna sekretarka Beatrice Hertogs seminar sklenila s temile zaključki:

sije naj bi se organizirale tudi v sindikalnih zvezah bivših socialističnih držav Srednje in Vzhodne Evrope), saj taka mreža lahko pomeni pritisk na EKS, da se na ta način lobira pri evropskih institucijah.

3. Med članicami EKS je treba doseči dogovor o prevzemu partnerstva nad sindikalnimi organizacijami iz držav Vzhodne in Srednje Evrope.

4. O svoji sindikalni dejavnosti oziroma o dejavnosti in problemih žensk naj bi sponočali na EKS za njihov časnik Vestnik, ki bo začel izhajati še v letošnjem letu. Prispevki naj bi se nanašali na tarifne dogovore, delovnopravno zakonodajo in podobne teme. Na seminarju smo ugotovili, da si EKS prizadeva za vzpostavitev večje organiziranosti glede pravic zaposlenih žensk v Srednji in Vzhodni Evropi. Večina vzhodnoevropskih sindikatov še vedno nima v svojih programih dela izpostavljene ženske specifične. Zato bo treba razmisliti, ali slediti praksi zahodnoevropskih sindikatov, ki so na tem področju dobro organizirani.

Metka Roksanđić
Vanda Rešeta

OBRATNA AMBULANTA

Piše: prim. doc. dr. Anton Prijatelj

Gora ni nora...

Vsi poznamo slovenski pregovor: »Gora ni nora, nor je tisti, ki gre gor!« Ne vem, kdo si je to izmislil. Verjetno kakšni sovražniki planin in gora ali morda kdo, ki je imel vrtoglavo in se je bal višine. Gorenjci bodo to naprtli Štajercem ali pa morda Prekmurcem zaradi njihove ravnine. Vsemu navkljub pa je ravno sedaj najprimernejši čas za pot v gore. Res pa je, da mora biti za take poti človek pripravljen.

NUJNA JE KONDICIJA

V mladih letih smo se podali v hribe, saj smo se gibali, hodili in kolesarili. Sploh nismo mislili, da potrebujemo kondicijo. V sedanjih časih, ko smo pozabili na pešačenje, ko se povsod vozimo, ko velika večina skoraj ne pozna kolesa, pa moramo vsi, tako mladi in in tisti, ki nismo več tako mladi, pomisliti, da je za varno hojo v hribe nujna kondicija. Ne gre, da bi, kdor ne naredi niti koraka peš, v nedeljo dejal: gremo na Triglav. Kondicijo si moramo nabirati počasi: danes kakšno uro peš po ravnem, jutri morda tudi uro navkreber, potem pa ugotoviti, kakšno zmoremo, da smo na koncu poti prijetno utrujeni.

Poznati moramo tudi svoje zdravje. Tisti, ki imajo težave s srcem, naj se raje ne podajo na take poti, da jim ne bo potrebna prva pomoč kje v hribih, ali pa da jih ne bi potem morali s helikopterjem voziti v bolnišnico. Za bolnike je potreben kratek pogovor z zdravnikom o nameravani poti v hribe.

BREZ PRIMERNE OPREME NE NA POT

Vzrok mnogih nesreč v gorah je slaba oprema. Začnimo z obutvijo. Nizki čevlji, niti adidaske ne sodijo h gorski opremi. Čevljev mora biti primeren. Ne govorimo brez vzroka o tem, naj bo čevljev visok, čez gležnje in v gležnju dobro zapet. Poglejmo vojake danes: mnogo manj hodijo kot nekoč, pa imajo primerno obutev, ki jim varuje noge in omogoča varno hojo. Že na anatomiji so nas opozarjali na skočni sklep, ki je primernejši za hojo navkreber. Pri hoji navzdol je skočni sklep manj trden in je velika nevarnost zvina. To pa prepreči pravilno zapet visok čevljev.

V gorah se vreme hitro skisa. Nekaj meglic, pa se ulije. Včasih bolj, včasih manj. Zato moramo biti pripravljeni tudi na slabo vreme, čeprav so nam vremenari napovedali krasen, jasen dan. Vetrovke so danes tako lahke, da ne pomenijo prevelike dodatne teže v nahrbtniku. Volnena jopa tudi ni odveč, saj lahko pošteno zaščiti. Premočenemu planincu bo še kako prav prišlo sveže in suho perilo, da ne bo zbolel.

Vsa ta oprema sodi seveda v nahrbtnik. Ste kdaj videli nahrbtnik iz starih časov, morda iz prve svetovne vojne? Če jih primerjamo s sedanjimi ugotovimo, da so današnji pravno razkošje. Še vedno pa velja pravilo, ki sem ga našel v knjigi Pavleta Šegule Nevarnosti v gorah: »Nahrtnik ni ropotarnica, lepo urejen nam je dober pomočnik in spremljevalec, sicer pa nič kaj v korist.«

V naših mladih letih tik po vojni smo morali vso hrano nositi s seboj v nahrtniku, sicer bi bili lačni. Danes so planinske kočice dobro oskrbljene, tako da nobenemu planincu ni treba biti lačen. Vendar svetujem: kakšno čokolado ni slabo imeti s seboj. Marsikdaj je čokolada planincu rešila življenje.

Na starih fotografijah planince vedno vidimo z velikimi palicami. Danes priporočajo za hojo kar navadni smučarski palici, boljše dve kot eno. Pa srečno v gorah!

PULSAR
061/13 13 325

Ustanovitelji in vpisna mesta: PROXY d.d., Ljubljana / BONA FIDE d.d. Koper / TMB d.o.o. Maribor

Ne zaigrajte svojih

Vpisna mesta: PTT podjetje Slovenije, Ljubljana, na vseh poštah v Sloveniji DADAS d.d., T rbovlje, Gimnazijska 16,

certifikatov

PASJI DNEVI SLOVENSKE POLICIJE

● Proti nemorali!

Piranska policija je dobila nalogo, naj odstrani nagce iz okolice tamkajšnje cerkve in župnišča. Da se verniki ne bi pohujšali ob pogledih na postavne fante in dekleta.

V Ptujju so po oceni dopisnika Dela policisti uvedli novo taktiko pri zatiranju nemorale in prostitucije. Šlo pa je za klasično »moralno« rracijo.

● Policijska strategija

Minister Šter je na tiskovni konferenci ob 40-dnevem uradovanju navedel, da je začel z novo strategijo; izraz le-te je bil poseg policijskih specialcev na Črnem Kalu. Kje bo njen konec? Menda ne na novi Zaloški cesti?

Prvi mož notranjega ministva je v pismu bralcem svetoval, naj se prijazno pogovarjajo s policisti, ko jih srečajo. Obeta si zasuk v stališčih javnosti do mož postave. Bolj zadržani pa pravijo, naj bi raje policisti prijazno poslovali z davkoplačevalci.

V Šterovi gorenjski prestolnici so policisti pokazali novo strategijo delovanja: težko poškodovano žrtev so ocenili za napadalnega pijanca, in v arest z njim.

Nekakšna vzorčna policijska postaja v Domžalah je pokazala drugo plat strateške usmeritve: moške v modrem so postali raznašalci obvestil o napačnem parkiranju motornih vozil.

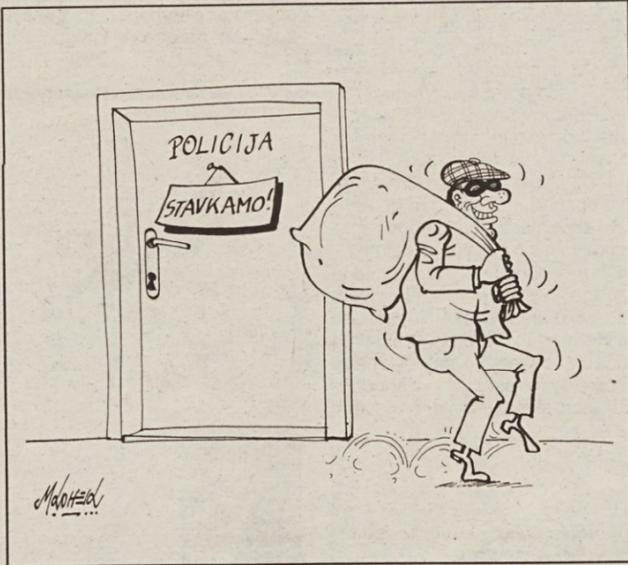
● Novi (tehnični) prijemi

Minister je vpeljal svoj »voz« za policiste. Da bi imel neposredne stike s podrejenimi. Kaj pa, če gre za staro reko: deli in vladaj?

Okrogli dnevi ministrovanja pomenijo Šteru razlog za časnikiarski pogovor: 40, 50 dni. Do kdaj bomo štelj?

Policist, ki je bil na straži ob vladni palači, je – uradno – zamenjal vžigalnik za sprožilno na avtomatski puški. Pa je počilo.

Občani so začeli gristi policiste.

Ali zato, ker se z njimi ne morejo pogovoriti, ali zaradi jeze nanje?

● Glasnika

Kaže, da dobiva notranje ministrstvo celo dva glasnika. Starega, Boža Trudna, ki je pomočnik ministra, in novega, Marka Pogorčca, ki je svetovalec vlade. Kateri bo veljal?

Državljan Janez Zabolj je bil verjetno prvi Slovenec, ki je doživel dva (različna) odgovora iz MNZ na svoje pismo bralcev. Prvega je podpisal sam minister in drugega njegov uradni predstavnik za tisk.

● Demantiji

V MNZ niso niti pomišljali, da bi policistom ukazali odstranjevati plakate z razvpitimi ženskim ritkami.

Ni res, da minister poroča samo stranki. Na sedežu SKD hkrati gosti tudi časnikiarje!

Sploh ne drži, da bi iz nekdanjega skladišča orodja za kadete v Tacnu pripravljali kapelico.

● Težave z mejami

Minister Šter je v Razkrižju rohnel proti politikom, ki da zlorabljajo težave krajanov v strankarske namene. Ali ni mogoče sem uvrstiti tudi njegovih obiskov v istem kraju?

Po 46-letnem vojnem stanju so državno mejo med Izraelom in Jordanijo določili v nekaj dneh. Pri nas pa po 46-letnem bratstvu in enotnosti še ni določena meja s Hrvaško.

● Kadri

Časniki so poročali, da je podsekretar v MNZ pred letoma dobil zajetno in ugodno stanovanjsko posojilo. Ali se zato sliši, da bo postal državni sekretar za področje državne uprave?

Minister, ki poveljuje tudi prometnim policistom, nima vozniškega izpita. Pošteni moške postave pravijo, da to nima nobenega vpliva na varnost v cestnem prometu. Lahko jim verjamemo, minister se vozi v helikopterju.

Pavle Čelik

neodvisnost

konfederacija novih sindikatov slovenije

vabi
vše zaposlene
VKAROSERISTNA
predstavitev -
ustanovni zbor
neodvisnosti - KNSS,
ki bo dne 17.8.94
ob 13^h v prostorih jedilnice.

Članstvo v Neodvisnosti je prostovoljno. Član postanete s podpisom pristopne izjave, preneha pa vam s podpisom izstopne izjave. Glede na to, da je prvi tovrstni sindikat na Slovenskem, se v njega lahko včlanijo tudi tisti, ki so včlanjeni v kateri drugi sindikat.

Zaupajte nam in pristopite v prvo demokratično sindikalno konfederacijo na slovenskih tleh v povojnem obdobju. Brez vaše odločitve bo sindikalna demokracija ostala samo mrtva točka na papirju.

Z vašo udeležbo na zboru boste dokazali, da želite tvorno sodelovati pri kreiranju naše skupne usode.

NEODVISNOST - KNSS
Konfederacija novih sindikatov Slovenije.
Linhartova 13,
61000 Ljubljana,
Tel: 061/329 041 Int. 223

K občrtani modri misli na zgornjem plakatu velja dodati, da to ni zgolj »prvi tovrstni sindikat na Slovenskem«, temveč tudi na svetu. Odveč se je torej spraševati, kakšna je »zveza med direktorjem mariborskega Karoserista Rajkom Koritnikom in sekretarjem Zveze svobodnih sindikatov Slovenije SKEI za Podravje Edvardom Ozimičem (ki je lastnoročno trgal plakate z oglasne deske Neodvisnosti KNSS)«, o čemer se v Večeru javno sprašuje podpredsednica Neodvisnosti – KNSS Alenka Orel. Namesto tega bi se bilo treba vprašati, kakšno zvezo z zdravno pametjo, moralno in zakoni neke dežele ima

diverzija, ki si jo privoščijo Neodvisnost KNSS. Če je namreč to demokracija na delovnih mestih, s katero se trka po prs(t)ih Alenka Orel, je popolnoma normalna tudi tista demokracija, ki si jo je s trganjem plakatov privoščil Edvard Ozimič, s čimer si je prislužil najvišje priznanje Svobodnih sindikatov. Duhovičenje Orlove o »močnih vezeh med nekaterimi preteklimi zdravimi silami« pa v tem primeru lahko jemljemo zgolj kot recidiv rokovnjaške zariplosti nekdanje Demosove inačice širjenja sindikalne demokracije na Slovenskem.

I. K.

POLICIJA DEMONSTRACIJE OBLAST

Nova knjiga

Avtor, magister sociologije in miličnik, je policiji bil in je še zapisan z dušo in telesom; bil je komandir policijske postaje, ravnatelj kadetske policijske šole, načelnik slovenske policije. V knjigi Policija, demonstracije, oblast opisuje svoja opažanja in ocene, kako je policija ravnala v minulih 30 letih, predvsem v Ljubljani, ob demonstracijah, zborovanjih, ustanavljanju strank, še posebej v prelomnih časih slovenske republike in države.

V tej knjigi riše portrete posameznikov, opisuje dogodke in njihova ozadja. Kot rdeča nit se v 30-letnem loku njegovega angažiranja v policiji nehoti izpisuje zgodba o policistu, ki ne sme zbujati strahu, ampak mora biti tudi in predvsem človek.

Cena knjige je 2.600 SIT, 5-odstotni prometni davek je vključen v ceno.

Knjigo lahko naročite na naslov: ČZP ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon: 061-321-255, 1310-033, faks 311-956.

Pavle Čelik

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) _____ izvod(ov) knjige POLICIJA, DEMONSTRACIJE, OBLAST.

Naročeno pošljite na naslov: _____

Ulica, poštna št., kraj: _____

Ime in priimek podpisnika: _____

Naročeno dne: _____

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku
2. Kot ind. naročniku mi pošljite po povzetju

Žig

Podpis naročnika

DRŽAVLJANSKE IGRE BREZ MEJA

Ne poznam sodobne države, v kateri bi vodilni politiki tako nerodno manipulirali z državljanstvom, kot to počno naši, začeni s podeljevanjem državljanstva državljanom drugih republik razpadle Jugoslavije, razseljenim rojakom in njihovim potomcem po vsem svetu. Sedaj, ko so se ujeli v lastno kratkovidnost, ko je tudi Italija ponudila svojim nekdanjim državljanom isto, kar je naša država ponudila svojim rojakom (tudi Neslovcem) po svetu, pa dajejo zmedene izjave in nas Primorce vsevprek obtožujejo, češ da imamo majhno narodno zavest. Merilo za ocenjevanje stopnje domoljubnosti je strankarska pripadnost v stilu: samo da je naš, tudi če je... itd.

V praksi se to kaže tako, da z lahkoto podeljujejo slovensko državljanstvo svojim ideološkim somišljenikom po svetu. Drugim delajo križe in težave že zato, ker so se rodili na ozemlju nekdanje skupne države zunaj Slovenije,

čeprav imajo slovenske starše in so tudi sami večji del življenja preživeli v Sloveniji. Odveč bi bilo pojasnjevati taka dvojna merila. Zagovarjanje ali opravičevanje, da hočejo s tem pomagati razseljenim Slovcem in njihovim potomcem po svetu, ne zdrži realne ocene. Tem ljudem lahko pomagamo kako drugače, ne s podeljevanjem državljanstva, s katerim nimajo tam daleč čez lužo kaj početi. Olajšave naj bi veljale le za tiste, ki se nameravajo za stalno vrniti v domovino, ne glede na to, ali je bel, rdeč, brezbarven itd.

Naša država postaja vse bolj strankokratska (partitokracija), kjer je mali človek, še posebej če ni v stranki nezaščiten, pahnjen v čas zgodnjega kapitalizma. V takih okoliščinah ni niti čudno, da so nekateri posamezniki naselili in sprejeli ponujeno tuje državljanstvo, ne da bi pomislili na posledice. Vsa ta evforija v marsičem spominja na povojni eksodus Istranov, poudarjam Istranov,

med katerimi so bili »čisti« Italijani v manjšini. Takrat je Italija s podpihovanjem eksodusa hotela izsiliti svet, da bi ji vrnil Istro. Sedanje podeljevanje italijanskega državljanstva ima isti cilj, le da je bolj dolgoročno zasnovan. Vsakdo, ki sprejme tako ponujeno italijansko državljanstvo, pa hoteli nehoti podpira italijansko ekspanzionistično politiko po slovenski zemlji, v širšem obsegu in ne le v Istri.

Primorcem, tudi tistim, ki so naselili in zaprosili za dvojno državljanstvo, ni moč enostavno očitati narodne izdaje. To bi lahko prej in opravičeno lahko očitati našim »uspešnim politikom in menedžerjem«, beri: lopovom vseh vrst in barv, ki tako radi govorijo o trgu delovne živine, in temu primerno s to brezpravno in okradeno rajo tudi ravnajo. Sprejemanje danega državljanstva ne pomeni nezaupnice Sloveniji, sicer bi se odpovedali slovenskemu državljanstvu. To je nezaupnica politokratom, ki vodijo državo. Sprejemanje tujega državljanstva je le varovalka za vsak primer. Skratka, to je nezaupnica politikom, ne pa državi.

Žarko Žbogar,
Grajska 18, Piran

Ustanovitelji in vpisna mesta: PROXY d.d., Ljubljana / BONA FIDE d.d. Koper / TMB d.o.o. Maribor

stavite na strokovnjake

v Ljubljani, Kotnikova 2 in v Mariboru, Partizanska 13a / TRIMO d.d., Trebnje, Prijateljeva 12, AZUR GROSUPLJE, Adamičeva 10, c. Gubčeve brigade b.s. Trebnje in c. 1 borcev 17, Brezice

PULSAR
061/13 13 325

PTT

PTT

PTT

Na vseh poštah v Sloveniji Na vseh poštah v Sloveniji Na vseh poštah v Sloveniji

